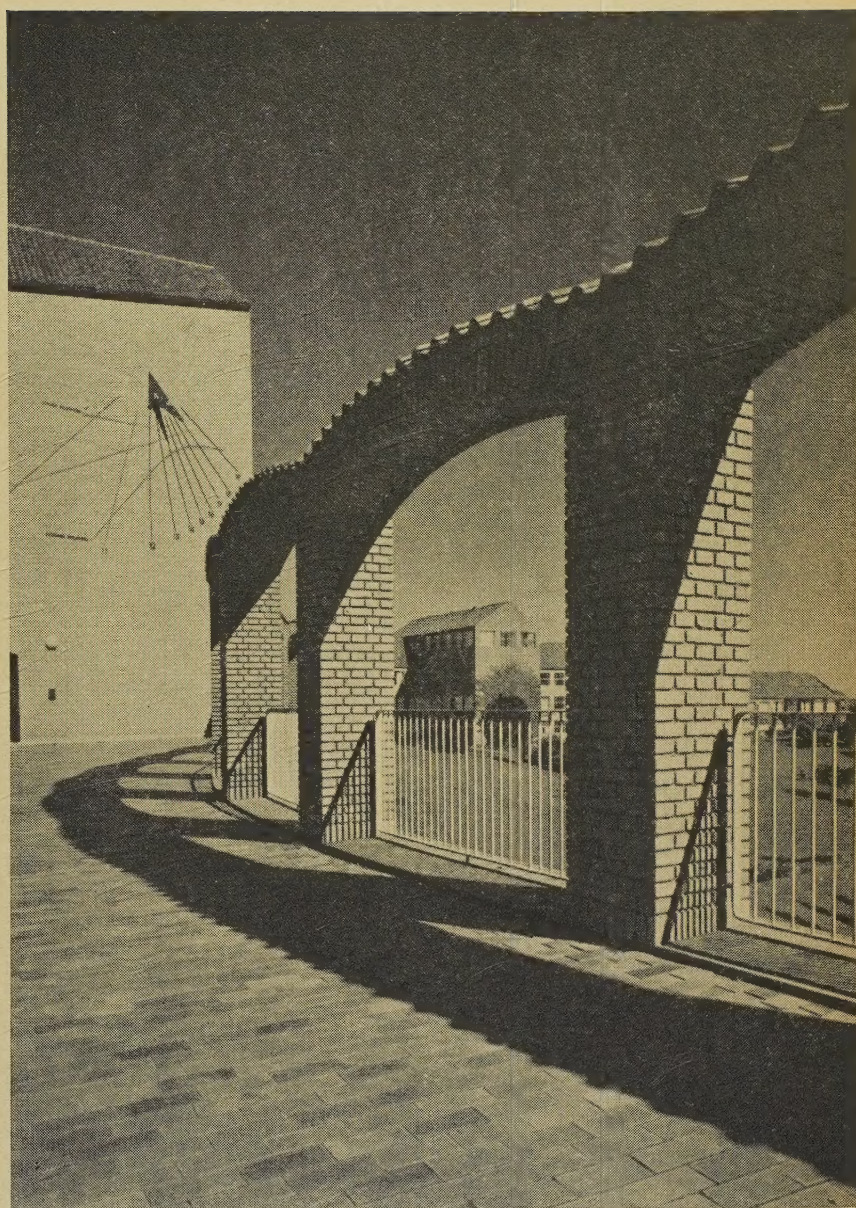
11-12
LI. årgang
november-december 1949

ÅRHUS UNIVERSITET

ARKITEKTEN

TIDSSKRIFT FOR ARKITEKTUR OG DEKORATIV KUNST

MÅNEDSHÆFTE *Meddelelser fra Akademisk Arkitektforening*

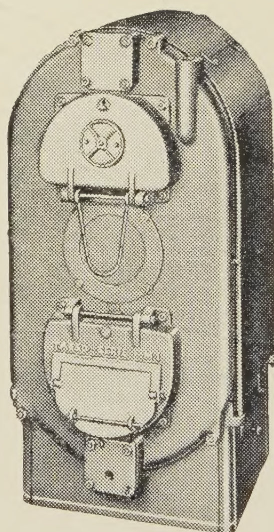

UDGIVER: ARKITEKTENS FORLAG · REDAKTION OG EKSPEDITION: BREDGADE 66, KBH. CENTRAL 4525

TASSO KEDLER
løser Deres
VARME-OPGAVE

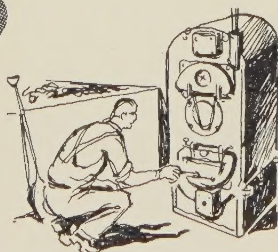
TASSO-kedlerne er udført af det uforgængelige støbejern, der holder i mange, mange år uden at tage skade af selv den hårdeste fyring.

TASSO-kedlernes gennemførte solide konstruktion har givet disse kedler et særligt godt ry overalt - og næsten al slags brændsel kan anvendes. TASSO-kedler er derudover meget økonomiske i brug og sikrer en konstant og behagelig varme.

Der bygges tre serier af TASSO-kedler - hver for sig specielt fremstillet til forskellige formål. Alle kedler prøves før leveringen med mindst 7 atm. koldtvandstryk, og der er garanti for materiale- og fabrikationsfejl, hvorom der gives os meddelelse inden 2 år fra leveringsdatoen.

Special-brochure med alle tænkelige oplysninger om TASSO-kedler sendes gerne uden forbindende, og De vil her kunne finde de tekniske tabeller, De har brug for.

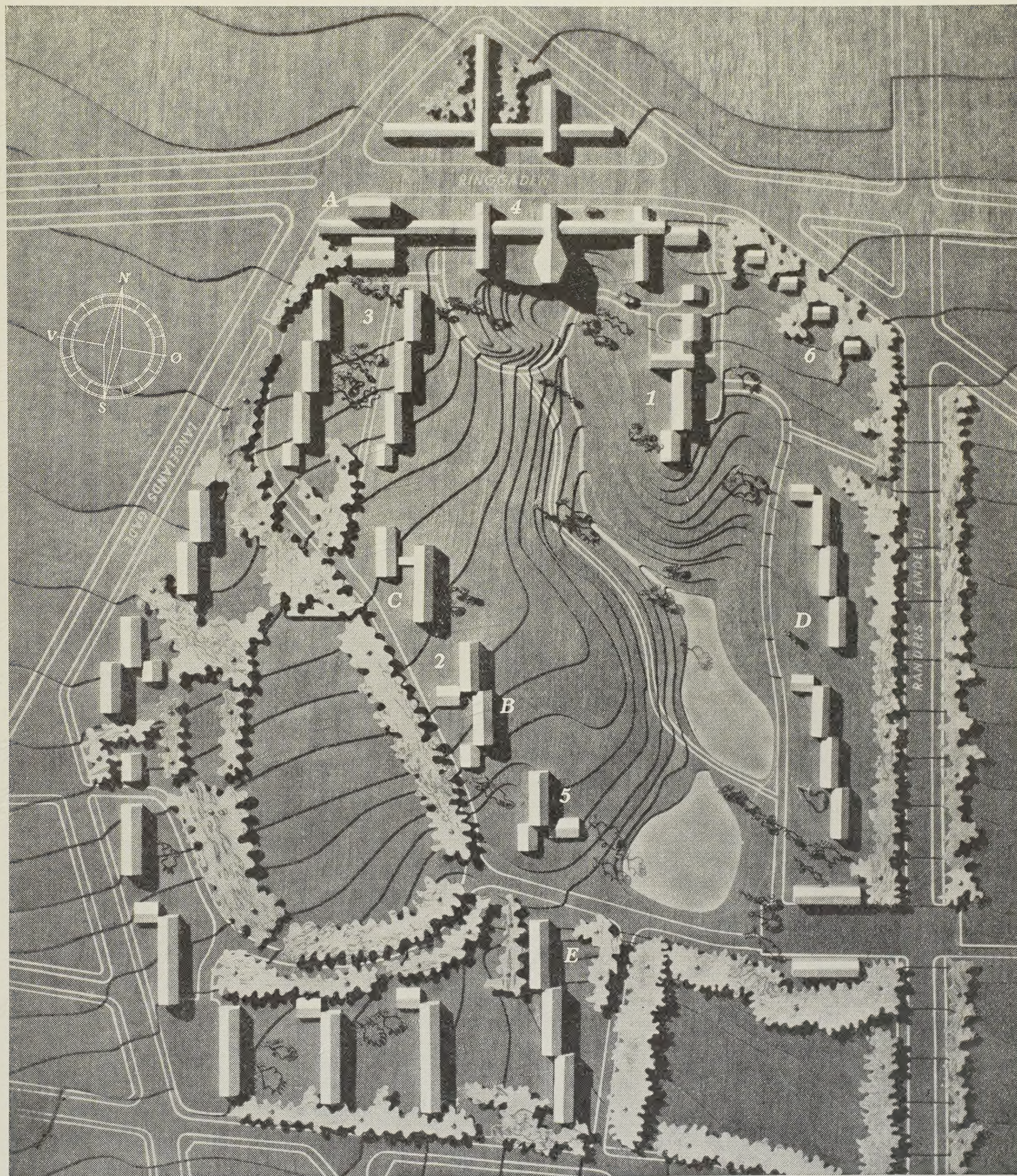
Der findes altid en TASSO-kedel til enhver varmeopgave. Den her viste kedel fremstilles med varmeflade fra 3—11 m².

A/s H. RASMUSSEN & Co., ODENSE

Fabriken i Hjallese - Postadresse: Hjallese St. - Tlf. Dalum 911

ÅRHUS UNIVERSITET

Arkitekter M.A.A., professor Kay Fisker, C. F. Møller og Poul Stegmann †
Ingeniører: A. Chr. Niepoort og H. Wied
Havearkitekter: C. Th. Sørensen og L. Sandberg

Århus universitet. *Modelfoto af forslag til dispositionsplan*

Tallene angiver opførte bygninger. Bogstaverne angiver projekterede bygninger, der står umiddelbart over for opførelse. Bygninger uden betegnelse angiver fremtidigt byggeri.

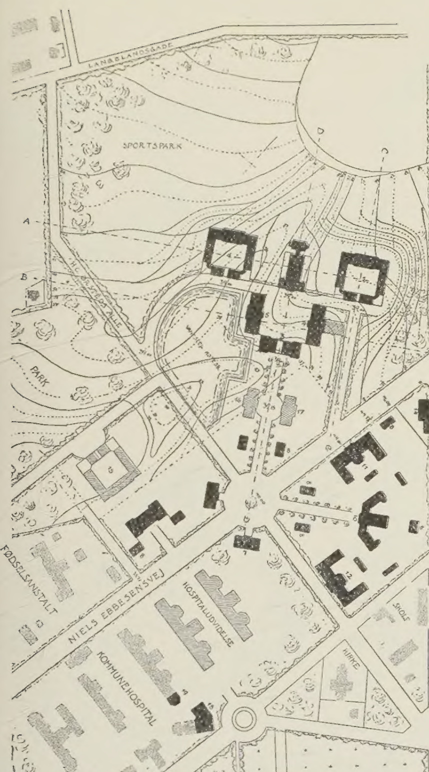
1. Institut for kemi, fysik og anatomi. 2. Institut for biokemi og fysiologi. 3. Studenterkollegier. 4. Hovedbygning, teologi, økonomi, jura, humaniora, administration, studenterbespisning og mødesale. 5. Naturhistorisk museum (selvejende institution). 6. Professorboliger. A. Universitetsbibliotek. B. Institut for hygiejne. C. Institut for alm. patologi og farmakologi. D. Kvindekollegier. E. Institut for musikvidenskab.

Århus universitet. Institut for kemi, fysik og anatomi

Om Århus universitet

Af arkitekt M.A.A. Axel G. Jørgensen 727.1

Martin Borch: Universitet i Århus
Forslag fra universitetskommissionens betænkning 1925. 1 : 9000

Århus universitets bygningshistorie er ikke afsluttet, og det vil måske vare mange år endnu, inden dette sker, men med færdiggørelsen af den store hovedbygning i 1946 er et så væsentligt punkt i hele udviklingen nået, at der kan være grund til at se lidt nærmere på universitetet, som det står i dag, og samtidig sende et blik tilbage over dette måske Danmarks mest særprægede bygningsanlægs historie.

Selve universitetssagens lange forhistorie, Århus bys og borgeres kamp for at få landets andet universitet lagt i Århus, skal jeg ikke røre ved her, den kronedes med sejr i 1928, da der begyndtes en universitetsundervisning i forskellige lokaler i byen.

I årene derefter arbejdedes der på at få selvstændige bygninger for universitetet og 1931 var man kommet så langt, at man kunne udskrive konkurrence om de første bygninger.

Det sted, hvor universitetet skulle ligge, var allerede tidligt blevet udset: et højt beliggende areal ved Randers Landevej (Niels Ebbesensvej) var valgt og allerede i 1925 havde Martin Borch udarbejdet den hosstående gengivne situationsplan for et universitet på dette sted. Borchs plan tog ikke meget eller rettere sagt slet ikke hensyn til de særlige naturforhold på stedet: morænekløften, der deler arealet, og den fik derfor ingen betydning for de kommende planer.

Den egentlige påvisning af dette terræns store muligheder skete i 1926, da Frits Schlegel placerede sit guldmedailleprojekt til et universitet i Jylland på dette sted med bygningerne smukt ligesom tilfældigt henkastet i terrænet. At dette projekt har haft indflydelse på programudformningen for konkurrencen i 1931 om universitetet i Århus er yderst tænkeligt og således har en guldmedaillekonkurrence virkelig gjort direkte gavn.

Frits Schlegel: Universitet i Århus
Guldmedailleprojekt fra 1926. 1 : 12000

Konkurrencen i 1931 stillede to opgaver til de konkurrerende: A) en oversigtsplan for hele terrænet med de fremtidige universitetsbygningers placering og B) tegninger til den første bygning et institut for fysik, kemi og fysiologisk kemi (biokemi).

1. præmien for begge konkurrencer blev tildelt arkitekterne Kay Fisker, C. F. Møller og Poul Stegmann i samarbejde med ingeniørerne A. Chr. Niepoort og H. Wied samt havearkitekt C. Th. Sørensen.

2. præmien i begge konkurrencer tilfaldt arkitekterne H. J. Kampmann og Aage Rafn.

3. præmien i dispositionsplanskonkurrencen Frits Schlegel og Edv. Thomsen, 3. præmien for instituttet tilfaldt Hans Chr. Hansen og Viggo S. Jørgensen. (Det virker som et kuriosum at førstepræmierne dengang kun var på henholdsvis 1000 og 2000 kr. ved så stor en konkurrence). De præmierede projekter findes gengivet i *Arkitekten*, ugehæfte 1931 side 241–245.

Alle de præmierede projekter havde en fri usymetrisk placering, der tog hensyn til terrænets særlige karakter, men første præmien havde især i et alternativt forslag fuldt udnyttet det vanskelige men meget smukke terræn.

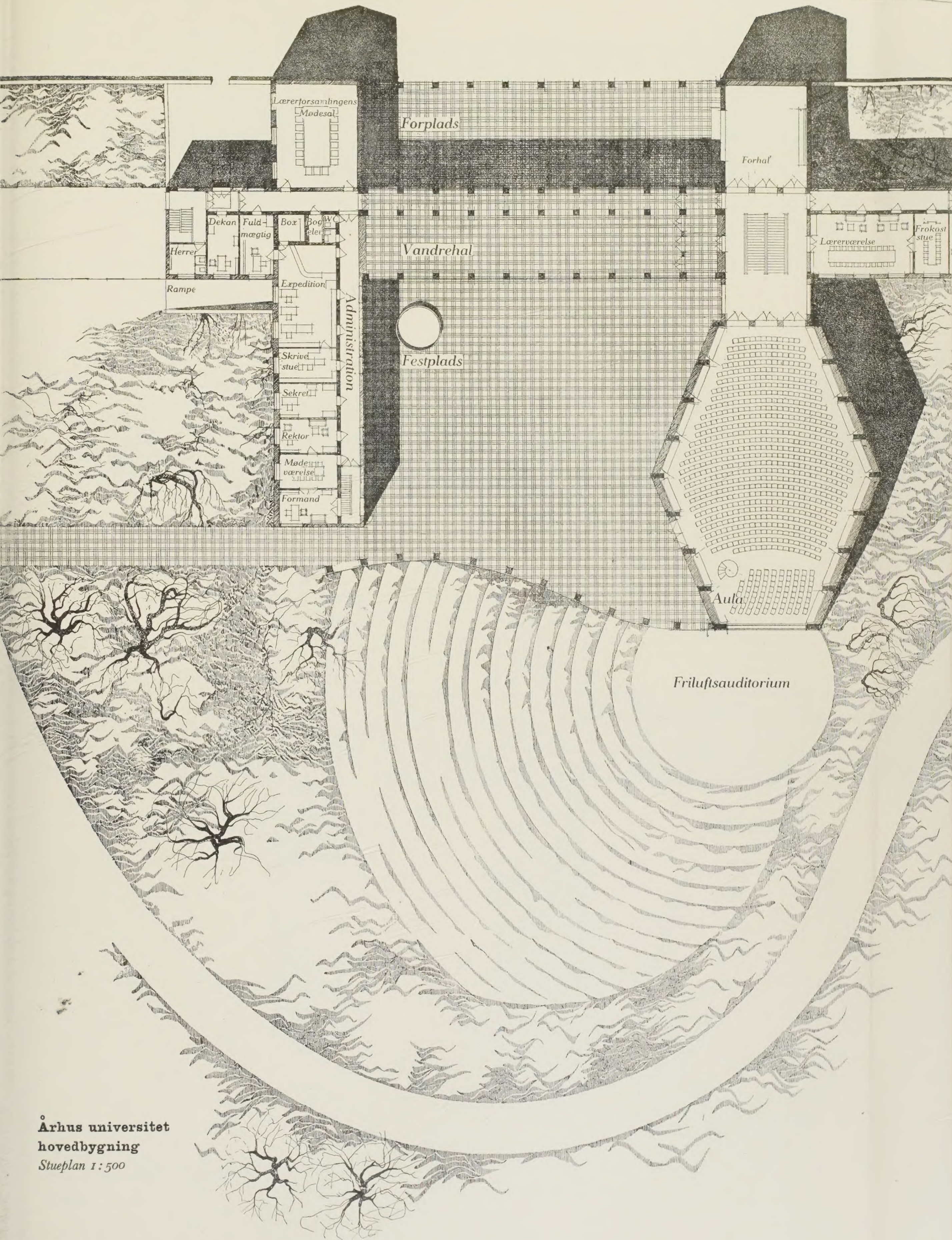
Alle uhildede, der i sin tid så konkurrenceudstillingen, var klar over, at førstepræmien var faldet på det rigtige projekt, men der er også sjældent ydet et så omfattende og så klart og systematisk oplysende arbejde i en konkurrence som her fra førstepræmietagernes side. Det er altid vanskeligt for udenforstående at dømme om, hvad hver enkelt af et kompagniskabs medlemmer har ydet, men jeg tror ikke at tage fejl, når jeg siger, at Poul Stegmann foruden sit kendskab til de lokale forhold, samt indgående viden om hele universitetssagens hidtidige forløb, bragte sin sans for systematik med i arbejdet, og at det var denne systematiske redegørelse for nær sagt *alle* problemerne, der i forening med Kay Fiskers og C. F. Møllers formgivende evne og fine fremstillingskunst bragte sejren hjem. Her må dog C. Th. Sørensens indsats ikke glemmes. I gamle dage kaldtes de store havearkitekter for landskabsgartnere; med Århus universitetspark har C. Th. Sørensen gjort sig fortjent til denne fordringsfulde titel.

Efter konkurrencen er det efterhånden lykkedes, ved velvillig forståelse fra universitetets ledelse og Århus byråd, at få det oprindelige areal udvidet, og i øjeblikket arbejder man på en godkendelse af en dispositionsplan, hvorefter hele det på det gengivne modelfoto (s. 185) angivne areal udlægges til universitets-formål. Derved er universitetets areal vokset fra konkurrencegrundlagets ca. 9 ha til ialt ca. 30 ha.
Den første bygning, institutet for kemi, fysik, anatomi og humaniora, påbegyndtes 1932. Den skulle oprindelig rumme fysik, kemi og fysiologisk kemi (det vi nu kalder biokemi) samt sprogundervisning. Biokemi ombyttedes med anatomi, hvilket gjorde at projektet måtte ændres betydeligt i planen. I det ydre skete også en betydningsfuld ændring, idet konkurrenceprojektets kobbertage med flad hældning blev ændret til tegltage af gule tagsten med den derved nødvendiggjorte stejlere rejsning. Dette tagprofil, der gav bygningerne en prismatisk blokform, samt den ensartede stofvirkning i tag og mure, kom også til at præge de kommende bygninger og blev af afgørende betydning for hele anlægets karakter, og fik også en større rækkevidde. Tegltaget var jo dengang i begyndelsen af 30'erne ikke i god kurs, den europæiske funktionalismes flade tage var dominerende. Derfor fik universitetets tagprofil noget at betyde for dansk arkitektur. Det slog fast, at et tradionelt materiale: teglet meget vel kunne anvendes på fuldt ud funktionel måde.

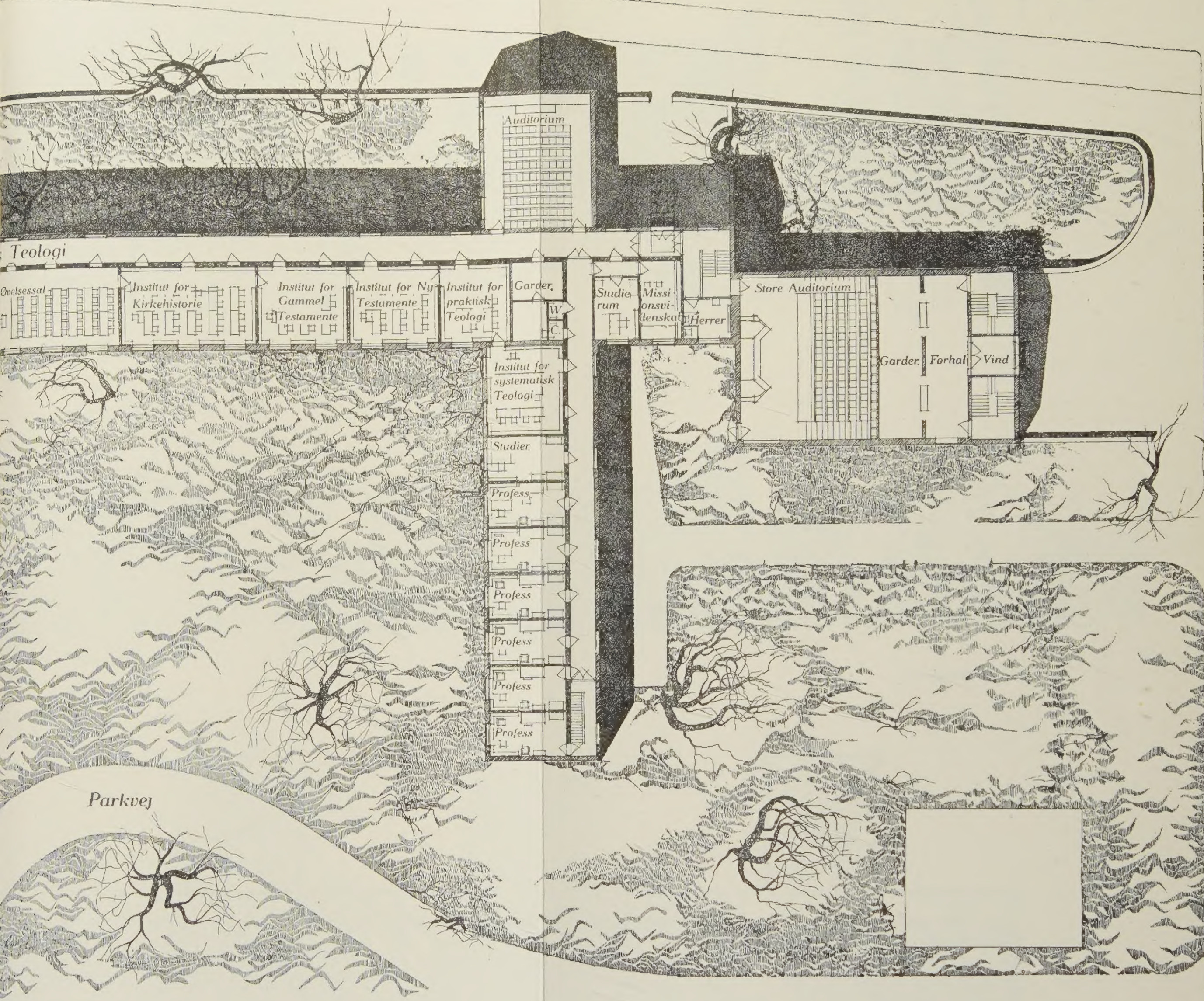
Derefter følger bygningerne slag i slag professorboligerne i 1933, studenterkollegierne fra 1934, institut for biokemi og fysiologi 1937–38, naturhistorisk museum, der er en selvejende institution 1937–39.
I 1937 trækker Poul Stegmann sig ud af samarbejdet, da han på dette tidspunkt bliver forstander for teknisk skole i Ålborg. C. F. Møller og Kay Fisker ophæver deres kompagniskab 1942. C. F. Møller, der har været med hele tiden, bliver nu alene og opfører den store nye hovedbygning 1942–46.
Dette var historien, lad os nu se på værket.

Kay Fisker, C. F. Møller og Poul Ste mann †: Universitet i Århus
Konkurrenceprojekt fra 1931. 1 : 9000

Århus universitet hovedbygning
Stueplan 1:500

Århus universitets hovedbygning

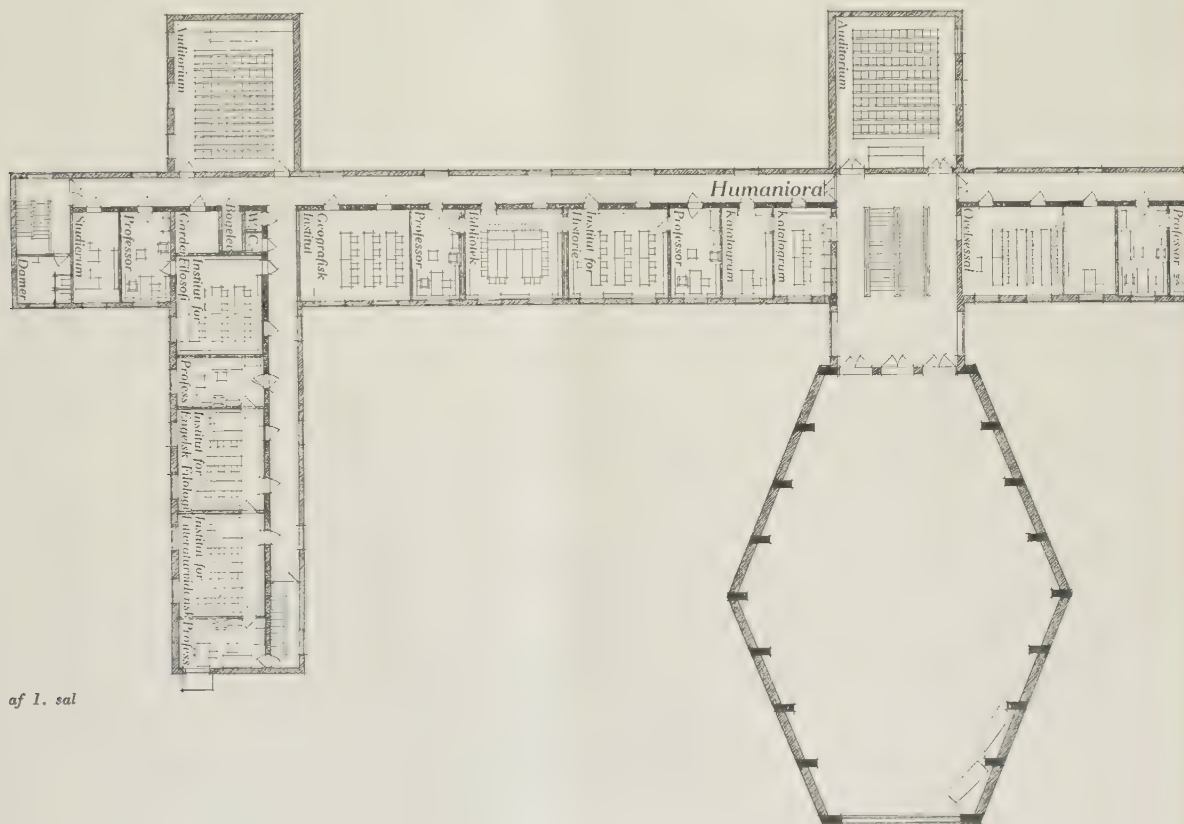
Den samlede universitetsplan og de enkelte bygninger er udført af Kay Fisker, C. F. Møller og Poul Stegmann på grundlag af det i fællesskab i 1930 udførte konkurrenceprojekt. Krigsårenes vanskelige rejseforhold medførte, at samarbejdet er foregået på den måde, at hovedbygningen er projekteret af C. F. Møller. Medarbejdere på tegnestuen har været arkitekterne M.A.A. Erling Frederiksen, Haldur Moll, Peter Worm, Lars Windeleff og Gunnar Krohn, møbelarkitekt Åge Windeleff og som tilsynsførende arkitekt M.A.A. Charles K. Gjerrild.

Façade mod parken

Façade mod Ringgaden

Plan af 1. sal

Århus universitet. Hovedbygning. *Plan og façader 1:500*

Auditorium

Økonomi

Professor

Professor

Øvelsessal

Bibliotek

Garder.

W.C.

Studierum

Studierum

Damer

Store Auditorium

Kontor

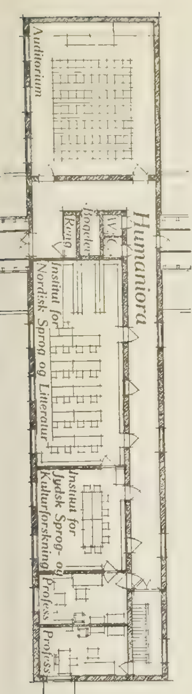
Profess

Studier

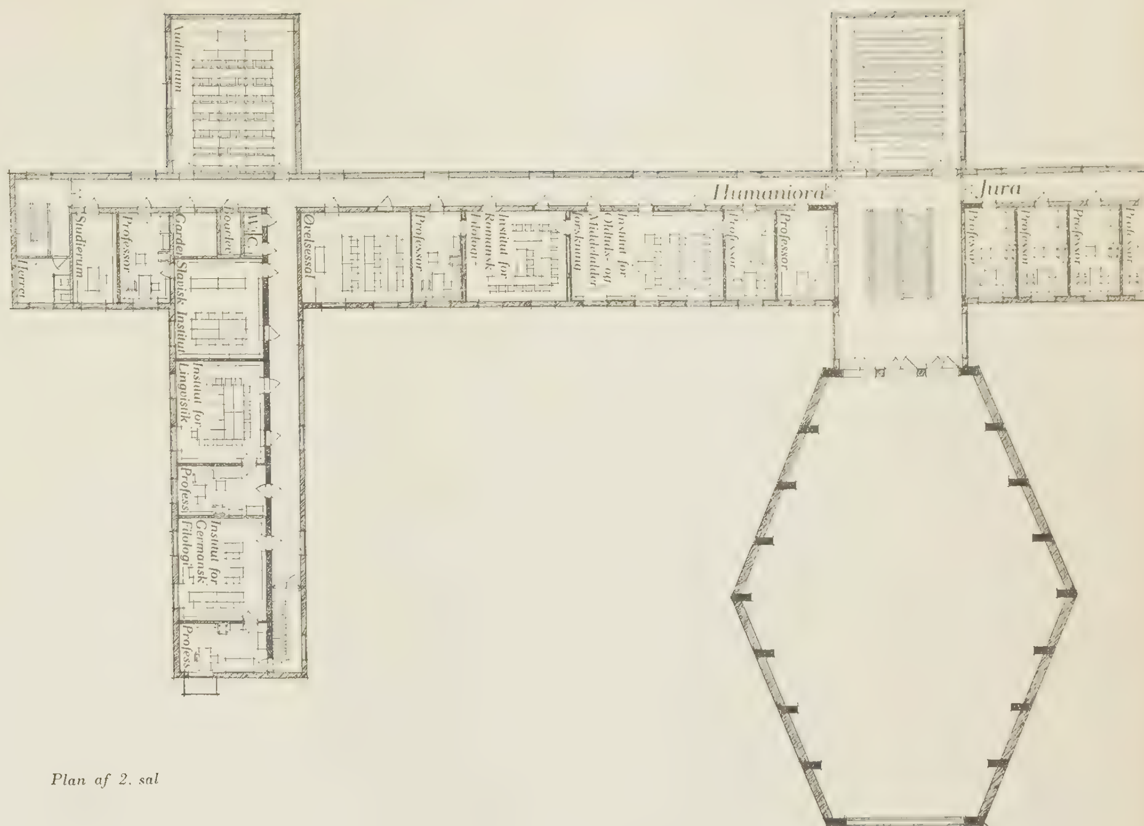
Profess

Studier

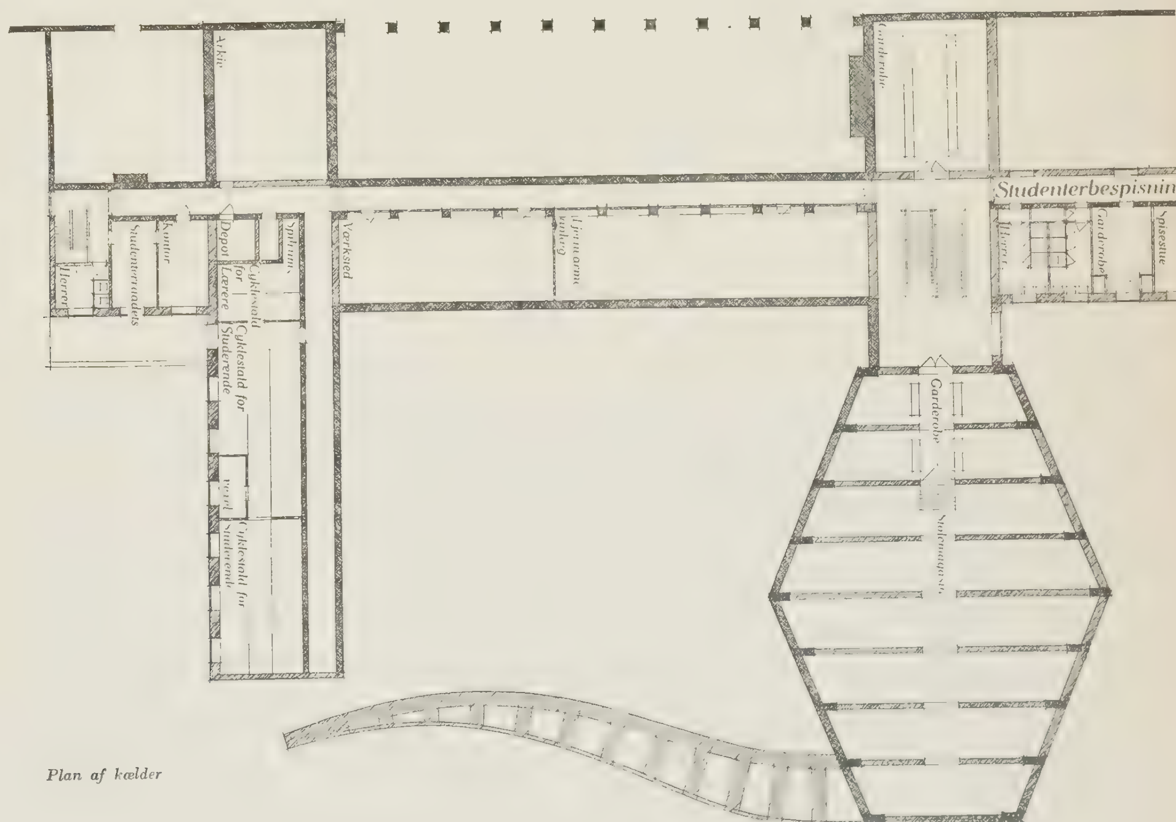
Øvelsessal

Plan af 3. sal administrationsfløjen

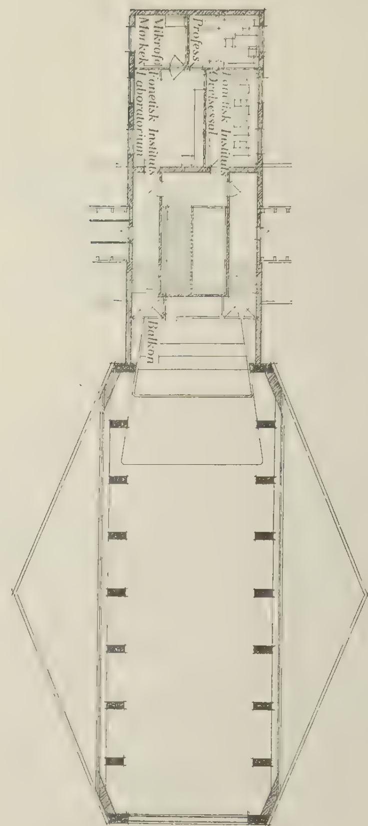

Plan af 2. sal

Plan af kælder

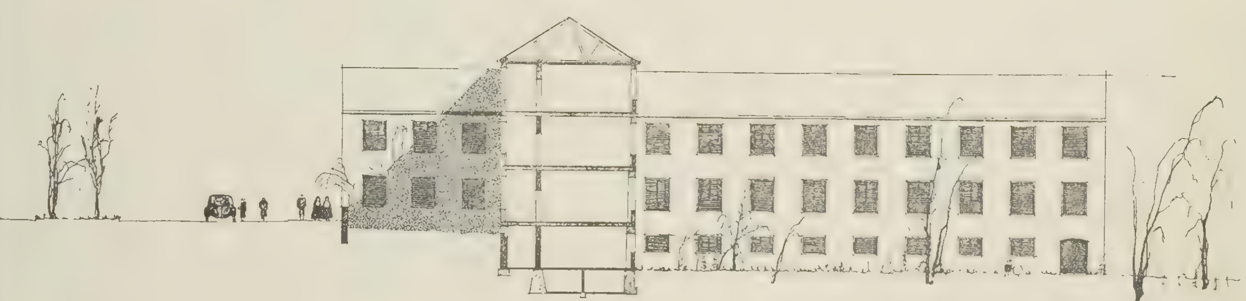
Århus universitet. Hovedbygning. *Planen 1:500*

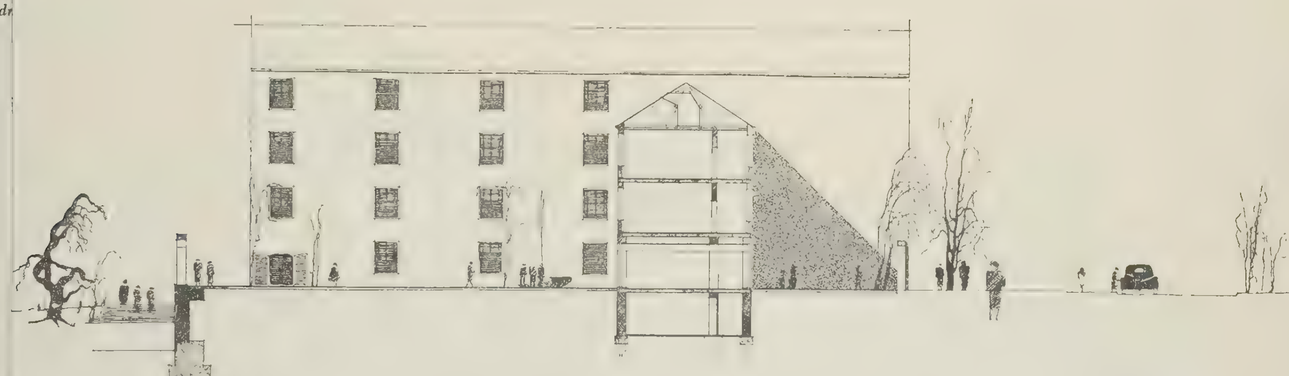
Plan af 3. sal, aulafløjen

Façade mod store auditorium

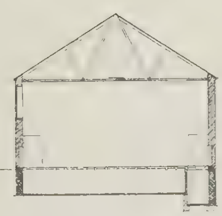
Façade mod parken

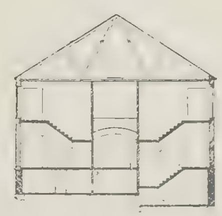
Administrationsfløjen. Façade mod festpladsen

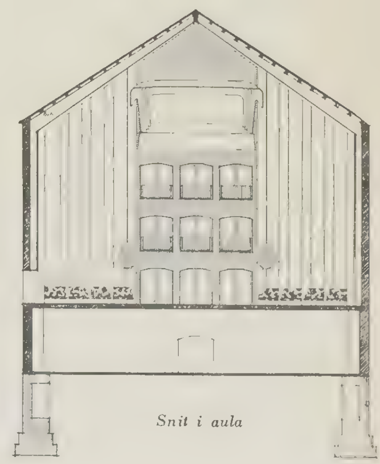

Snit i administrationsfløj

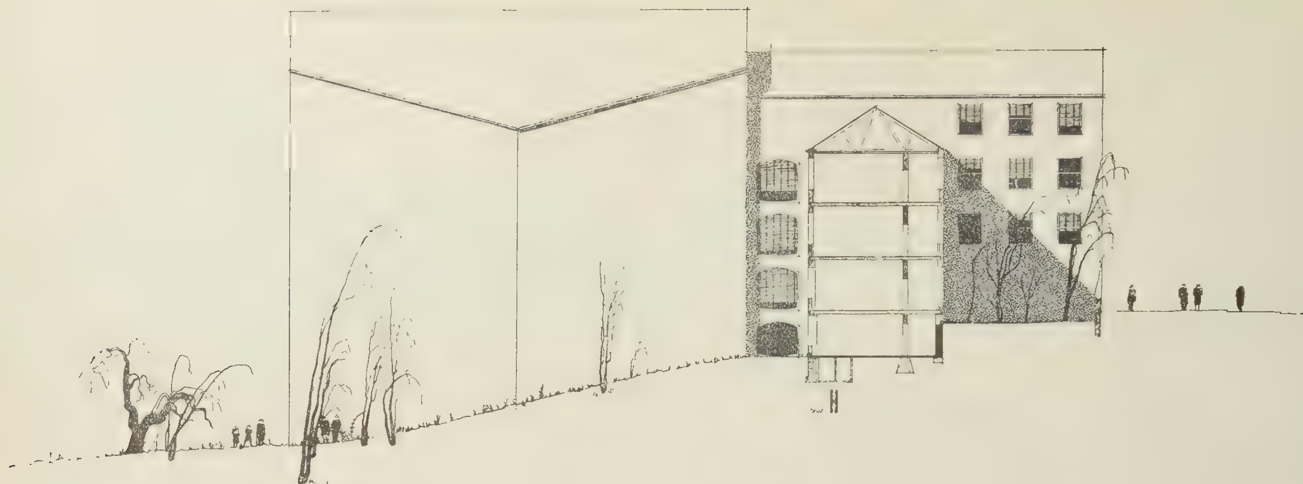
Snit i store auditorium

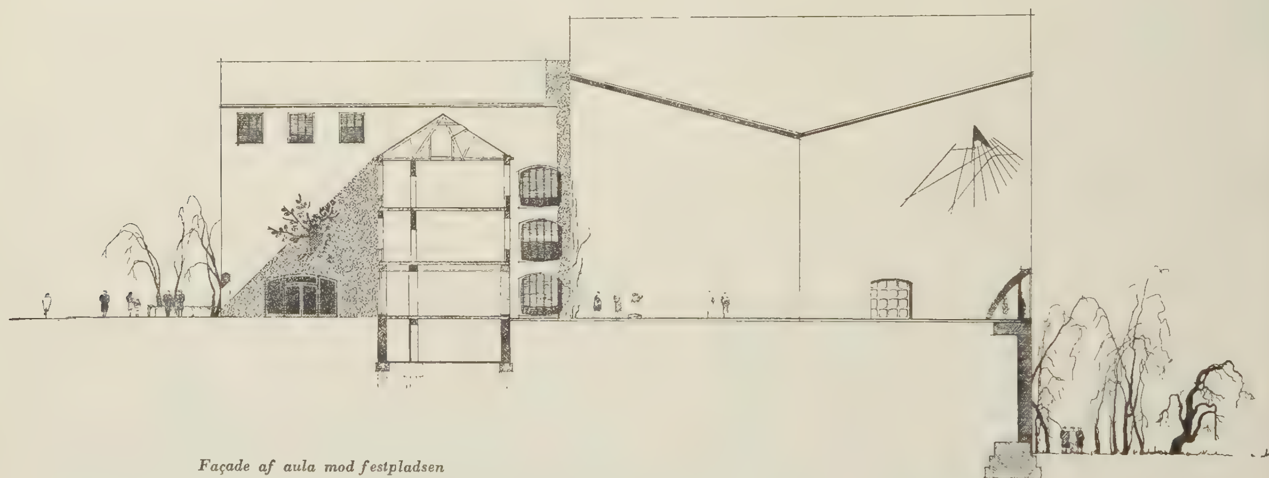

Snit i aula

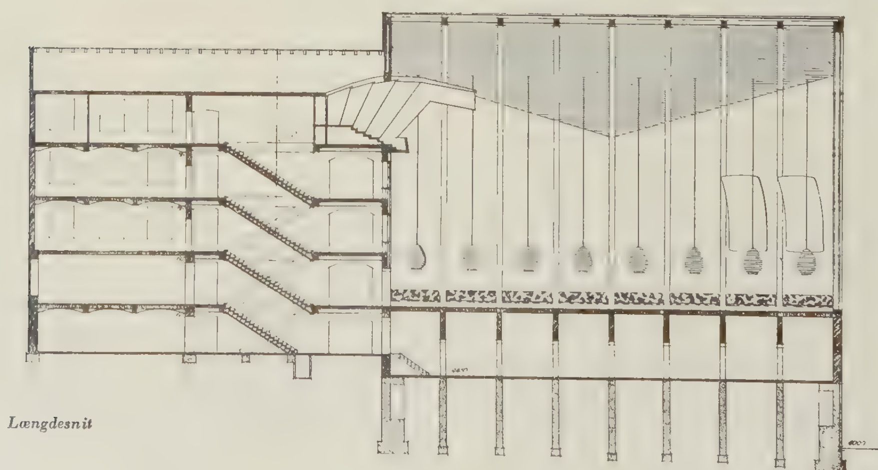
Århus universitet. Hovedbygning. *Façader og snit 1:500*

Façade af aula mod parken

Façade af aula mod festpladsen

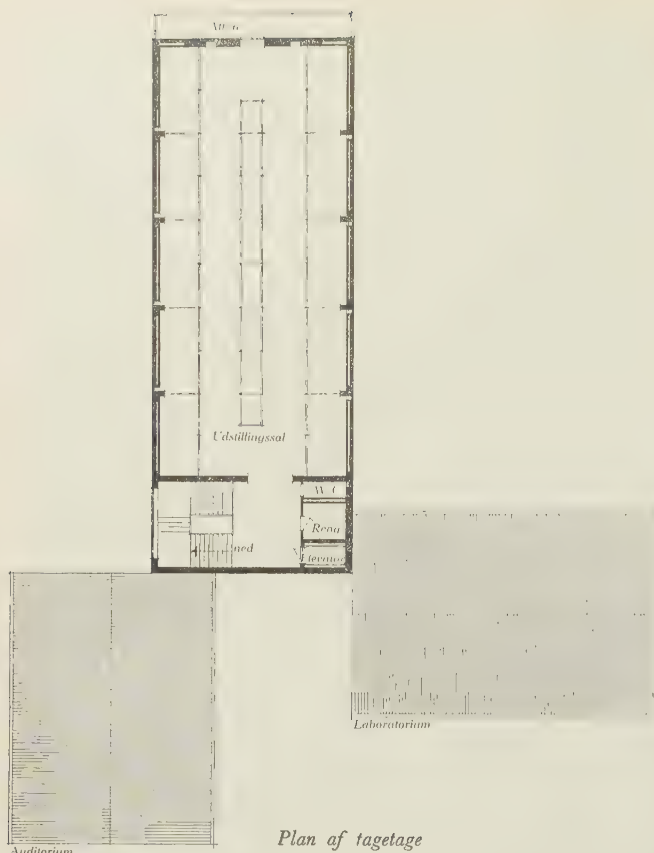

Længdesnit

Århus universitet. Hovedbygning. *Façader og snit af aula 1:500*

Århus universitet. Hovedbygningen med friluftsauditoriet

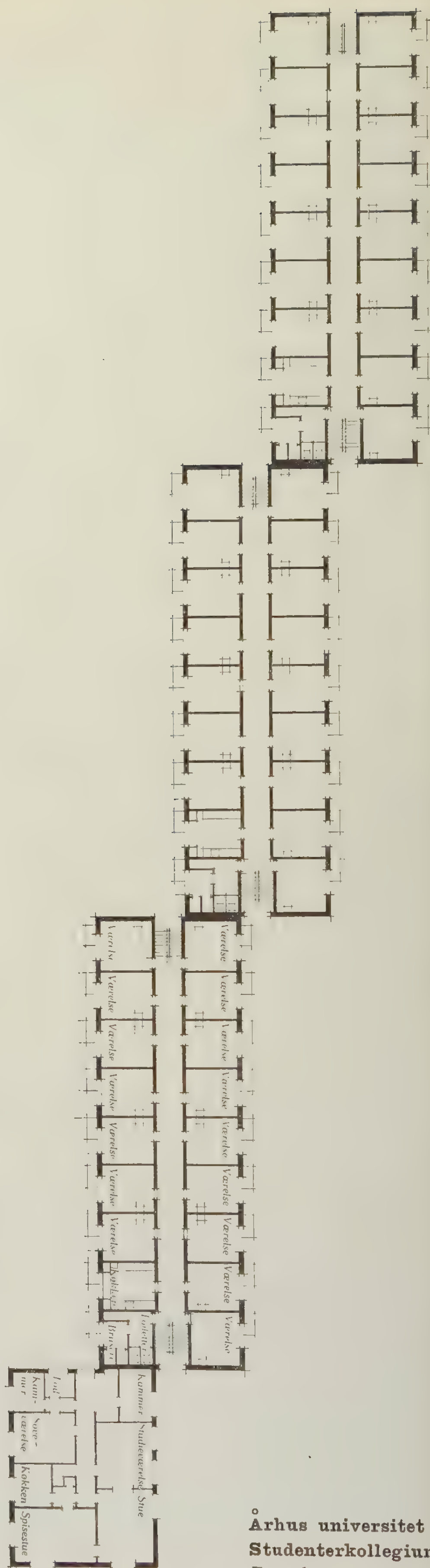

Plan af tagetage

Plan af stue

Naturhistorisk museum i Århus
Planer 1 : 500

Århus universitet
Studenterkollegium
Etageplan 1 : 500

Naturhistorisk museum i Århus

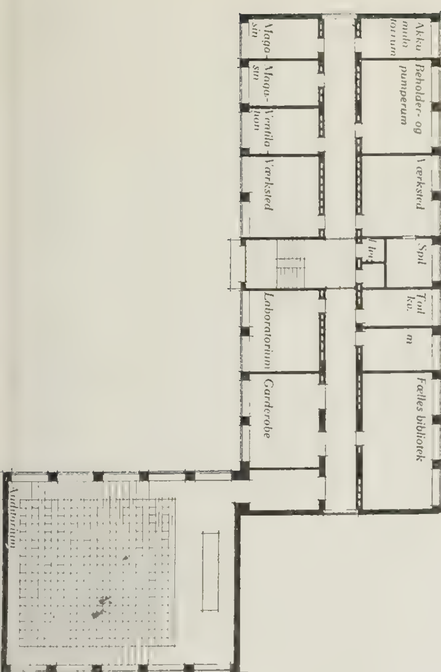

Århus universitet. Institut for biokemi og fysiologi

Når man første gang skal se Århus universitet, bør man gå ind i arealets sydøstre hjørne og ad stien, der slynger sig op gennem kløften, gå op mod hovedbygningen. Er det så en solskinsdag med drivende skyer, vil man få en oplevelse, der ikke let glemmes. I midten har man dalen, nederst med de to søer, hvorimellem stien snor sig. Dalens sider er afrundede græsklædte skrænter med grupper af træer og oppe på toppen af skråningerne ligger husene i grupper, frit men ikke tilfældigt anbragt. Oppe i fonden lukker den store hovedbygning billedet. Hvor i Danmark og måske Europa har man et lignende frit og levende samspil af natur og bygninger.

Hver enkelt bygningsgruppe består af flere husblokke med deres klare prismatiske form, ens for alle blokkene. Disse ligger i forskellige forskydninger til hinanden og har undertiden forskellig højde. Nogle grupper har små tværfløje, men hovedretningen i hver gruppe er nord-syd, undtagen hovedbygningen, der ligger i øst-vest. Stofvirkningen, som nævnt samme materiale i tag og mure, står smukt med fine forskelle i farvetonen. Tagene bliver efterhånden mørkere end murene, men det giver kun en variation indenfor egaliteten. Den ældste bygning, institutet for fysik, kemi og anatomi, der anslog hele tonen, står særligt smukt i stof og farve. De få års anciennitet har givet den fine bløde stofkarakter, der lover godt for de yngre huse.

Oppe imod hovedbygningen ligger mod vest kollegiebygninger, genopbyggede efter bombardementet i 1944 samt helt nye, mod øst ligger professorboligerne. Stegmann, der har arbejdet med disse huse, har haft held til at få disse ganske små huse til at passe sammen med de større bygningsgrupper. Det er endda lykkedes, at klare hjørnevinduet, så det ser fint og naturligt ud, denne enkelthed som hundrede af andre har knækket halsen på. (Det lyder i dag utroligt, at disse boliger opførtes i 1933 for kr. 27.000 stykket.)

Århus universitet
Institut for biokemi og fysiologi
Stueplan 1 : 500

Blandt de nyere bygninger lægger man særlig mærke til naturhistorisk museum, der ligesom synes større i formatet end de øvrige bygninger, det skyldes dels at hovedfløjen virkelig er større og derved mægtigere end de almindelige husblokke. De få vinduer i mure og gavle forstærker dette indtryk. Samspillet mellem de tre fløje musæet består af er også særlig vellykket.

Beplantningen i parken består dels af ældre frugttræer, rester fra de mange kolonihaver, der dækkede arealet tidligere, samt af nyplantede grupper af egetræer. Da de sidste er vokset stærkt op og frugttræerne ikke endnu er døde af alderdom, er der i øjeblikket lige lovlig megen trævækst. En passende udtynding vil være heldig og er vel også påtænkt. På enkelte af de ældre bygningers mure gror slyngplanter, vedbend og vildvin. Jeg tror, man skal være meget forsigtig med at lade dem brede sig for meget. Bygningernes største aktiv er de rene former, og det vil ikke være heldigt at tilsløre dem. De har ingen døde pletter, der skal dækkes med grønt.

Og nu til hovedbygningen.

Som nævnt ligger den på tværs af de øvrige bygningers længderetning. Det er en lang, lang bygning, og den vil senere blive

forlænget mod vest med en biblioteksbygning, men huset er ikke for langt. Den lange front, der er brudt af den store og høje aulabygning samt to andre tværfløje skal netop være så lang, den er slutvæggen i parkdalen på dennes højeste sted, ligger altså hvor en hovedbygning *skal* ligge.

Den anden façade vender mod Ringgaden. Den er ligesom parkfronten delt af tre tværfløje. Mellem de to vestligste af disse er universitetets officielle indgang. Der er her en klinkebelagt forplads. Klinkebelægningen fortsætter som gulv gennem vandrehallen i stueetagen ud til den store terrasseplads mod parken, alt i samme plan. Vandrehallen har store spejlglasdækkede bueåbninger. Mure med bueåbninger af samme størrelse som vandrehallens indrammer såvel forpladsen som terrassen mod parken. Fra forpladsen går man ind i tværfløjen til venstre og derfra vinkelret på bygningens længderetning gennem hovedtrapperummet til den store aula. Mod nord ligger i alle etager de lange korridorer med deres klinkegulve og lydabsorberende listelofter. De giver adgang til de sydvendte øvelsessale, professorværelser, bibliotekslokaler m. v. I tværfløjene ligger nord for korridorene auditorier og lign., mod syd undervisningslokaler som i hovedfløjen. For enden af den lange hovedbygning mod øst ligger i en særlig blok sammenbygget med hovedbygningen men lidt forskudt for længdeaksen det store auditorium.

I kælderen i hovedbygningen er garderobe og spiselokaler for studenterne. I stueetagen er der dels administrationslokaler, der synes meget små til den mægtige institution, dels den ovenfor nævnte vandrehal samt lokaler for de forskellige teologiske institutter. I etagerne findes tilsvarende instituter for humaniora (historie, arkæologi, geografi, filosofi og sprogvidenskab m. v.), økonomi og jura med de øvelsessale, biblioteker, professorværelser og andre undervisningsrum, der hører til hver afdeling.

Festpladsen er hævet ca. 8 m over kløften begrænset af en støttemur. I baggrunden ses institutet for kemi, fysik og anatomi

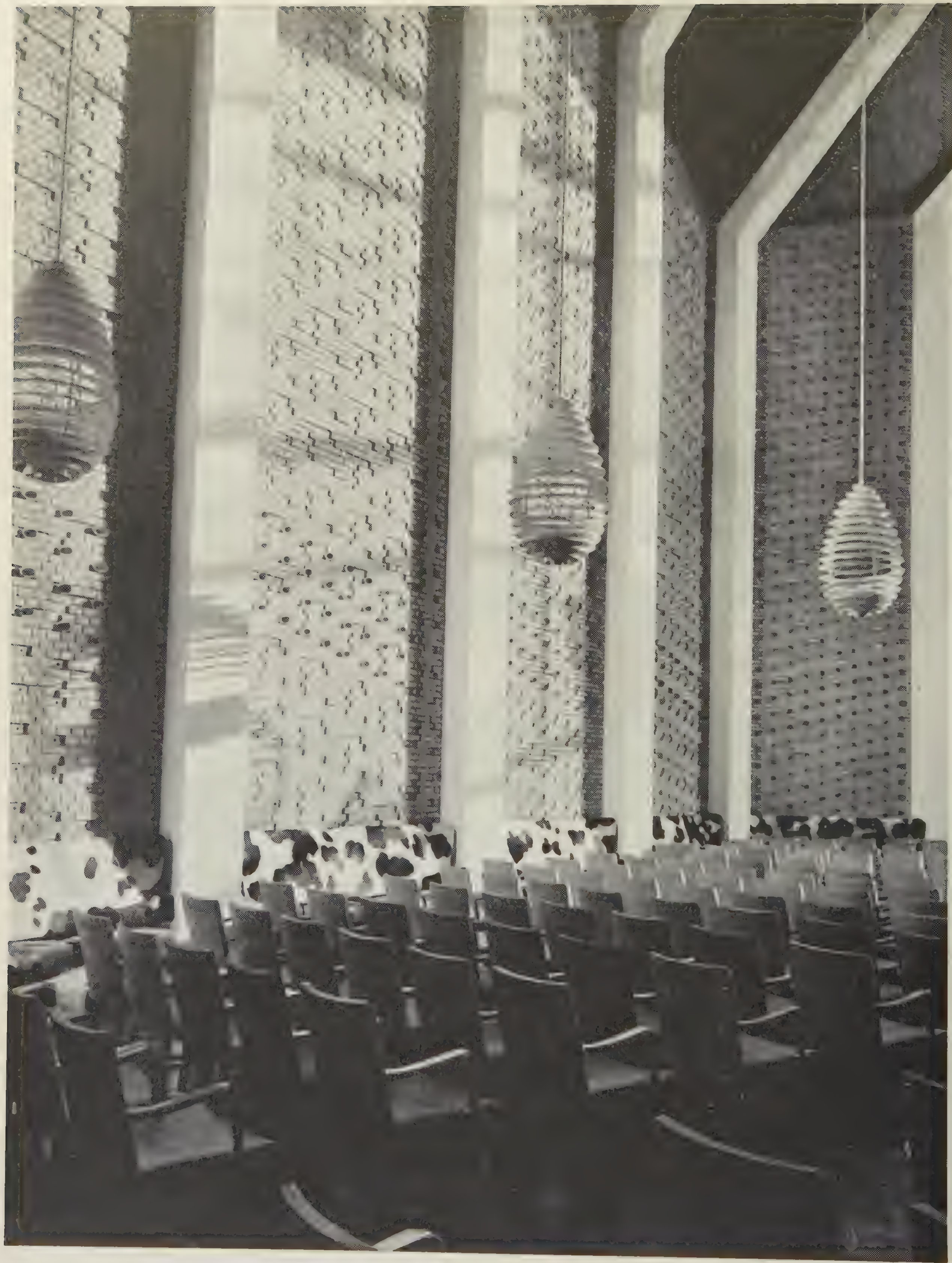
Hvordan ser hovedbygningen så ud?

Jeg har allerede omtalt dens funktion som endevæg i parkdalen og her gør den storartet virkning. Det eneste tvivlsspørgsmål blev aulabygningens kubiske form. Det er den eneste af alle universitetsbygningerne, der ikke har den faste skarpt afskårne prismatiske form, begrænset af tagfladernes og ydermurenes rektangulære flader. Aulabygningen har en i og for sig lige så klar form, men bare en anden, skabt af selve aularummets krav, med skrå murflader, der mødes i stumpe vinkler. Aulabygningen tager sig storartet ud, sålænge man er nær på huset, hvor den rejser sig som et mægtigt tårn, betydelig højere end resten af hovedbygningen. Dette tårnindtryk bevares også på temmelig lang afstand, først når man kommer helt ned på den anden side af parkdalens søer, synker aulaens rygning ned til højde med selve hovedbygningens rygning, og når man står der, synes man, det ville have været bedre, om aulaen havde været endnu højere. Men man forstår, at dette ville have været økonomisk uigennemførligt. Det er allerede meget, at det er lykkedes at gennemføre aulaen, som den er, så høj som en gotisk kirkehal. Det gør godt at se, at man har kunnet ofre de mange kubikmetre på et ikke rent produktivt formål.

Hovedindgang fra forgården mod Ringgaden. Relieffet, som er udført af polycromt brændt ler, er bekostet af Ny Carlsbergfondet. Billedhugger O. Stæhr-Nielsen

Århus universitet. **Hovedbygning.** *Façader mod Ringgaden*

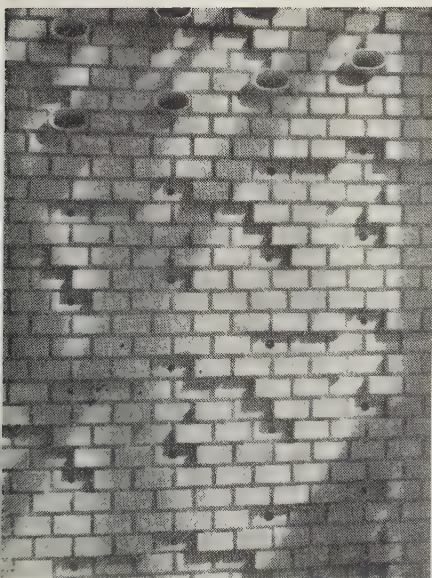
Århus universitet. Hovedbygning

Interiør fra aulaen. Den lydmæssige regulering er af dr. techn. Vilhelm Lassen Jordan. Stolene er beklædt med svinelæder og sofaerne med kalveskind. Lamperne, der er af aluminium, er tegnede af arkitekt Poul Henningsen.

Gavlen af aulaen med det mægtige vindue glider mod vest over i den svungne støttemur for den store terrasse, og her ville det vel nok have været klarere og derfor smukkere, hvis støttemuren var trukket bare en $^1/_2$ sten tilbage, så aulaens hjørnelinie var ført helt ned til græsset. Støttemuren krones af de lette murbuer, der står meget let og kniplingsagtig mod de svære murflader. Bueåbningerne svarer som førnævnt til vandrehallens bag terrassen og til buerne foran forpladsen mod Ringgaden.
Disse buer er en detalje, der viser udviklingen fra de første universitetsbygninger, hvor kun de rent rationelle funktioner fik udtryk. Den moderne funktionalisme må også give udtryk for de mere subtile funktioner, og det gør buerne her. Det virker også som en fortrinlig begrænsning af terrassepladsen, og udsigten over parken og de øvrige universitetsbygninger forstærkes ved den indramning buerne giver.
Den vestre tværfløj er ligesom midtertværfløjen, der fortsætter i forlængelse af aulabygningen, højere end hovedfløjen. Tagskægget går frit henover rygningen på denne. Den østlige tværfløj har derimod rygningen liggende lavere end hovedfløjens tagrende både mod parken og mod Ringgaden. Mod Ringgaden forbindes de to førnævnte høje fløje af forpladsens buegange. Gavlen på disse fløje er muret i mønstermurværk med kraftigt relief. Det ser storartet ud.

Går man ind i bygningen, er vandrehallen det første store rum, i virkeligheden en mellemting mellem et udendørs- og et indendørsrum, som nævnt har det gulvet i samme plan som forpladsens og terrassens gulv. De store spejlglasruder, der er uden poste og sprodser, forbinder mere end de adskiller. Listeloftet følger buestikkenes krumninger og bølgeformen er i akustisk henseende hensigtsmæssigt og samtidig smuk.

Fra vandrehallen går man igennem hovedtrapperummet et nøgternt og enkelt rum til aulaen. Rummet er storslået, af en ganske særlig virkning, det minder om et kirkerum, men har sin egen stemning. Hverken tegninger eller fotografier gengiver rummet rigtigt. Planens skarpe polygonform med de lige sider føles helt anderledes i virkeligheden, de knækkede langvægge spænder som en bue. Tilspidsningen mod enderne fra den brede midte virke anderledes og mere rumdannende, når man står i rummet, end når det ses på plan og foto. Jeg er ikke i stand til at analysere disse virkninger, men de er der og giver rummet højtid.
Enkelthederne: jernbetonpiller og tagdragere i deres simple konstruktive form og glatte overflade står fint til væggenes mønstermurværk. De indmurede lydpotter indgår i dette, samtidig med, at de tjener deres akustiske formål. Belysningen ved de store P. H. spiralglober virker smukt. De måler som lodder i snor højden af rummet og deres vandrette højdeplan er af betydning for fornemmelsen af ro i rummet. De store akustikskjolde af træ virker knapt så overbevisende og talerstolen minder måske lidt for meget om en prædikestol, men det betyder intet i forhold til det overvældende indtryk rummets helhed giver.

Mønstermur i aulaen visende lydpotter (små huller) og varmeindblæsningsåbninger (store huller).

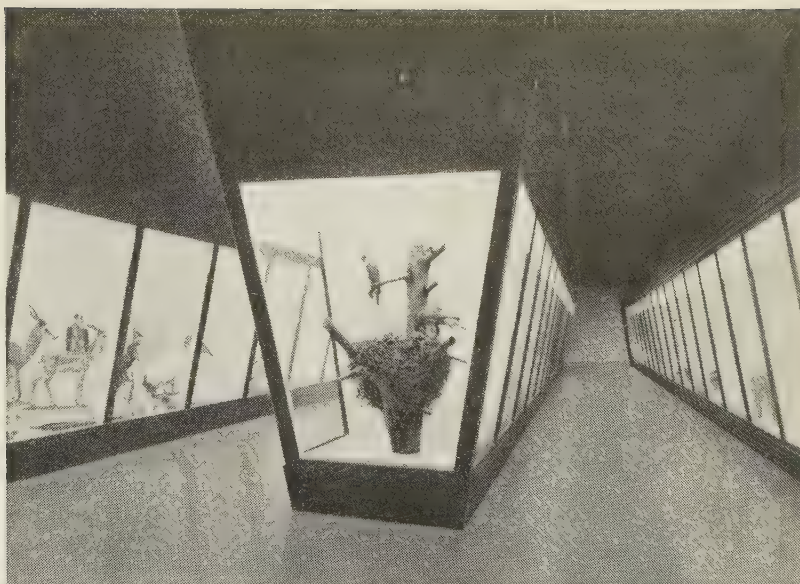

Århus universitet. Studenterkollegier. *Façade mod parken*

Århus universitet. Hovedbygning. *Sydgavl med det store auditorium*

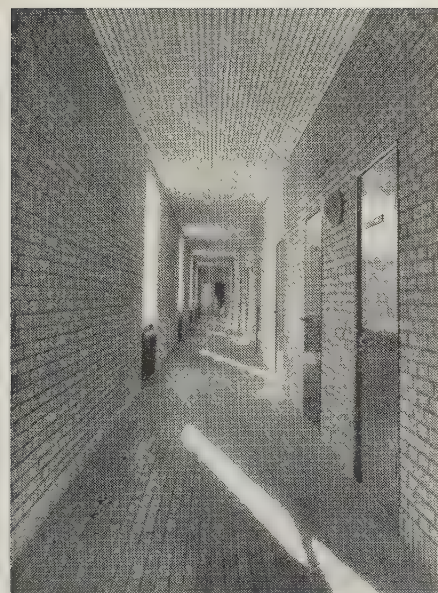
Naturhistorisk museum, Århus
Udstillingssal. Montrene har skråt glas for at hindre spejling

Fra hovedtrapperummet udgår i alle etager de lange korridorer med lofter af hvidmalede lister, disse lofter løber kilometerlange ikke alene i korridorene men også under alle trappeløb. Der er blevet sagt, at det næsten var for meget af det gode, men det tror jeg ikke, listelofterne giver en enhed til alle gå-rummene. Også her i trapperum og korridorer dannes væggene af de blanke murflader og gulvene er allevegne af klinker. I murfladerne sidder helt glatte døre med smalle og enkle indfatninger, der fører ind til undervisningslokalerne. Det er interessant at sammenligne de små profiler: sokler, indfatningslister og lign. med tilsvarende i de først opførte bygninger. Der er ikke store forskelle, men ser man nøje til, opdager man, hvor de første huses saglige noget firkantede profiler nu er blevet forfinede ved mindre fremspring.

Som alle andre steder i bygningen er der også i gå-rummene arbejdet med stofkarakter og døre og murflader arbejder godt sammen. Dårligst synes jeg om glasdørene for enden af korridorene, de er af egetræ, hvis overfladekarakter ikke svarer til de glatte døres og ramtræet har fået lidt krukkede former, de ser ligefrem kirkelige ud.

Undervisningslokalerne og de dertil hørende rum, har pudsede vægge og både selve rumudstyret og møblerne en klar naturlig udformning.

Århus universitet. Hovedbygning
Væggene i gangene er udført af gule mursten, ligesom façaderne. Gulvene er beklædt med specielle hasleklinker i to farver, og lofterne er dækket med lydabsorberende listebeklædning

Universitetet bygger videre. De kommende bygninger, hvis placering så nogenlunde er fastlagt, vil kun kunne forstærke grundtonen i universitetsbyen. Det samspil af natur (kultiveret natur) og bygninger, som skaber denne grundtone, har fået sit højeste udtryk i den her gengivne og omtalte hovedbygning.

Ligesom vi tør tro at hele universitetsbyen, når den engang står færdig, vil blive betragtet som århundredets mest fremragende arkitekturanlæg i Danmark, så kan vi allerede nu fastslå, at universitetshovedbygningen er et hovedværk i 1940ernes danske arkitektur.

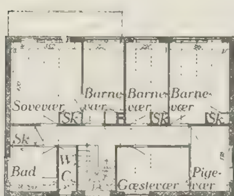

Vandrehallen med udsigt til festpladsen

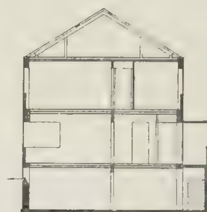
Århus universitet. Hovedbygning. *Store auditorium*

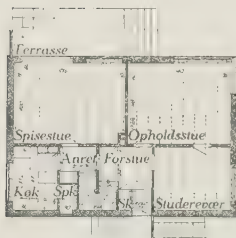
Façade af en af professorboligerne

Plan af 1. sal

Snit

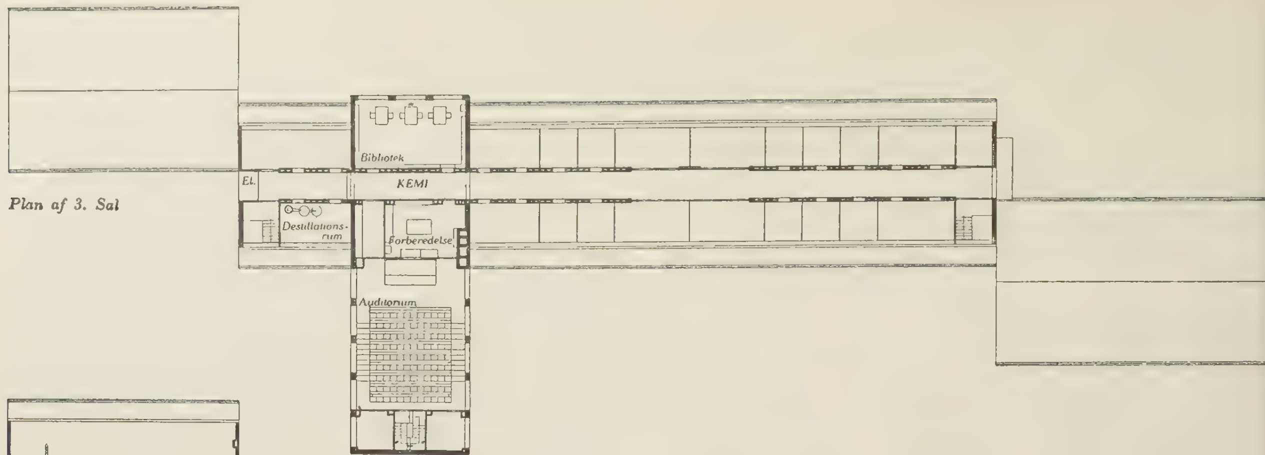
Plan af

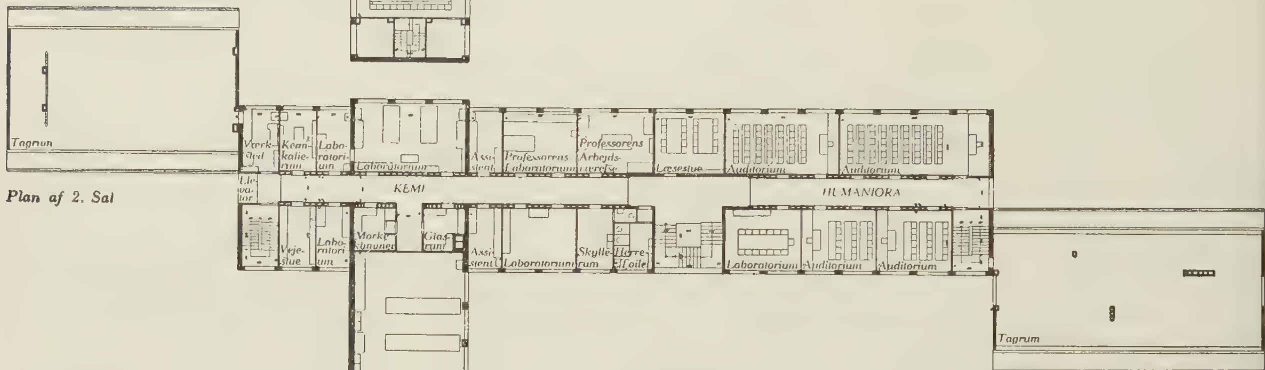
Plan af kælder

lanerne på denne side samt planerne og fotografierne å de følgende sider gengives efter nogle ældre efter af „Arkitekten" – månedshæfte 1, 1934 og 1935 – som nu er udsolgte

Århus universitet. Professorboliger. *Planer og snit 1: 400*

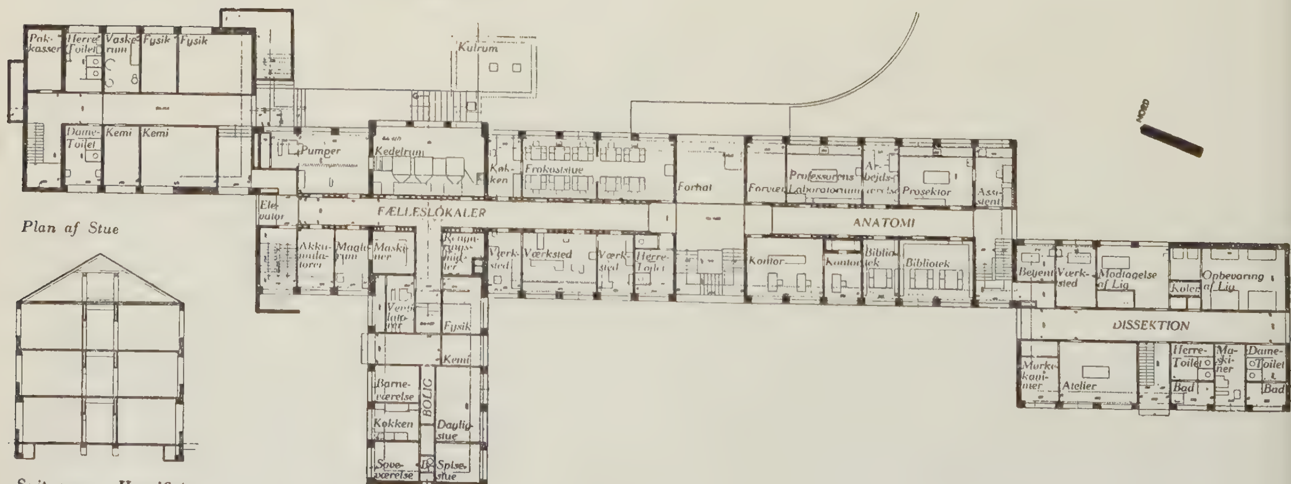
Plan af 3. Sal

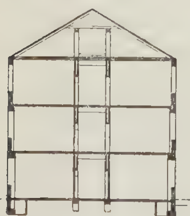
Plan af 2. Sal

Plan af 1. Sal

Plan af Stue

Snit gennem Hovedfløj

Århus universitet. Institut for kemi, fysik og anatomi. *Planer 1:500*

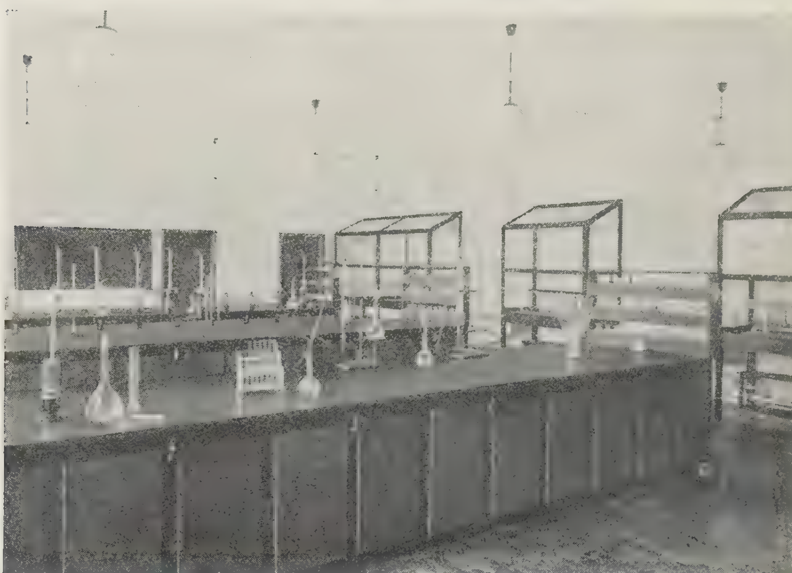
Århus universitet. Institut for kemi, fysik og anatomi. *Auditorium*

Fysik øvelseslaboratorium

Kemisk øvelseslaboratorium

Århus universitet. Studenterkollegium

Opholdsstue

Spisestue

Værelse

ADEMISK
KITEKTFORENING

emisk Arkitektforenings medlemmer (M. af A. A.) arkitekter, der har gennemgået den offentlige arkitektuddannelse og modtaget afgangsbevis fra statens [illegible]skole ved Kunstakademiet. Undtagelsesvis optages som medlemmer arkitekter, som ikke har svennesvarende uddannelse, men hvis kvalifikationer er anerkendt af foreningen.

ingens vedtægter bestemmer arkitektens stilling s: arkitekten er bygherrens tillidsmand og råd- Han modtager betaling for sit arbejde af byg-, og kun af ham; benytter han sig af det ham de arbejde til at skaffe sig fordele eller godt-er fra entreprenører, handler han uhæderligt og ig uværdig til at være medlem af Akademisk ktforening.

ekten er mellemmanden mellem bygherre og en-nør, og som sådan overfor begge forpligtet til at de for en retfærdig gennemførelse af deres aftale.

KITEKTEN

skrift for arkitektur og dekorativ kunst.

ktionsudvalg: Arkitekter M.A.A. Willy Han-, Edvard Heiberg og Flemming Teisen.

ktør: Arkitekt M.A.A. Jens Mollerup (ansv. er presseloven).

ekten udsendes i to udgaver, dels et tuelt ugehæfte hver onsdag og dels 12 ustr. månedshæfter årligt.

nementsprisen for begge hæfter tilsammen 12 kr. pr. kvartal, ugehæftet alene 5 kr., ånedshæftet alene 7 kr.

lgspris: Ugehæftet 0,50 kr., månedshæftet 50 kr.

ncechef: Reklamekonsulent B. Barnholdt.

ktion og ekspedition: Bredgade 66, Køben-vn K, telefon Central 4525.

DHOLD: *725.91 : 061.4(09)*

store bygningseventyr. Udstillingen som gsområde og udviklingsmiddel for byg-skunsten. Af kunsthistorikeren Elias ell, *Ark. mdhft. årg. LI.* 1949, *s.* 1.

KITEKTENs nye årgang

den nye årgangs begyndelse har måneds-et fået et nyt omslag. Forandringen er for at muliggøre en større variation i agsbilledernes størrelse og format. Sam-er omslaget blevet to-farvet.

te månedshæfte

følgende hæfte vil indeholde gengivelser rskellige nyere fabriksanlæg. Hæftet ind-med en artikel om amerikansk fabriks-eri af arkitekt M.A.A. Gunnar Krohn.

KITEKTENs forlag

gade 66, København K., telf. C. 4525.

lan

an endnu nå at tegne abonnement på nye tidsskrift *Byplan,* som udsendes som artalsskrift, første hæfte udkom i slutnin-af 1948, andet hæfte kommer i marts. rsabonnement koster 16,00 kr. + forsen-somkostninger, og kan tegnes på forla-ekspedition eller gennem boghandelen. gspris 4,50 kr.

eder fra ARKITEKTENs forlag

isk Byggedag 1946 (lige ud-net)	20,00 kr.
en 50 år, jubilæumshæfte...	5,00 -
slånshuse....................	4,00 -
iliehuse, række- og kædehuse (i engelsk tekst)	6,00 -
forsorgsinstitutioner.........	6,00 -

English summary

725.91 : 061.4(09)

Arkitekten is published in 2 editions, partly an actual weekly issue each wednesday and partly 12 illustrated monthly issues a year.
The subscription for both editions is 12 D. Kr. a quarter, the weekly issue alone 5 D. Kr., the monthly issue alone 7 D. Kr.
Editing department and expedition: Bredgade 66, Copenhagen K.

The great adventure of building

Exhibitions and Exhibition buildings

By Elias Cornell, Art historian

An exhibition is a meeting place for people, things and ideas. The most interesting thing about nearly all large exhibitions is, without doubt, their outward surroundings, – namely the exhibition halls of varying character. Moreover, the buildings dominate the exhibitions in many ways so strongly, that just the history of the buildings themselves covers the exhibition's history.

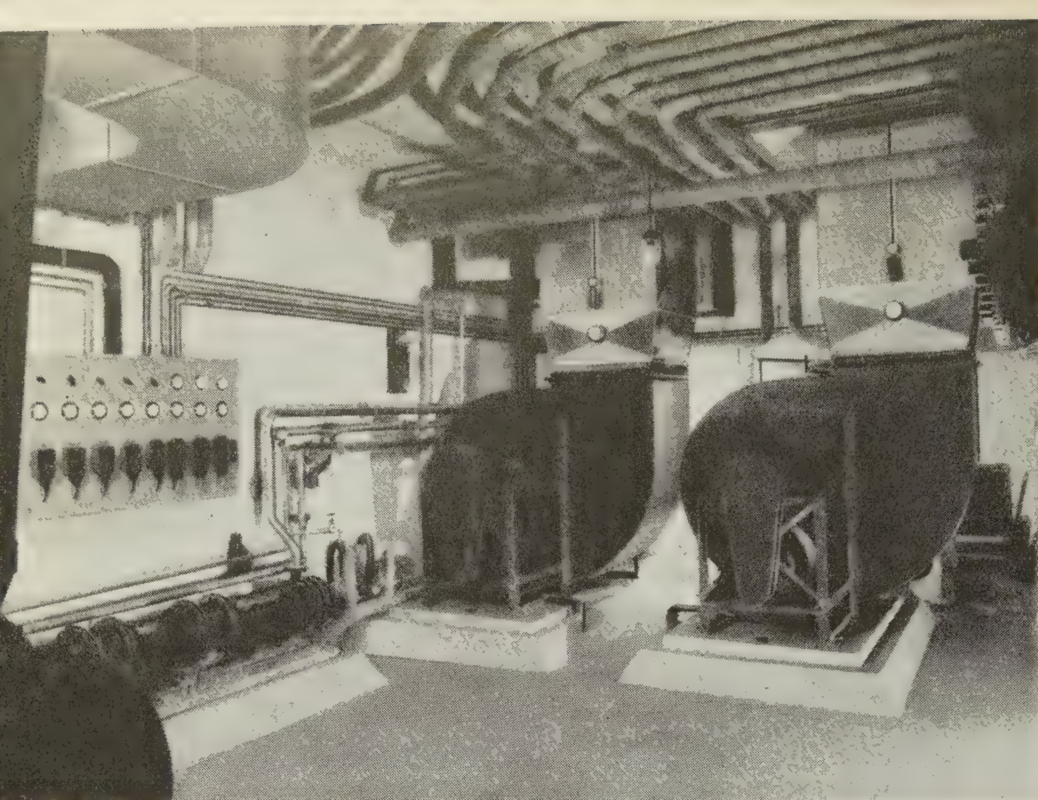
The greatest event in the history of exhibitions during the 19th century came as a manifestation of the international freedom of trade,–the London exhibition of 1851. Joseph Paxton's Crystal Palace definitely stood apart from the architecture of its time. The building of halls had taken a great step towards the quantitative culmination of the century. It was natural that buildings of this character should become the leading ones. For buildings which had a traditional purpose, convention played too large a part to be able to treat these without prejudice. In the exhibition buildings the cultivated technical point of view and completely unbound æsthetic had free play to create a new milieu.

In Paris 1867 an interesting plan solution was shown. The exhibition building was set up as a closed oval consisting of various uneven high divisions. Each division contained a certain type of production, but in order that one could view each country's productions, these divisions were joined together by sections. The quantitative culmination of the 19th century was reached at the Paris exhibition 1889, when Eiffel built his tower and Contamin and Dutert their Palais des machines.

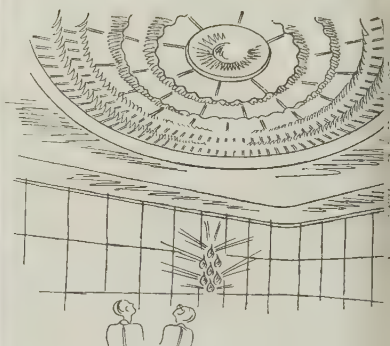
About the change of the century there occured significant alterations in foundational conditions for architecture. One began to treat the building as an entirety and became occupied with the dwelling milieu (Morris–Voysey). The chief technical event was, however, Hennibique's use of re-inforced concrete. The development inside the building's æsthetics had, after a time, a greater and greater influence on the exhibition's architecture. The latter had in the 19th century been the experimental field for technical research, but it now became a more and more exaggerated reflection of the art of building. In Chicago 1893 the principal weight was still on decoration (Sullivan's Transportation building). At the Paris exhibition 1925 classicism for the first time had the opportunity of showing itself to its full extent, and it has since been the most predominant "Exhibition style" right up to New York 1939, but in spite of the prevailing classistical impression many new incentives have been shown, e. g. the Finnish Pavillon in New York 1939. New currents have, however, already been distinct,–the first in 1914–

(Teksten fortsættes på omstående side)

PHILIPS
moderne lyskilder

Det store maskinrum i kælderen med 2 af de store indblæsningsventilatorer for Prometheus-salen og Panel-salen. Til venstre i billedet ses en relætavle, der automatisk ved igangsætning af blæserne åbner for de respektive spjæld, herunder også brandspjæld. Under tavlen er anbragt pumper for trykvand til luftvaskerne.

INGENIØRHUSET
Luftkonditionering

Ved genopførelsen af Dansk Ingeniørforenings hus er der, som det vil være naturligt for danske ingeniører, ofret store beløb på tekniske installationer. For luftbehandlingens vedkommende har de tekniske opgaver været overladt vort selskab i samarbejde med ingeniørfirmaet Birch & Krogboe. Endvidere har husets arkitekt O. Gundlach-Pedersen ydet værdifulde bidrag ved den arkitektoniske udformning ved ind- og udblæsningsriste m. m. Alle, der ser det nyopbyggede hus, er da også enige om, at det i dag fremtræder som en af de smukkeste bygninger i København.

For at give et begreb om størrelsen af de lufttekniske installationer, kan vi anføre, at der til luftkanaler er medgået ca. 8 t 1 mm aluminiumsplade eller omregnet til galvaniseret plade ca. 25 t. Under genopbygningen viste det sig umuligt at fremskaffe galvaniseret plade, hvorfor vi til dette anlæg som iøvrigt også til mange andre gik ind for aluminiumplader, der har vist sig særdeles velegnet til luftkanaler, idet de – på grund af materialets egenskaber – giver en større lyddæmpning end pladejernskanaler. Aluminium er også særdeles let at behandle og fremtræder yderst elegant.

Iøvrigt er der i Ingeniørhuset installeret 11 indblæsningsanlæg med en samlet kapacitet på 65.000 m³/h. Det største anlæg på 12.000 m³/h er installeret i tilknytning til Prometheus-salen.

Til hvert indblæsningsanlæg er knyttet et udsugningsanlæg, der fjerner ca. 10 pct. mindre luft, end der indblæses, således at der er en smule overtryk i opholdsrummene. Herved undgås træk, når døre og vinduer åbnes. Samtlige anlæg er automatisk styrede med trykluftautomatik, og til forbindelsesledninger mellem de forskellige termostater, membranventiler m. m. er der medgået 2,2 km kobberrør.

Endvidere kan vi nævne, at der i de store mødesale er installeret dobbelte termostater, således at man, f. eks. når lokalerne benyttes til dans, kan stille ind på særlige dansetermostater, som er indstillet for en lavere indblæsningstemperatur (ca. 19°) end den normale temperatur (ca. 22°), der benyttes ved foredrag o. l.

Alle de viste anlæg er forsynet med polomkobbelbar motor, således at anlæggene blot ved at dreje på en kontakt kan omstilles til halv kraft, alt efter hvor mange mennesker der opholder sig i lokalerne. De offentlige lokaler i stuen samt forskellige udvalgs- og bestyrelseslokaler er forsynet med egentlige luftkonditioneringsanlæg udstyret med vasker, således at såvel temperatur som fugtighed nøje kan beherskes. I restaurationslokalet og salonen i stuen indblæses den varme luft også ved vinduerne, hvorved trækfornemmelser ved disse undgås. Tilsvarende blæses i den kolde ydermur i Prometheus-salen en varm luftstrøm fra gulvet op langs væggen.

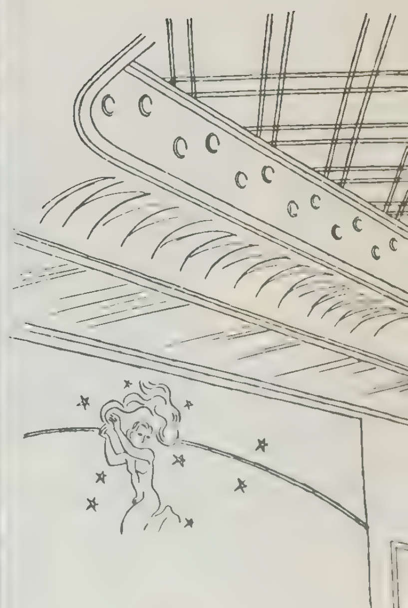
ntreprenørforeningens be-
slokale. Loftet over bor-
udført i perforeret maso-
worigennem luften indblæ-
baggrunden over døren
ugningsventilen.
Restaurationen i stueeta-
ver dørportalen ses øverst
snings-, nederst udsug-
alter.

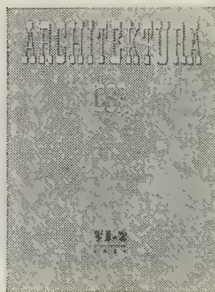
ntreprenørforeningens sal.
viser den overordentlig
arkitektoniske udform-
f udsugningsriste udført i
re træsorter.
Salon i stueetagen. Ind-
agen foregår dels gennem
i bagvæggen. dels gen-
alter anbragt under vin-
rmene, medens udsugnin-
oretages gennem gesims-
i loftet.
: Hall. Indblæsningsspal-
er anbragt umiddelbart
loftet bagest i lokalet.

the Werkbund exhibition in Cologne, and the Stockholm exhibition 1930.

On account of the interest shown in buildings it became necessary to divide the exhibitions, so the building exhibition came into being. The first trial in that direction was the departments in the large exhibitions, and Garnier's L'histoire de l'habitation at the Paris exhibition 1889 should especially be emphasised. The interest in the building of dwelling accomodation after the first world war caused the special exhibition of dwellings to become more and more predominant. Among these should be named Die Wohnung in Stuttgart 1927, where many eminent architects exhibited examples of dwellings. The concluding step towards the accomplishment of this idea should have been made at the Paris exhibition in 1937 when Le Corbusier gave out his magnificent plan for condemning a part of Paris and re-building la ville radieuse, but Corbusier only had the opportunity of demonstrating his idea in the huge tent which was erected at the exhibition. The idea of exhibitions is now leaving the economical liberalism with its uncritical adjustment to quantity. The future places production and cultural strength in proportion to their ability to create and support cultural and social values with the aim to replace the old community by a new.

Fra tidsskrifterne

Dansk arkitektur har været udstillet både i England og Holland, og fra begge lande foreligger der specialhæfter af de respektive tidsskrifter om dansk arkitektur. Fra Holland kom *Forum* med et specialnummer, hvor den danske gesandt i Haag, M. A. Wassard, havde skrevet indledningen. Den hollandske arkitekt Friedhoff havde skrevet den arkitekturhistoriske artikel, og arkitekt Langkilde en artikel om dansk villabyggeri.

Architectural Review havde et stort hæfte med mange fine klicheer, et forord af Hartvig Frisch, et omslag med en kuriøs sammenstilling af forskellige københavnske bygninger, en artikel af Preben Hansen om dansk land og landskab med Preben Hansens egne tegninger samt en kort arkitekturhistorisk oversigt, belyst ved kirker og offentlige bygninger gennem tiderne. Professor Fisker havde skrevet en artikel om boligbyggeriet og forskellige andre forfattere havde behandlet specielle emner. Anthony Atkins havde skrevet en artikel om hvordan de „indfødte" i Danmark klarer byggeriet, lidt magert og overfladisk opremsende.

Af indholdet i *Architectural Review's* decemberhæfte skal fremhæves gengivelserne af en kontorbygning i Portland Oregon af arkitekt Pietro Belluschi samt en

(Teksten fortsættes på omstående side)

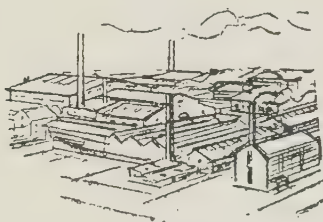
FYR BILLIGT

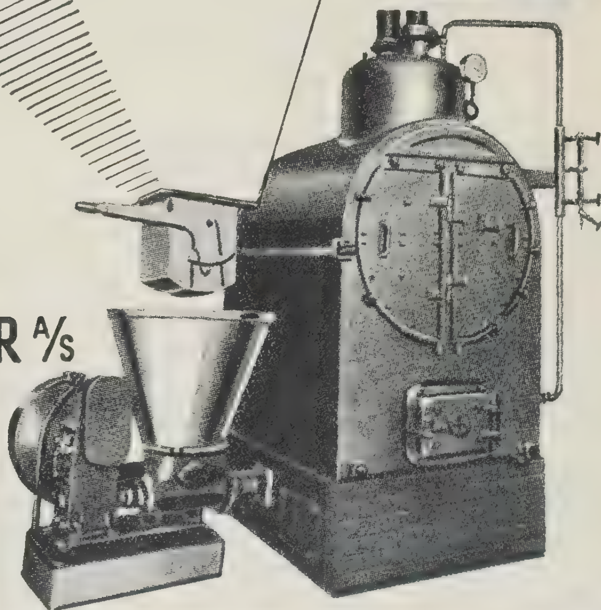

trods det dyre brændsel . . . !

I disse tider, hvor godt brændsel er både svært at skaffe og dyrt at købe, er et godt kedelanlæg af afgørende betydning for enhver ejendom. Lad det kendte SMITHHÜTTE centralstokers- og centralvarmekedelanlæg afløse det gamle og uhensigtsmæssige kedelanlæg, der slet ikke giver *varme* for pengene.

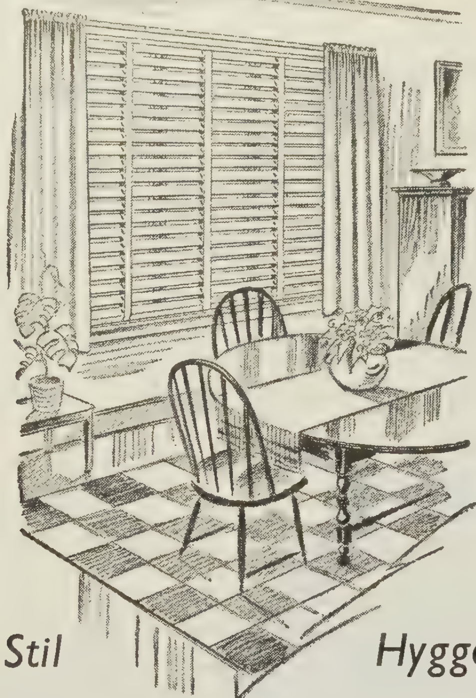
DANSK STOKER- og VARMEKEDEL KOMPAGNI's ingeniører vil i tal bevise for Dem, hvor hurtigt anskaffelsesomkostningerne er tjent hjem med den forbedrede økonomi i fyringen og de mindre vedligeholdelsesudgifter.

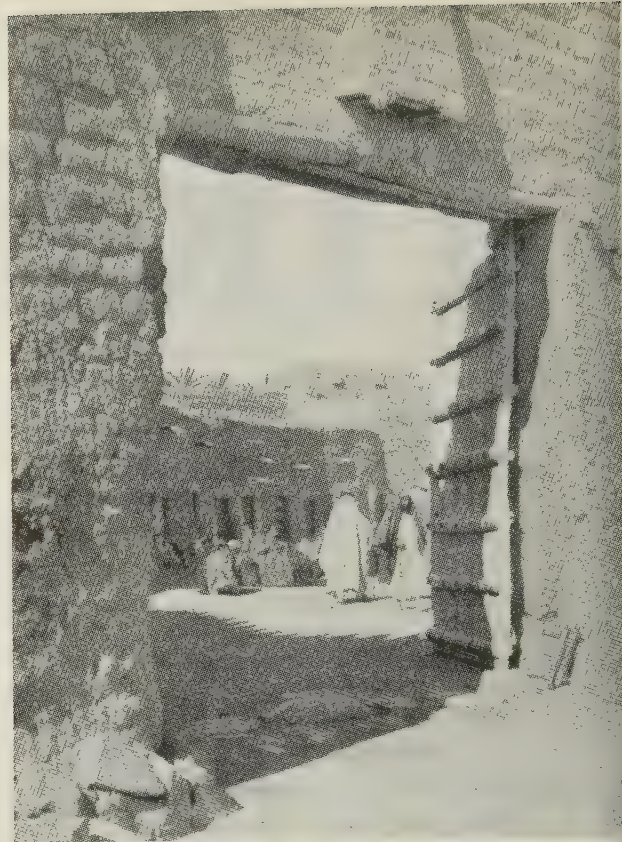

SMITH, MYGIND & HÜTTEMEIER A/S
KØBENHAVN N

GENERALREPRÆSENTANT FOR SALGET:
DANSK STOKER
& VARMEKEDEL KOMPAGNI A/S
København: Bredgade 58. C. 14809, C. 12179
Aarhus: Ny Banegaardsg. 45, Tlf. 1023
Odense: Søndergade 2, Tlf. 8842

Markedspladsen i Hail, Centralarabien

(Efter „Architectural Review“ 1, 1949)

række tegninger af Gordon Cullen til en plan over Liverpool Cathedral's omgivelser, som er udarbejdet af en gruppe unge studenter fra Liverpool University School of Architecture.
Samme tidsskrifts januarhæfte 1949 bringer gengivelser af Marcel Breuer's eget hus og en etageejendom i Rio de Janeiro, hæftet afsluttes med en dejligt illustreret artikel om ørkenbyen Hail.

Decemberhæftet af *R. I. B. A. journal* bringer en udførlig offentliggørelse af planerne for et nyt Civic Center i Portsmouth, et meget omfattende bygningsanlæg, som både rummer bygninger for administration, bygninger for undervisning og alt det, som man herhjemme forstår ved et kulturcentrum.
Januarhæftet af samme tidsskrift har gengivelser af et projekt til en gummifabrik i South Wales og en artikel om akustiske problemer ved koncertsale.

L'Architecture d'Aujourd'hui, hæfte 18–19 1948 indeholder eenfamiliehusbyggeri på tidsskriftets sædvanlige omfattende internationale måde. Størsteparten af eksemplerne er fra den californiske skole, men der findes også eksempler på træhuse fra Schweiz og fra franskmændenes eget byggeri både i hjemlandet og i kolonierne.
Hæfte 20 er et specialnummer om Tunis med mange fortrinlige optagelser af exotisk arkitektur med kameler i forgrunden, men ogsaa gengivelser af projekter og udført nybyggeri.

L'Architecture Francaise har i 1948 udsendt en række specialhæfter, hvoraf skal fremhæves et hæfte om boligbyggeriet i Frankrig, som også indeholder eksem-

(Teksten fortsættes på omstående side)

MED SAS FRA KØBENHAVN DIREKTE TIL HELE VERDEN

40 gange om dagen starter der en SAS maskine fra Københavns lufthavn med direkte forbindelse til verdens storbyer. De kan altid finde en direkte SAS forbindelse, der passer Dem. Sig til Deres rejse-bureau, De vil med SAS, vort eget luftfartselskab.

Med SAS flyver De på 1. klasse.

SCANDINAVIAN

AIRLINES SYSTEM

ABA · DDL · DNL

pler på udenlandske boligkvarterer, et hæfte om svensk arkitektur, et hæfte om radiofonibygninger med bl. a. de gamle kendinge Hilversum, Oslo, Zürich, København og projektet til Stockholm.

Architectura ČSR, hæfte 9, er helt helliget en stor panslavisk landbrugsudstilling i Prag.

Werk, hæfte 12, indeholder en artikel af Alfred Roth, hvor han stiller spørgsmålet, hvem der skal bygge kunstnernes ateliers. Artiklen er illustreret med en række eksempler på ateliers indrettet i etagehuse, i rækkehuse eller i specielle bygninger i forbindelse med boligbebyggelser, endelig vises et par eksempler på kunstnervillaer, hvoraf den ene er en ombygning af en gammel lade.
I hæfte 1 skriver arkitekt Werner M. Moser om meget høje etagehuse i de nye boligkvarterer med danske, svenske, finske og schweiziske eksempler.

Bau Rundschau hæfte 19–20 indeholder flere artikler, som belyser byplanmæssige problemer i det aktuelle område Ruhr.

Die neue Stadt bringer en artikel om nærtrafikproblemer i byen Münster. Man har her undersøgt i hvor høj grad man skal genopbygge det gamle sporvejsnet og er nået til det resultat, at trolleybuslinier bør erstatte sporvejene i størst mulig udstrækning.

Fra Østrig får vi sendt *Der Aufbau* i hvis decemberhæfte man finder en artikel om byplanproblemer i Øvre Italien.

I finske *Arkitekten* hæfte 6 1948 gengives plan og fotografier fra den „olympiske by" i Helsingfors.
I 1938 vedtog man at påbegynde opførelsen af et boligkvarter, som først skulle tjene til indkvartering af deltagerne i de olympiske lege i Helsingfors 1940 og senere overgå til almindelig beboelse. Selvom legene ikke blev til noget på grund af krigen, har bebyggelsen dog beholdt sit navn. Arkitekterne er Hilding Ekelund og Martti Välikangas.
Hæfte 7–8 bringer en lykønskning til professor Eliel Saarinen på hans 75-års fødselsdag og gengiver fotografier og tegninger af forskellige af Saarinens bygninger bl. a. koncerthallen i Buffalo og Berkshire Music Center.

(Teksten fortsættes på omstående side,

Byggekunst nr. 10 manifesterer, at Neutra også har været i Norge. I samme hæfte afsluttes Arne Pedersen og Esben Poulssons rejseoptegnelser fra deres studietur til U. S. A. Hæfte 11 gengiver projekterne fra konkurrencen om en byplan i Gjøvik samt en række nye eksempler på norske eenfamiliehuse.

Bonytt hæfte 10 indledes med en artikel af Bernt Heiberg om en udstilling „Bo riktig", som er baseret på resultaterne fra en boligundersøgelse, og han slutter sin artikel med følgende lille suk „Plakaten var pen og billettdamerne aller penest, katalogen velredigert, interessen stor og alle var glade. Når det nå om en uke eller fjorten dager blir meget billigere å bygge––". Hæftet indeholder iøvrigt gengivelser af 6 lejligheder, som har ligget til grund for denne undersøgelse, og viser hvordan de bruges.
Hæfte 11–12, indleder en ny æra i bladets historie, idet det nu igen er lykkedes for nordmændene at få trykt i hvert fald en del af bladet på kunsttrykpapir, således at det bliver muligt for dem at bringe farvegengivelser.

Byggmästeren hæfte 22. I anledning af Stockholms byggnadsförenings 100 års jubilæum bringer tidsskriftet et historisk skuespil i 10 tableauer „Mälardrottningen byter Kläder" af Gotthard Johansson: en gennemgang af de forskellige stilperioder i Stockholms arkitektur.
Hæfte 23 indeholder en redegørelse for en undersøgelse om bygningernes levetid, et led i en analyse af vedligeholdelsesomkostningerne for lejeboliger. I hæfte 24 har arkitekt Eric Westberg skrevet en artikel hvori han søger at definere de 3 begreber, som man i den øjeblikkelige arkitekturdebat jonglerer med: The New Empiricism – The Bay Region Style og Monumentalitet.
Lennart Holm præsenterer professor Giedion, og Professor Giedion's foredrag om behov for monumentalitet, som han også holdt i København, gengives med Giedions egne billeder.

Udenlandske arkitekturtidsskrifter

I nedenstående liste er optaget de udenlandske arkitekturtidsskrifter, som *Arkitekten* korresponderer med.

Finland: Arkitekten.

Norge: Bonytt, Byggekunst, Teknisk Ukeblad.

(Teksten fortsættes på omstående side)

Sverige: Byggmästaren, Form (Svenska Slöjdföreningen), Byggnadsvärlden, Hem i Sverige, Bygglitteratur, Plan.

England: Thn Architectural Association Journal, The Architectural Review, The Journal of the Royal Institute of the British Architects.

Frankrig: l'architecture d'aujourdhui, l'architecture française, Technique et architecture.

Holland: Forum, Bouwkundig Weekblad, Het Bouwbedriff.

Italien: Strutture.

Polen: Architectura.

Schweiz: Werk.

Sovjetunionen: Архитектура и Строительство.

Tjekoslovakiet: Architectura ČSR.

Tyskland: Die neue Stadt, Baurundschau.

U.S.A.: Arts and architecture.

Østrig: Der Aufbau.

Særhæfter

Af ældre særhæfter og publikationer fra *Arkitektens forlag*, kan endnu fås:

Radiohuset (1945)	kr. 4,00
Bolignødens bekæmpelse (1945)	- 2,00
Britisk byplantradition (1946)	- 2,00
Om byplanarbejdet (1947)	- 4,50
Generalbeskrivelsen (1947)	- 4,00
Aino og Alvar Aalto (1948)	- 1,50
Om træer, af havearkitekt C. Th. Sørensen, (1948)	- 2,50
Hospitalsbyggeri (prof. E. Thomsen 1948)	- 1,75
Fabriker for mennesker (1948)	- 3,50

Arkitektens gamle årgange

Siden den første meddelelse er de ældste årgange blevet udsolgt, mens der endnu findes enkelte komplette årgange fra 1909–1916; prisen er nedsat til 5 kr. Interesserede bedes snarest muligt henvende sig i *Arkitektens* ekspedition.

Litteraturhenvisning

I det følgende gives nogle litteraturhenvisninger i tilslutning til artikler i dette månedshæfte.

Litteraturen om de store udstillinger er meget uensartet. Oplysningerne er for det meste spredt i artikler og afsnit af bøger. Her anføres blot et begrænset udvalg af skrifter, som indeholder værdifulde synspunkter eller

(Teksten fortsættes paa omstående side)

interessante billeder. Kataloger og redegørelser om udstillinger er ikke medtaget, heller ikke artikler i leksika eller tidsskrifter. Blandt svenske institutioner ejer biblioteket ved kunstfagskolen i Stockholm en bemærkelsesværdig samling udstillingspublikationer. Alle tidsskrifter for arkitektur og kunstindustri indeholder uden undtagelse værdifulde artikler og udmærkede illustrationer. Af største værdi blandt andre tidsskrifter er *The Illustrated London News.*

Bargellini, Piero och Freyrie, Enrico: Nascita e vita dell'architettura moderna. Firenze 1947.

Cole, Henry: Fifty Years of Public Work. London 1884.

Fairbairn, William: On the Application of Cast and Wrought Iron to Building Purposes. Second Edition. London 1856—58.

Fitch, James Marson: American Building the Forces That Shape It. Cambridge Mass. 1948.

Geddes, Patrick: Industrial Exhabitions and Modern Progress. Edinburg 1887.

Giedion, Siegfried: Space, Time and Architecture Gambridge Mass. och London 1941.

Mc Grath, Raymond och Frost, A. C: Glass in Architecture and Decoration. London 1937.

Hobhouse, Christopher: 1851 and the Crystal Palace. London 1937.

Lavedan, Pierre: L'architecture francaise. Paris 1944.

Le Corbusier et P. Jeanneret: Ævre complete 1934—1938. Zürich 1939.

Meyer, Alfred Gotthold och Freiherr von Tettau, Wilhelm: Eisenbauten ihre Geschichte und AEsthetik. Esslingen a. N. 1907.

Mumford, Lewis: Technics and Civilization. New York 1934.

Pevser, Nikolaus: Pioneers of the Modern Movement. London 1936.

Ponten, Josef: Architektur die nicht gebaut wurde. Leipzig 1925.

Wiener, Paul Lester: World's Fairs i „New Architecture and City Planning". A Symposium Edited by Paul Zucker. New York 1944.

Voyce, Arthur: Russian Architecture. New York 1948.

Også imellem *Arkitektens* ældre årgange er der interessante hæfter om udstillinger; bl. a. skal nævnes hæfterne om prof. Rosens landsudstilling i Århus 1919, med stationsbyen.

ADEMISK
KITEKTFORENING

ansk Arkitektforenings medlemmer (M. af A. A.) itekter, der har gennemgået den officielle arkiIdannelse og modtaget afgangsbevis fra statens ktskole ved Kunstakademiet. Undtagelsesvis opsom medlemmer arkitekter, som ikke har ovene uddannelse, men hvis kvalifikationer er aner. af foreningen.

ingens vedtægter bestemmer arkitektens stilling s: arkitekten er bygherrens tillidsmand og råd- Han modtager betaling for sit arbejde af byg-, og kun af ham; benytter han sig af det ham de arbejde til at skaffe sig fordele eller godter fra entreprenører, handler han uhæderligt og g uværdig til at være medlem af Akademisk ktforening.

kten er mellemmanden mellem bygherre og ennør, og som sådan overfor begge forpligtet til at e for en retfærdig gennemførelse af deres aftale.

KITEKTEN

krift for arkitektur og dekorativ kunst.

tionsudvalg: Arkitekter M.A.A. Willy Han-, Edvard Heiberg og Flemming Teisen.

tør: Arkitekt M.A.A. Jens Mollerup (ansv. er presseloven).

kten udsendes i to udgaver, dels et uelt ugehæfte hver onsdag og dels 12 str. månedshæfter årligt.

ementsprisen for begge hæfter tilsammen 12 kr. pr. kvartal, ugehæftet alene 5 kr., nedshæftet alene 7 kr.

gspris: Ugehæftet 0,50 kr., månedshæftet kr.

cechef: Reklamekonsulent B. Barnholdt.

tion og ekspedition: Bredgade 66, København K, telefon Central 4525.

HOLD: *725.4 (73)*

e månedshæfte

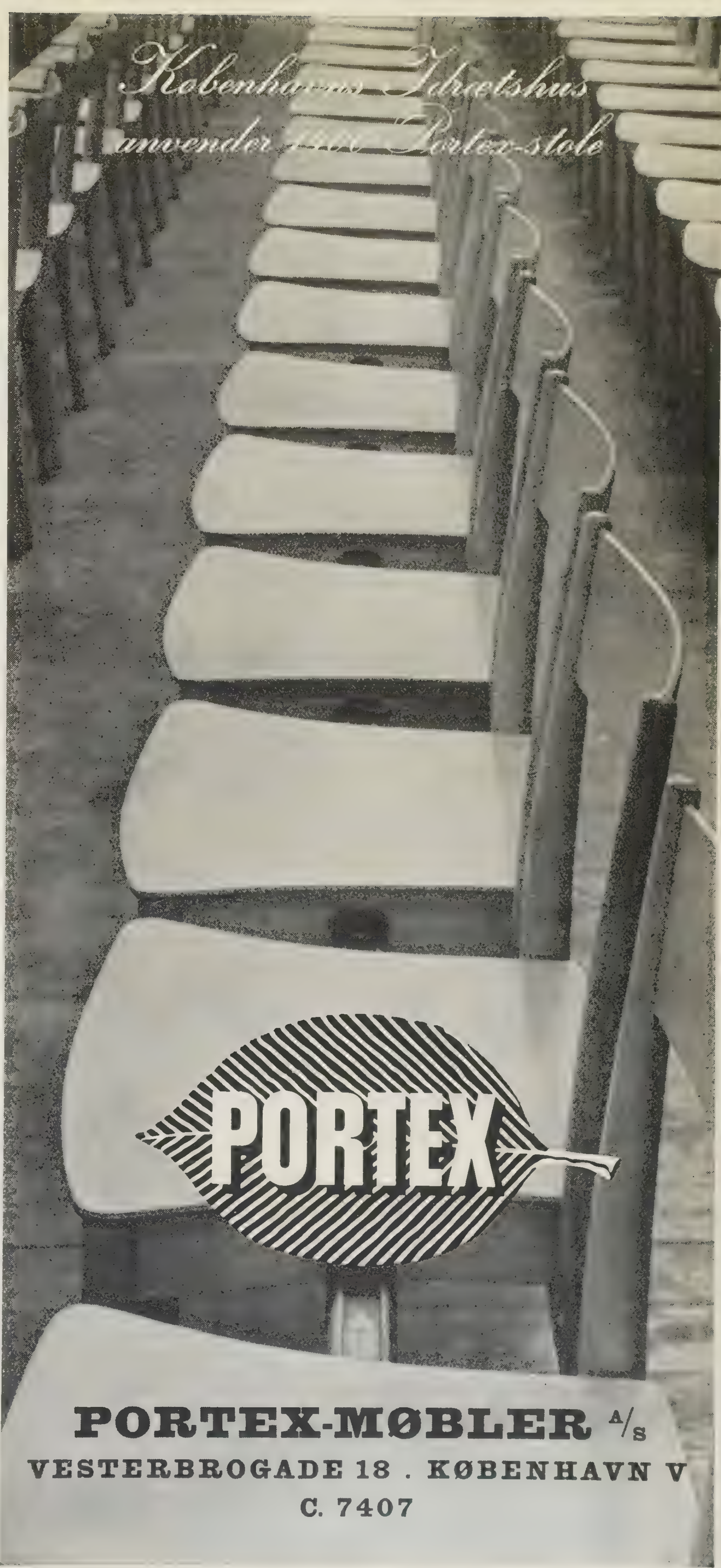
nedshæfte nr. 4 offentliggøres professor Gottlob's tegninger og fotografier af de ygninger for Tandlægehøjskolen, Fartisk Læreanstalt og Medicinsk-anatonstitut.

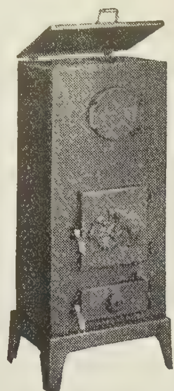
ITEKTENs forlag

de 66, København K., telf. C. 4525.

der fra ARKITEKTENs forlag

k Byggedag 1946 (lige udmet) .... 20,00 kr.
en 50 år, jubilæumshæfte ... 5,00 -
tsr anshuse .... 4,00 -
m iehuse, række- og kædehuse
(l engelsk tekst) .... 6,00 -
forsorgsinstitutioner .... 6,00 -

English summary

725.91:061.4(09)

Arkitekten is published in 2 editions, partly an actual weekly issue each wednesday and partly 12 illustrated monthly issues a year.
The subscription for both editions is 12 D. Kr. a quarter, the weekly issue alone 5 D. Kr., the monthly issue alone 7 D. Kr.
Editing department and expedition: Bredgade 66, Copenhagen K.

This issue of „Arkitekten", monthly edition, deals with factory buildings.
It opens with an article by Gunnar Krohn, Architect, M.A.A., who recently visited U. S. A. for the purpose of studying the planning and erection of factories. He is specially interested in the latest ideas concerning factory buildings without windows.
The omission of daylight to all rooms in such buildings makes it possible to form the plan as a large rectangle in which the process of production can be continuous from one side to the other, and flexibility can be obtained by extending one end of the building. This results in an entirely new type of factory, housed in one building, as distinct from the ordinary type in which every process takes place in a special building. Even if the demand for achievement weighs heavily many human reasons can be advanced in disfavour of the windowless factory. In U. S. A., however, the human need has not been overlooked in this type of building. Many arrangements are made for the benefit of the workers such as spacious canteens, large locker-rooms, wash-rooms, recreation areas etc.
The issue furthermore brings reproductions of a series of recent Danish factories.
The first is a large joiners work shop, designed by Eske Kristensen, Architect, M.A.A. The shop is arranged in a large hall, which is surrounded by store rooms for the materials. Passages for vehicles were planned between the hall and the store rooms.
The next project, a radio factory, was also designed by Eske Kristensen. It was planned in one story and the end walls are furnished with very large window-openings to meet future requirements for extensions. Then another radio factory is shown, drawn by architect M.A.A. Jean Fehmerling. Photos of the model show the layout when completed. Up to now only the future administration building and about one quarter of the great hall has been carried out.
Next is shown a telephone factory, deisgned by Dan Fink, Architect, M.A.A. This, too, is part of a large scheme which is about to be realized; it is formed as a „comb" and the photo shows one of the „teeth", the only part which so far has been built.
Ebbe Andresen, Architect, M.A.A., has designed the last example, a tobacco factory.
On account of the present restrictions caused by lack of materials all the buildings in this issue has been raised chiefly in brick instead of reinforced concrete, which is regretted by the architects as well as by the owners.

(Teksten fortsættes på omstående side)

Udenlandske arkitekturtidsskrifter

I nedenstående liste er optaget de udenlandske arkitekturtidsskrifter, som *Arkitekten* korresponderer med.

Finland: Arkitekten.

Norge: Bonytt, Byggekunst, Teknisk Ukeblad.

Sverige: Byggmästaren, Form (Svenska Slöjdföreningen), Byggnadsvärlden, Hem i Sverige, Bygglitteratur, Plan.

England: The Architectural Association Journal, The Architectural Review, The Journal of the Royal Institute of the British Architects.

Frankrig: l'architecture d'aujourdhui, l'architecture française, Technique et architecture.

Holland: Forum, Bouwkundig Weekblad, Het Bouwbedriff.

Italien: Strutture.

Polen: Architectura.

Schweiz: Werk.

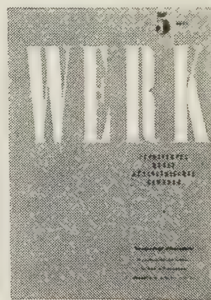
Sovjetunionen: Архитектура и Строительство.

Tjekoslovakiet: Architectura ČSR.

Tyskland: Die neue Stadt, Baurundschau.

U.S.A.: Arts and architecture.

Østrig: Der Aufbau.

Fra tidsskrifterne

Werk nr. 2. er et specialnummer om arkitektur, maleri og skulptur med bidrag af S. Giedion, Alvar Aalto, Hans Hildebrandt. Le Corbusier, Alfred Roth og Willy Rotzler. Roth's artikel har også været offentliggjort i Byggmästaren nr. 26 1948. Forfatteren talte om samme emne ved åbningen af udstillingen „Schweiz bygger" i Stockholm.
I tidsskriftets martshæfte offentliggøres 4 boligprojekter af samme karakter som vort hjemlige almennyttige boligbyggeri, også rækkehuse. Alle 4 projekter er tegnet af yngre arkitekter.

Bau Rundschau nr. 3 offentliggør en række billeder af udstillingsmateriale fra en propagandaudstilling for en genopbygningslov. Argumentationen i disse tavler er sindrig uden at være original, og skriften er en temmelig utiltalende moderniseret fraktur.
I hæfte 4 findes en artikel om genopbygning af butikker med en række gengivelser af interimistisk genindretning af butikslokaler i ruinerne.

Der Aufbau bringer en artikel af Roland Rainer om boligbyggeri. Forfatteren gør sig til talsmand for et udvidet byggeri af eenfamiliehuse.

Bonytt nr. 1 indledes med offentliggørelsen af en række fotografier fra Bjørnsgard, en samling gamle bygninger fra forskellige dele af Norge forenet til en gård. Husene har været benyttet til beboelse af en privatmand, som har samlet dem af kulturhistorisk interesse

(Teksten fortsættes på omstående side)

Carl Axel Acking: Villa i Djursholm *(Efter „Byggmästaren“)*

og nu har foræret det hele til staten. I hæftet findes endvidere gengivet en boligbebyggelse i Oslo og en omtale af hotelmøbler på basis af en dansk og en norsk konkurrence.

Samme tidsskrift 2. hæfte indeholder bl. a. en gengivelse af tegninger og fotografier af Selvaaghuset, som er et indlæg i diskussionen om billiggørelse af boligbyggeriet. Ingeniør Selvaag, der har tegnet huset, har fået myndighedernes tilladelse til at se bort fra mange af de bestemmelser, som i dag indeholdes i bygningsvedtægterne. Huset er altså ulovligt både med hensyn til konstruktion af ydermure og skillerum, loftshøjde og mange andre forhold. Det har vakt stor diskussion i Norge.

Byggmästaren nr. 1 og nr. 2/1949 offentliggør en række nye svenske villaer. De fleste af dem er tegnet til arkitekternes eget brug som f. eks. Carl-Axel Acking's villa i Djursholm, hvorfra der ovenfor gengives et billede. Fremhæves skal også Arne Jacobsen's sommervilla i Arild.

I hæfte 3 skriver Gösta Selling om udviklingen „Från idyll til Storstad“.

Hæfte 4 er et specialhæfte om flade tage. Civilingeniørerne Schütz, Gewalt og Lundin skriver om kon-

Viljo Rewell: Boligbebyggelse i Helsinki *(Efter „Arkitekten“)*

(Teksten fortsættes på omstående side)

Fra øen Hydra *(Efter „Architectural Review)*

struktion af flade tage, medens havearkitekt Walter Bauer skriver om taghaver. Hæftet afsluttes med gengivelser af eksempler på svenske og danske taghaver.

Hem i Sverige, nr. 2 indeholder en interessant undersøgelse af spørgsmålet kælder eller ikke kælder med specificerede udregninger på basis af projekter med ensartet program.

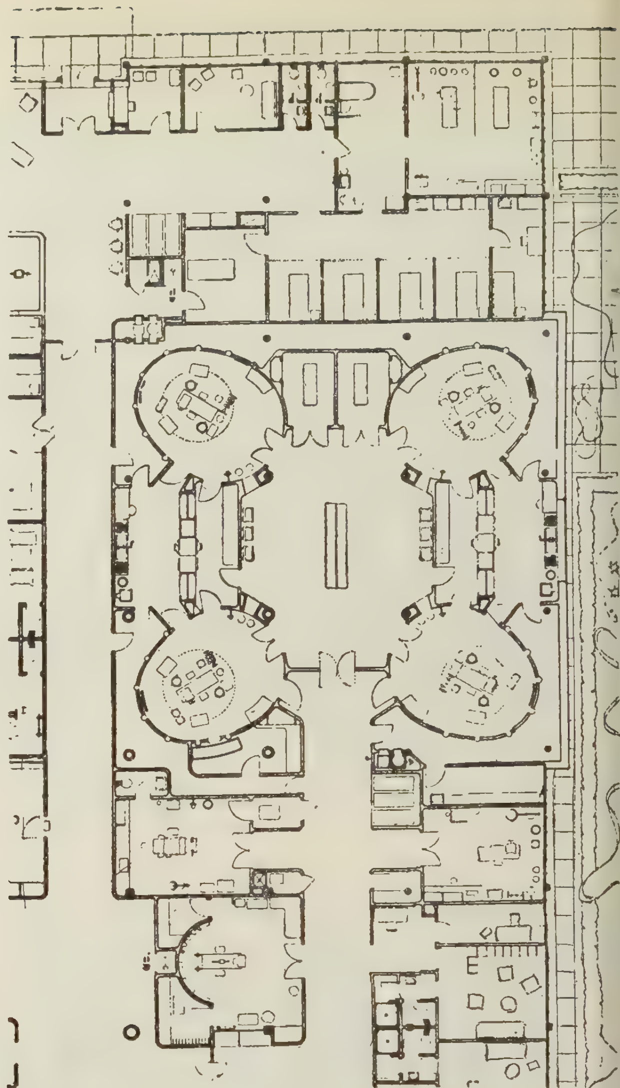
Byggekunst nr. 1. I efteråret 1948 blev Odd Brochmann professor, hans prøveforelæsning hedder: „Form og Teknik" og var en slags programerklæring; den gengives i hæftet.
Hæfte nr. 2 er et specialnummer med hoteller og gæstgiverier.

Finske Arkitekten nr. 9 er et specialhæfte om socialt boligbyggeri i Finland. Blandt projekterne skal fremhæves et, der er udarbejdet af arkitekt Viljo Rewell: punkthuse på 4 etager.

Architektura ČSR 1-2/1949. Der er i Tjekoslovakiet oprettet en organisation „Stavoprojekt" (et tjekoslovakisk bygningsinstitut), hvis opgave det er at samle al projektering og forskning indenfor byggeriet og samtidig være initiativtager i den akute boligsituation. I hæftet er der redegjort for institutets forskellige virkeområder, og samtidig findes en række artikler, hvori den arkitektoniske linie for Tjekoslovakiets kommende arkitektur drøftes. Hæftet er forsynet med et stort engelsk resumé, som sammen med illustrationerne giver en god forståelse, selvom man ikke behersker det tjekiske sprog.

The Architectural Review nr. 2. Redaktionen påpeger i en leder, at arkitekturen idag, efter at man er blevet klar over, at arkitekturen ikke kun er teknik, mangler en teoretisk baggrund; da man ikke kan levere denne baggrund færdigfabrikeret, vil redaktionen forsøge at skaffe den ved at gengive de diskussioner, der i øjeblikket finder sted hele verden over.

(Teksten fortsættes på omstående side)

Paul Nelson: Hospital i St. Lo i Frankrig. *Del af planen af operationsafdelingen. De fire ovale rum er operationsstuer.*

(Efter „Architectural Review")

Osbert Lancaster skriver i hæfte 3 om øen Hydra uden for Athen, som sædvanlig inspirerende og med dejlige billeder af de kalkede og malede huse.
Endvidere findes gengivelser af tegninger fra et hospitalsprojekt i St. Lo i Frankrig af Paul Nelson, som er særlig bemærkelsesværdigt bl. a. ved udformning af operationsstuerne.

The Journal of the Royal Institute of British Architects. I martshæftet findes en artikel om industriens arkitektur til dels illustreret med materiale fra en udstilling som i forbindelse med et større møde har været afholdt i R. I. B. A. Om forskelligt industribyggeri kan man endvidere finde oplysninger i et særhæfte af *L'Architecture Francaise* (nr. 85—86).

L'Architecture d'aujourd'hui nr. 21/1948 er helliget „Architecture Contemporaine dans le Monde" og er tilrettelagt af A. Persitz. Det indeholder dels projekter og dels udførte arbejder bl. a. Børsen i Rotterdam af Stahl, Ove Bang's samfundshus i Oslo, et universitet i Miami af Robert Law Weed og Bryggman's kapel i Åbo, men der findes også andre bygninger, hvor det „fremtidige" er mindre øjensynligt. Da der ikke findes nogen artikel, der fortæller om motiverne til valget af netop de bygninger, og da disse er af så vidt forskellig kvalitet, er der ikke kommet nogen helhed ud af det.

(Teksten fortsættes på omstående side)

Forum nr. 2–3 er et hæfte, som viser eksempler på den arkitektur, som gruppen „Nieuwe Bouwen" (den hollandske C. I. A. M. gruppe) er eksponent for. Eksemplerne viser, hvor stor afstanden er mellem denne gruppe og Sijmons-gruppen.
Det er første gang efter krigen, at den moderne arkitekturretning samlet viser sit ansigt i Holland. Det er naturligvis svært på basis af de enkelte gengivne fuldførte bygninger og projekter at danne sig noget afgørende billede af gruppens arbejde, men selv dette overfladiske bekendtskab er absolut tiltalende og skærper interessen for at få mere at vide om den side af hollandsk arkitektur. (Der henvises iøvrigt til omtalen af enkelte arbejder andet steds i dette hæfte).

Haandværkere og Leverandører

Johs. Madsen & Søns maskinsnedkeri

Jord-, beton- og kloakarbejdet: Ewald Hansen. *Tømrerarbejdet:* Peter Johansen. *Snedkerarbejdet:* Johs. Madsen & Søn. *Blikkenslagerarb.:* E. Petterson. *Spånsugningsanlæg og centralvarme:* Carl Adolphsen. *Malerarbejdet:* Carl V. Christiansen. *Ovnlyskonstruktion:* Edv. Storr. *Smedearbejde:* Bdr. Christiansen. *Elektriske installationer:* Erik Høyrup. *Skorstensbygger:* Osvald J. Petersen & Søn.

TO-R-radio A/s

Jord-, beton- og kloakarbejdet: Fritz G. Eisensøe. *Tømrerarb. og jernkonstruktioner:* P. Jul. Hansen. *Snedkerarbejdet:* Axel H. Jørgensen. *Centralvarme, sanitet og blikkenslagerarbejdet:* Vagn Bankov. *Glarmesterarbejdet:* Larsen & Henriksen. *Smedearbejdet:* H. P. Sørensen. *Malerarbejdet:* Poul Nielsen. *Ovnlyskonstruktion:* Edv. Storr. *Elektriske installationer:* Kemp & Lauritzen. *Gulvbelægning:* A/S Dansk Asfaltfabrik. *Skorstensbygger:* Osvald J. Petersen & Søn. *Vejarbejde:* M. J. Holm & Co.

Fabriksbygning for American Apparate Co.

Murerarbejdet: Einar Kornerup. *Tømrerarbejdet:* Th. P. Stillinge. *Snedkerarbejdet:* Frode Olsen & Co. *Glarmesterarbejdet:* K. Guhle's Eftf. v/ J. Søndergård Hansen. *Malerarbejdet:* Holger Dall & Ejnar Eising. *Blikkenslagerarbejdet:* L. A. Larsen. *Ovenlys:* Edvard Storr. *Terrazzo:* Angelo Lizier. *Smedearbejdet:* Robert Christiansen. *Elektroinstallatør:* Arne Scharff.

Fabriksbygning for R. Færch

Murerarbejdet: Martin Pedersen & Søn. *Tømrerarbejdet:* Peter Andersen. *Blikkenslagerarbejdet:* E. Nielsen & Søn. *Malerarbejdet:* R. Licht. *Glarmesterarbejdet:* E. Leonhardt. *Elektriske installationer:* Dupont & M. Andersen. *Luftkonditionering:* Glent & Co. A/S. *Gulve:* A/S Dansk Asfaltfabrik. *Skorsten:* Jørgensen & Kristensen.

(Teksten fortsættes på omstående side)

Fabriksbygning for A/s Automatic

Jord-, beton- og jernbetonarbejdet: A/S Larsen & Nielsen. *Murerarbejdet:* Vilh. Jensen og P. A. Pedersen, *Tømrerarbejdet:* H. P. Kastrup-Nielsen. *Snedkerarbejdet:* Silvan A/S. *Ståldørkarme:* Holst Andersen. *Glarmesterarbejdet:* L. Nielsens Eftf. *Smedearbejdet:* L. C. Nielsen & Søn. *Tagkonstruktion:* Monberg & Thorsen. *Centralvarme, sanitet og blikkenslagerarbejde:* Poul Damgaard. *Kedel og stoker:* Gyde & Munksdorff. *Elektr. installationer:* Kemp & Lauritzen. *Malerarbejdet:* Robert Rasmussen. *Ventilation:* H. Moldow. *Elevatorer:* A/S Titan. *Parketgulve:* Ceparco. *Asfaltgulve:* A/S Dansk Asfaltfabrik. *Stål-glasskillerum:* V. Kann Rasmussen. *Hegn og porte:* Emil Dederding. *Cyclestativer:* Mandorf & Co. *Stålvinduer:* H. J. Wengler. *Køkkenmaskiner:* M. I. Meyer. *Køleanlæg:* Nordisk Køleteknik. *Rustfri bordplader:* A/S Rustfri Stålmontage. *Borde til spisestue:* Dansk Kontormøbelfabrik A/S. *Stole til spisestue:* Sorø Stolefabrik. *Garderobeskabe:* Holst Andersen. *Trykluft:* Københavns Trykluft Service.

Ældre hæfter om fabriksbyggeri

Der findes endnu et lille oplag af hæfter med fabriks- og industribyggeri, som *Arkitekten* i tidens løb har udsendt. Af månedshæfter findes således:

11-12/1946	Konkurrencen om maskinfabriken A/S Atlas og Tekstilfabrik i Göteborg af arkitekterne M.A.A. Ole Hagen og Ole Helweg	5,00
11/1940	A/S C. W. Obels Tobaksfabrik i Aalborg af arkitekt M.A.A. Preben Hansen	1,75
10-11/1936	4 fabriker hvoriblandt Novo, Terapeutisk laboratorium af arkitekt M.A.A. Arne Jacobsen	3,50

Endvidere har der i ugehæftet været gengivet følgende fabriker:

20/1945 og	Et fabriksanlæg i Valby af arkitekt M.A.A.
21/1945	Esbjørn Hiort og Nybygninger for Ravnholm Fabrikerne af arkitekt M.A.A. Eske Kristensen.
19/1942	Cykelfabrik af arkitekt M.A.A. Eske Kristensen.
21/1942	Fabriksbygning for A/S Vesta af arkitekt M.A.A. Henning Ortmann og V. Berner Nielsen.
50/1941	Fabriksbygning for A/S Arbolit af arkitekt M.A.A. Esbjørn Hiort.
1/1941	Fabriksbygning for A/S Hanias af arkitekt M.A.A. Esbjørn Hiort.

(Teksten fortsættes bag i hæftet)

Hovedentreprise:

EINAR KORNERUP

MURER- & ENTREPRENØRFIRMA

American Apparate Co.

„Thermo“ ovenlysvinduer anbragt i værkstedsbygning for D. F. D. S. Arkitekt M.A.A. Kay Kørbing.

„Thermo“ ovenlysvinduer leveres faste eller oplukkelige, med enkelt ramme eller sammenkoblede rammer. De er regn-, sne- og støvtætte, bekvemme at pudse og kan anbringes i ethvert tag.

Edvard Storr, teknisk afdeling, København Ø. C. 3513. Lokal 14.

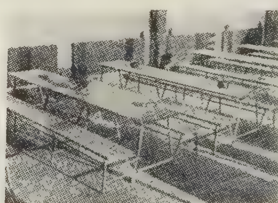

Merkelbach og Karsten: Marketenderibygning

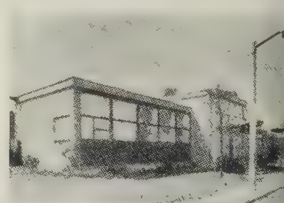
Hollandsk arkitektur

I månedshæfte nr. 9 1948 offentliggjordes en artikel af arkitekt Sijmons om arkitekturproblemer, som har vakt stor diskussion i danske arkitektkredse.

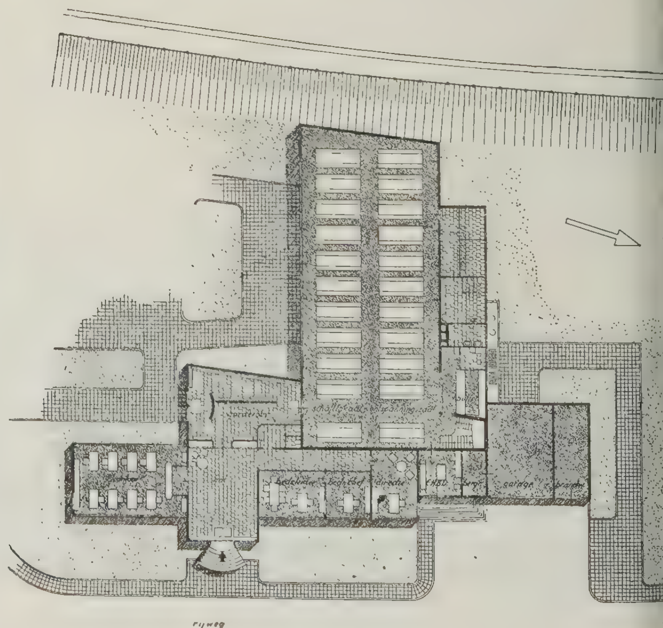
Nu bringer, som omtalt andetsteds, det hollandske tidsskrift *Forum* en række gengivelser af hollandsk arkitektur. I det følgende gengiver vi nogle tegninger og fotografier fra dette hæfte. Der indledes med en kontor- og marketenderibygning af arkitekterne Merkelbach og Karsten, som er opført i 1941. Byg-

Interiør

Façade

Merkelbach og Karsten: Marketenderibygning
Plan 1 : 800

(Efter „Forum")

(Teksten fortsættes på omstående side)

Lysekroner i Skt. Johannes Kirken
tegnet af arkitekt *Carl Schiøtz* M.A.A.
udført i matskuret messingrør

FM
Belysning

Kronerne blev fremstillet og hængt op under besættelsen. Dengang gik vi stille med dørene og ville ikke offentliggøre noget om denne store leverance.

Vi påtager os stadig fremstilling af belysninger efter arkitekternes tegninger.

FOG & MØRUP

AKTIESELSKAB

NØRREGADE 28 CENTRAL 8822

KØBENHAVN K

METRO

Specialfabrik for elektriske varme- og kogeapparater

– GRUNDLAGT 1921 –

Stolpegaardsvej 115, Gentofte. — Tlf. Gentofte 5037 — 5352

METRO
elektrisk vaskekedel

er den kommende vaskekedel i boligbyggeriet. – Med sit store rumindhold er den ideel til familievask.
METRO vaskekedel er forsynet med en speciel konstrueret, **selvvaskende overrislingsanordning.**
En række af landets største boligselskaber anvender METRO vaskekedel såvel i eenfamiliehuse som i etagebyggeri.
Leveres i svær varmtgalvaniseret kvalitet.

Nr.	Ltr.	Watt	Volt	Brutto
410	100	4000	380	425.00
		(leveres 2–3 faset)		
411	100	4000	440	425,00

…en indbefatter laag, rist, overrislingsanordning og aftapningshane.
Uden Kabel.

METRO
elektrisk varmtvandsbeholder

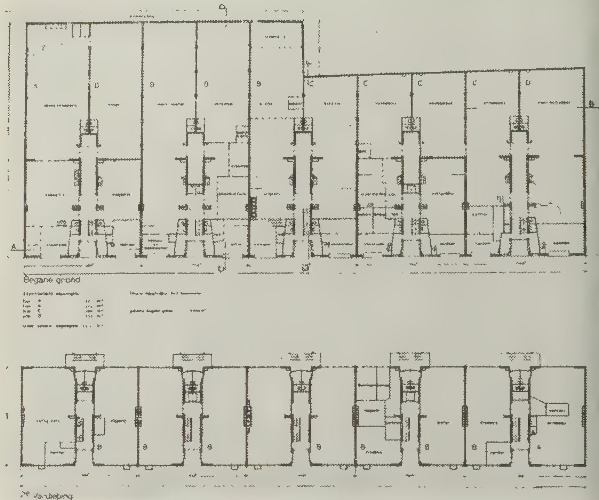
til nem og billig vandopvarmning i køkken og badeværelse m. v.
Vandvarmeren er forsynet med automatisk varmeregulator- og afbryder.
Varmtvandsakkumulatoren leveres såvel for lodret som for vandret ophængning.
Den indre beholder er udført i meget svær varmtgalvaniseret plade, og er kraftigt varmeisoleret.
Udvendig er vandvarmeren hvidlakeret.

Nr.	Ltr.	Watt	Volt	Brutto
501	30	450	220	310,00
502	50	750	220	340,00
503	80	1100	220	400,00
504	100	1500	380	550,00
505	150	2100	380	710,00

…yderligere oplysninger gives ved forespørgsel, ligesom andre spændinger og wattforbrug leveres efter ønske.
Alle de opgivne priser er bruttopriser. — Rabatsats opgives på forlangende.

HURTIG LEVERING

Van Tijen og Maaskant: Industrihus. *Planer og façade*
(Efter „Forum")

ningen er opført af en ny isolerende bygningssten, som fremstilles på bygherrens fabrik, og også taget er fremstillet af færdigstøbte plader med en overstøbning af cellebeton.

Arkitekterne Van Tijen og Maaskant har opført et industrihus i Rotterdam. Bygningen, som er opført efter opgangsystemet, rummer en række udlejningsarealer til mindre industrivirksomheder på samme måde, som vi også kender det herhjemme.

Planen er udformet således, at der er rige variationsmuligheder. Trapperne er tilbageliggende i forhold til façaden, og de derved opståede nicher er overdækket med et kyseformet tag. Façaden får derved et udseende, som kan minde om gamle hollandske pakhuse uden dog at virke som nogen pastiche.

Endelig gengives et modelfotografi af et boligkvarter som eksempel på arbejde med byplanen udfra andre synspunkter end de af arkitekt Sijmons i planerne for Amsterdam fremsatte. Modellen er udført som led i et projekt af arkitekt Lotte Stam-Beese.

Lotte Stam-Beese: Modelfotografi af et boligkvarter

(Teksten fortsættes på omstående side)

Fabriker for mennesker

Arkitekterne Ole Bang og Preben Dal har i efteråret 1948 udsendt en lille bog om fabriksbyggeri. Fra bogens indledende artikel gengives nedenfor nogle afsnit. Fabriker for Mennesker koster 3,75 kr. og kan købes i boghandelen.

Den menneskelige faktor

Det aktuelle begreb „den psykiske træthed“ er dog ikke bare følgen af en social bestemt arbejdsulyst, men også af de nye produktionsformer med forstærkede fysiske påvirkninger på mennesket og skærpede krav til synet, håndsikkerheden o. s. v.
Det afgørende brud med fortidens håndværksmæssige produktionsform ligger vel nok i specialiseringen af arbejdsprocessen, som har afbrudt forbindelsen mellem arbejdet og dets arbejdsresultat.
Arbejderen kan ikke mere udløse sin arbejdsglæde i færdiggørelsen af det endelige produkt og har ofte ikke engang kendskab til, hvilken betydning hans arbejde har for den færdige vare. Mens håndværkeren kunne lægge hele sin personlighed i arbejdet, er industriarbejderen henvist til at identificere sig med værktøjet, sin maskine, dennes placering i rummet, den del af rummet, der er hans arbejdsplads.
Ved en sådan udvikling er det klart, at den rumlige udformning ikke bare kan nøjes med at være teknisk bestemt, men må styrke hans tilhørsforhold til rummet gennem dets karakter, farver, form og belysning.
Hidtil har man dog hævdet, at tekniske og økonomiske love umuliggjorde et videre arbejde udover, hvad selve produktionen krævede. Man har indskrænket sig til installation af højttalere og, når det kommer højt, til potteplanter uden altfor lange bladranker, – „arkitektens trøst“, mere end arbejderens.

Alt for folkerummene — !

Med partriarkalsk generøsitet har man lagt hele sin stolthed i folkerummene: kantiner, toilet- og vaskeforhold.
Arbejderen erkender og gouterer selvfølgelig disse forbedringer. Han accepterer dem, men er i sin gode ret til et svedent smil. Arbejdspladsen kan man ikke gøre menneskelig, men i birummene, hvor han kun tilbringer 1/9 af arbejdsdagen, gør man sig alle anstrengelser for at skabe „hjemlige omgivelser“.
At man i dag ser sig nødsaget til at ofre uforholdsmæssig meget på udformningen og udstyret af folkerummene, hænger naturligvis sammen med arbejderens svigtende tilhørsforhold til arbejdsstedet og den aktuelle mangel på arbejdskraft.
I takt med den tekniske rationalisering er fulgt en nedsættelse af arbejdstiden og en tilsvarende indskrænkning af frokostpausen. Idag ønsker arbejderen at tilbringe så få timer på arbejdspladsens område som muligt, og han foretrækker derfor den kortest mulige frokostpause til fordel for tidlig fyraften.
Arbejdsgiveren har således set sig tvunget til i stadig højere grad at udbygge marketenderierne, så spisningen kan afvikles på kort tid. Stor disklængde, færdiglavede retter, rummelige spisestuer etc. har muliggjort

(Teksten fortsættes på omstående side)

en fuld udnyttelse af de 20–30 minutters spisepause. Undersøgelser har imidlertid nu vist, at hvis frokostpausen gøres væsentlig kortere end en halv time, kan det betyde en mærkbar nedgang i arbejdsydelsen her på eftermiddagen.

Det materielle behov kan selvfølgelig ved dygtig planlægning og tekniske hjælpemidler tilfredsstilles på 20 minutter gennem hurtig afviklet servering, men det hjælper ikke, hvis det psykiske træthedsfænomen ikke tages op til behandling.

Man har forsøgt at hjælpe sig ved at skabe mere hygge og intimitet i kantinerne. 4-mands-borde, ligesom i restauranterne, vægdekorationer, direktionsportrætter etc. I Amerika har man endda forsøgt sig med film, men tonen drukner gerne i kuvertklirren.

Hvad med de små pauser?

Vi må erkende, at fordi vi har været istand til at gøre den fastsatte frokostpause stadig kortere, betyder det ikke, at arbejderen kan nøjes med denne for at opretholde fuld arbejdsydelse.

Selvom tungt legemligt arbejde i stor udstrækning er afskaffet ved maskinens hjælp, stiller de moderne produktionsformer store krav til arbejderen. Tempoet er blevet sat op. Støv, støj og lugt virker trættende, det specialiserede arbejde udelukker afspænding.

Tidligere var arbejdet mere varieret. Andre muskler blev taget i brug ved nyt arbejde, og selve tilrettelægningen af det gav tid til en lille afspændingspause. Idag, hvor arbejderen styres af produktionen, er det ikke muligt at arbejde i timevis uden små afbrydelser. De små hvil tages, hvor mulighed er tilstede, illegalt, mens værkførerens opmærksomhed er andre steder. Man har forsøgt at legalisere hvilepauserne, endda gået ind for at give op til 10 minutters hvil pr. arbejdstime med „servering" af små forfriskninger, uden at man har kunnet konstatere en nedgang i arbejdsudbyttet.

Vi ser således, at arbejderen ialt hviler sig mere på arbejdsstedet end i frokoststuen, hvor han spiser. Tages der hensyn hertil i produktionsrummet?

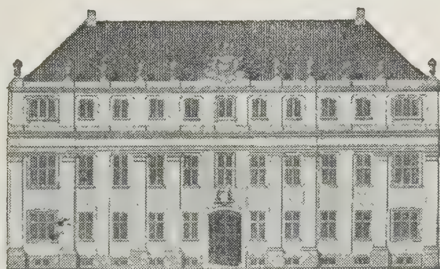
Kontrolbur og arbejdsforhold

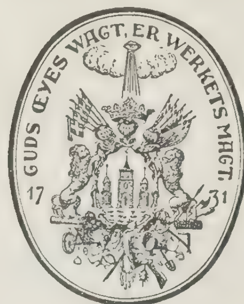
Spørgsmålet om tobaksrygning hænger også sammen med dette forhold. Det er næsten overalt forbudt at ryge i produktionslokalet, i større eller mindre grad motiveret udfra brandtekniske hensyn. Men det er jo en kendsgerning, at der smøges på toiletterne. Disse illegale rygepauser kan værkføreren ikke forhindre. Det er et spørgsmål, om det har nogen værdi, at værkføreren sidder i sit glasbur med ransagende øjne for at kontrollere, at der arbejdes effektivt, når resultatet bare er, at hvilepauserne foregår på illegal vis. Man projekterer gerne fabrikslokalerne således, at alle kan ses. Det styrker ikke følelsen af samarbejde med arbejdsgiveren.

Industrien har nu taget den „anvendte psykologi" og psykoteknikken i sin tjeneste. Slagordet er: hver mand på sin rette plads, Menneskets forskelligheder i anlæg fysisk styrke, interesser, koncentrationsevne, udhol-

(Teksten fortsættes på omstående side)

GUDS ŒYES WAGT, ER WERKETS MAGT.
17
31

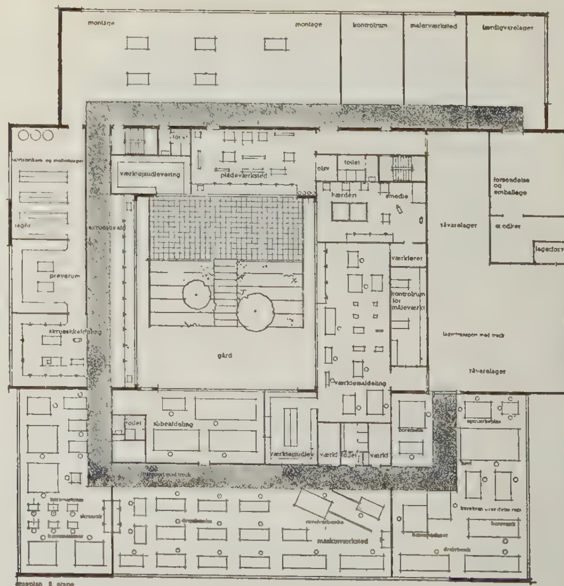
denhed, tålmodighed etc. gør os alle til individualister. En arbejder, der kommer på sin rette hylde kan pludselig præstere 40 % større arbejdsydelse.

Follow-up systemet, som ved udnyttelse af den enkeltes evner planmæssigt søger at hæve ham op til stadigt mere ansvarsfulde poster, skal lige nævnes. De amerikanske træningskursus i arbejdsforhold, hvoraf nogle er særligt afpasset for fagforeningsfolk, er udtryk for, at industrien nu søger at forme sin egen arbejdskraft og udnytte dens menneskelige kvaliteter. Vi skal ikke komme nærmere ind på disse udtryk for praktisk samarbejde, men hvor industrien selv direkte driver denne uddannelsesvirksomhed, vil der naturligvis blive stillet krav til planlæggeren om passende undervisningslokaler, filmsstudier etc.

Planlæggerens pligt

Vi ser altså, at industrien langt om længe har rettet hele sin opmærksomhed mod mennesket i erkendelse af, at selv den mest vidtdrevne rationalisering ikke kan få et positivt resultat, hvis ikke den menneskelige faktor er plejet. Planlæggeren har her et stort ansvar. Det er stadig en almindelig opfattelse, at fabriksbyggeriet er så stærkt økonomisk bundet, at der kun kan tages tekniske hensyn. Det ser ud til at være dårlig økonomi.

Industriens problem er menneskelig tilpasning. Fabriksbyggeriet kan bidrage til løsningen. Hvis en fabrik er dårlig arkitektur, har arkitekten og ingeniøren ansvaret. Først og fremmest overfor alle de arbejdere, som skal leve deres arbejdsliv der. „Wellfare" opnås ikke ved frokostservice og rustfri vaskekummer. Det er selve arbejdsformen og arbejdspladsen, det gælder. Her begynder den psykiske rationalisering. Hos arkitekten den dag han slår stregen til den første skitse.

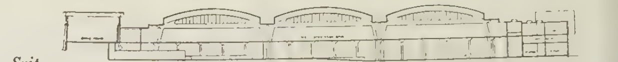

Ole Bang og Preben Dal: Projekt til fabrik
Plan og façade

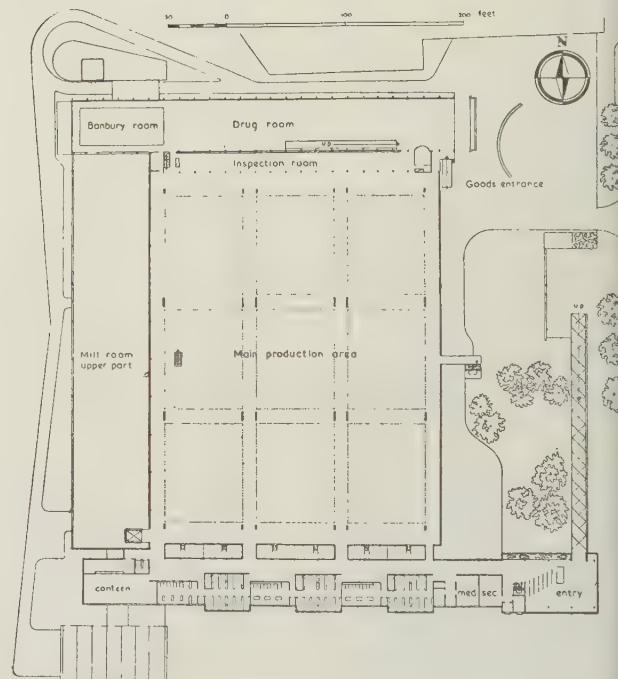
(Teksten fortsættes på omstående side)

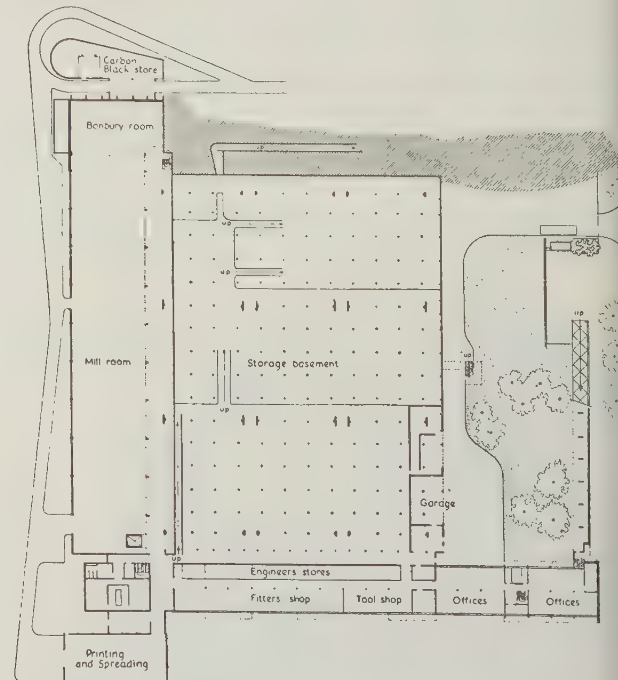
Fugleperspektiv

Snit

Plan af hovedetage

Plan af lageretage

Arkitekt-cooperation: Gummifabrik i Brynmawr i Syd-Wal

(Teksten fortsættes på omstående si

Gummifabrik i Brynmawr i Syd-Wales

Af arkitekt-cooperationen Capon, Cocke, Cooke-Yarborough, Cox, De Syllas, Grice og Powers

Efter *R. I. B. A. journal* (jan. 1949) gengives her pr jektet til en gummifabrik, som er under opførelse forventes fuldført i 1950. Fabriken beskæftiger ful udbygget 1000 personer. Af særlig interesse er ko struktionen af taget over den egentlige fabrikha tagfladen er her opløst i 9 hvælvinger, som er udfø som skalkonstruktion. Belysningen sker dels genne runde ovenlys i disse skaller og dels gennem lodret shed-agtige vinduer i skallernes kanter; ogsaa de flad tagarealer mellem skallerne er vinduer. Garderobe ligger i en særlig fløj mellem indgangen og fabrike Til slut skal det anføres, at den danske ingeni Ove Arup har projekteret konstruktionerne og ing niør J. Varming opvarmningssystemet.

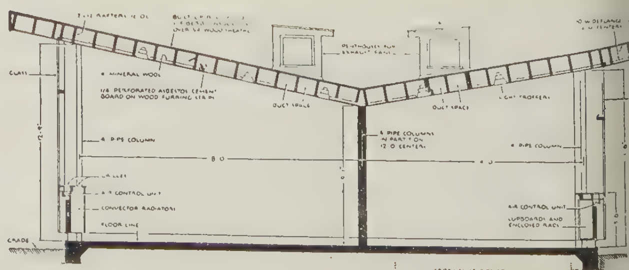
Fabrik i Berkeley (U. S. A.)

Af Arkitekterne Ketchum, Gino og Sharp

Efter det amerikanske tidsskrift *Progressive Architectu* (7–1948) gengiver vi her nogle tegninger og fot grafier af en administrationsbygning for en fabrik Berkeleys industrikvarter. Af tegningernes påskrift fremgår, hvilke konstruktioner og materialer der anvendt; det kan i denne forbindelse oplyses, at ma i videst mulig udstrækning har anvendt materiale som fabriken eller dens forretningsforbindelser se fremstiller. Nybygningen er udformet i to dele: direkte tilbygning til den gamle fabrik indeholden tegnestuen og den egentlige kontorbygning. Yde væggene er beklædt med profilerede aluminiumsplad emailleret i brune og bleggrønne farver.

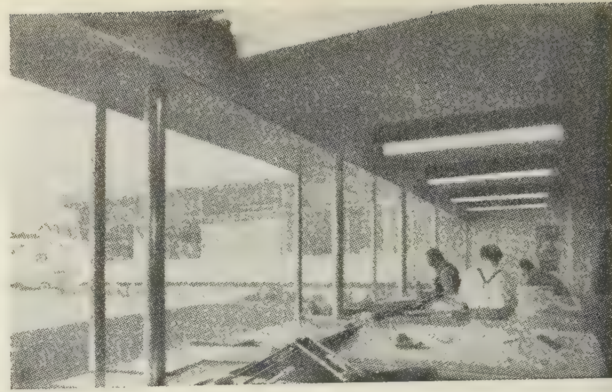

Façade

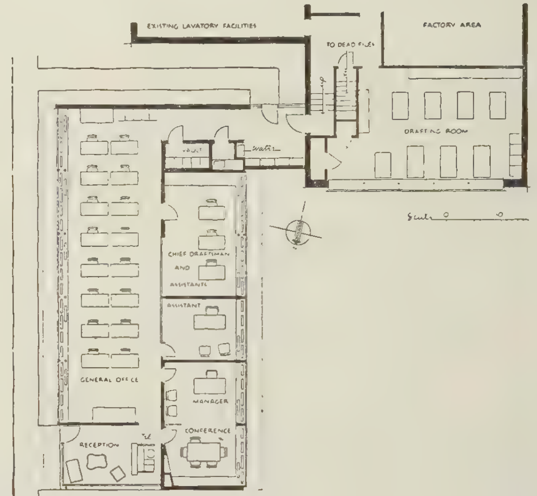

Snit

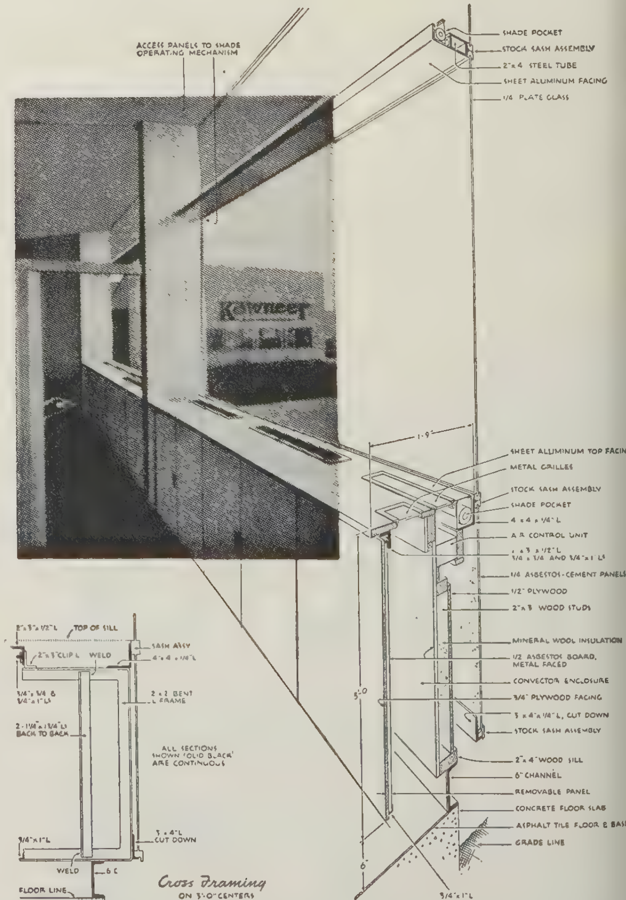
(Teksten fortsættes på omstående sid

Interiør fra tegnestuen

Plan

Detailsnit

Ketchum, Gino og Sharp: Fabrik i Berkeley, U. S. A.

ADEMISK
KITEKTFORENING

...misk Arkitektforenings medlemmer (M. af A. A.) ...itekter, der har gennemgået den officielle arkitektuddannelse og modtaget afgangsbevis fra statens ...ktskole ved Kunstakademiet. Undtagelsesvis optages som medlemmer arkitekter, som ikke har ovennævnte uddannelse, men hvis kvalifikationer er anerkendt af foreningen.

...ingens vedtægter bestemmer arkitektens stilling ...s: arkitekten er bygherrens tillidsmand og rådgiver. Han modtager betaling for sit arbejde af bygherren, og kun af ham; benytter han sig af det ham ...de arbejde til at skaffe sig fordele eller godtgørelser fra entreprenører, handler han uhæderligt og ...ig uværdig til at være medlem af Akademisk ...ektforening.

...ekten er mellemmanden mellem bygherre og entreprenør, og som sådan overfor begge forpligtet til at ...de for en retfærdig gennemførelse af deres aftale.

...KITEKTEN

...skrift for arkitektur og dekorativ kunst.

...ktionsudvalg: Arkitekter M.A.A. Willy Han...a, Finn Juhl og Flemming Teisen.

...ktør: Arkitekt M.A.A. Jens Mollerup (ansv. ...er presseloven).

...ekten udsendes i to udgaver, dels et ...tuelt ugehæfte hver onsdag og dels 12 ...ustr. månedshæfter årligt.

...nementsprisen for begge hæfter tilsammen ...12 kr. pr. kvartal, ugehæftet alene 5 kr., ...nedshæftet alene 7 kr.

...lgspris: Ugehæftet 0,50 kr., månedshæftet ...,0 kr.

...cechef: Reklamekonsulent B. Barnholdt.

...ktion og ekspedition: Bredgade 66, København K, telefon Central 4525.

...DHOLD:

727.3

...enhavns Universitets nybygninger. De ...rvisningsmæssige problemer ved projek...gen af Medicinsk-anatomisk Institut. ...arald Okkels, professor ved Københavns ...ersitet. *Ark. mdhft. årg. LI 1949 s. 65.*

727.3

...ersitetsparken. Medicinsk-anatomisk In... . Danmarks farmaceutiske Højskole. ...narks Tandlægehøjskole. Af arkitekt . professor Kaj Gottlob. *Ark. mdhft. årg. LI 1949 s. 73.*

...abonnenterne

...tadige prisstigninger på bl. a. trykke...stninger og klichéudgifter har desværre ...et os til at forhøje vore abonnements..., som fra og med 1. juli 1949 bliver ... kr. pr. kvartal (månedshæftet 7,50 kr. ...æftet 6,00 kr.). Forhøjelsen er gjort så ...den som overhovedet mulig, og det er ...des at undgå en forhøjelse af de studeren...vørpris, som uforandret er 9,00 kr. pr. ...al, ligesom løssalgspriserne er uforan...

...eder fra ARKITEKTENs forlag

...isk Byggedag 1946 (lige ud...mmet)	20,00 kr.
...kten 50 år, jubilæumshæfte	5,00 -
...enlånshuse	4,00 -
...miliehuse, række- og kædehuse (...d engelsk tekst)	6,00 -
...forsorgsinstitutioner	6,00 -
...n, årsabonnement – 4 hæfter	16,00 -
...elte hæfter	4.50 -

...ITEKTENs forlag
...ade 66, København K., telf. C. 4525.

English summary

Arkitekten is published in 2 editions, partly an actual weekly issue each wednesday and partly 12 illustrated monthly issues a year.
The subscription for both editions is 12 D. Kr. a quarter, the weekly issue alone 5 D. Kr., the monthly issue alone 7 D. Kr.
Editing department and expedition: Bredgade 66, Copenhagen K.

The old university of Copenhagen is situated in the midst of the old part of the town without any possibilities for extension. For this reason it was decided to transfer certain parts of the instruction to new buildings. These were erected on Nørre Fælled, a rather large area near one of the city parks. The direction of the university and the humanistic faculties remain at the old premises, while the subjects on mathematics and natural science are now taught in the new „University Park". Recently a number of buildings have been erected for the Danish state on this area and in the environments, and this monthly edition of *Arkitekten* brings publications of the Institute for Medicin and Anatomy, the Royal Danish School of Pharmacy and the Danish Dental College. These buildings were all planned by professor Kaj Gottlob, Architect, M.A.A.

The Institute for Medicin and Anatomy comprises three wings connected with two lecture halls. The instruction deals mainly with dissection and anatomical preparation research. The northern wing contains a large collection of preparations, and the dissection room adjoins the small lecture room. The center wing and part of the northern wing include different lecture rooms. The Institute for Comparative Anatomy for the study of animals which is placed in the southern wing is planned to receive even voluminous corpses for dissection. The two institutions share a small and a large lecture hall. The first which holds about 200 persons is semicircular in form and built up amphitheatrically. It is placed next to the dissection room from where the preparations are carried directly into the lecture hall. The large hall is planned in a similar manner for about 500 persons. It is furnished with all necessary up-to-date technical devises such as epidiascope, magic lantern, projection room and moving picture screen. The podium has a built-in apparatus for magnifying directly on the screen drawings and notes made on the spot by the lecturer. The room is illuminated naturally as well as artificially from above and the lighting is controlled from the podium.

The Royal Danish School of Pharmacy is housed in a main building with cloak-rooms for the students, offices, research laboratories, rooms for the professors and lecturers and a canteen on the flat roof. The large laboratories for the students are placed in a one-storied building with saw-tooth roof, north of the main building.

The Danish Dental College is rather concentrated with cloak-rooms, preparatory classes and reception room for patients on the ground floor, department for the care of carries on the entire 1st floor and department for proteses on the 2nd floor.

The greater part of the buildings are constructed with exterior walls and columns of reinforced concrete to facilitate future alterations of partitions.

(Teksten fortsættes på omstående side)

All bays are spanning 2 m². The buildings are planned for extension and calculated for 2 additional stories. Exterior walls have backing of moler blocks and porous concrete. The roofs are finished with asphaltum. The floor construction is reinforced concrete beams with precast slabs of porous concrete. Finished floors are either asphaltum or lino. In order to give easy access to installations throughout the building the space between the concrete beams is used for pipes, ducts and conduits.

The buildings are heated from a central heating plant, which originally was planned to cover all possible future extensions. It is now hoped in the near future to join the neighbouring municipal district heating system, and when this project is carried out the present plant will be turned into a work shop for the supervising staff in charge of the maintenance of the numerous installations and apparatus throughout the large institution.

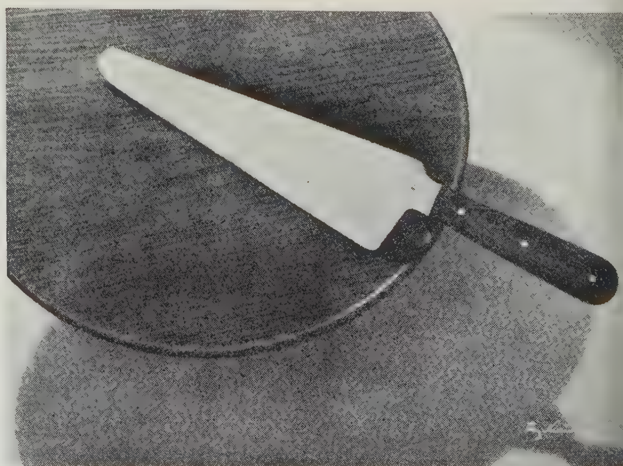
ARKITEKTEN's publications with English summary

Small Houses	D. Kr.	5,00
ARKITEKTEN's annual series (monthly edition) 1946–1948 price each yearly edition	–	28,00
The Jubilee-number	–	5,00
Bing & Grøndahl's shop	–	1,75
Radiohouse	–	4,00

Fra tidsskrifterne

Dansk kunsthåndværk offentliggør i sit april hæfte Finn Juhl's foredrag, som blev holdt både i Akademisk Arkitektforening og Landsforeningen for Kunsthåndværk og Kunstindustri. Det er det helt rigtige sted, foredraget er blevet offentliggjort, idet det indeholder så mange udmærkede synspunkter, som vore danske kunsthåndværkere burde tage op til nærmere overvejelse. Samme hæfte bringer forøvrigt nogle billeder af Kay Bojesens meget fine knive for en ny dansk knivfabrik. Især den trekantede lagkagekniv er så dejlig naturlig, som al brugskunst burde være.

Kay Boyesen: Lagkagekniv på roulet *(„Dansk Kunsthåndværk" 4)*

(Teksten fortsættes på omstående side)

Architektur und Wohnform er et udmærket nyt tysk tidsskrift, som udsendes af Alexander Koch i Stuttgart. De første hæfter som vi har fået tilsendt indeholder artikler om amerikansk, tysk og svensk møbelkunst, gengivelser af nogle Neutra huse og et forslag til genopbygningen af kvarteret omkring Gedächtniskirche i Berlin af Max Taut.

The Architectural Review, april hæftet. Lewis Mumford har skrevet en artikel om monumentalisme, symbolisme og stil. Artiklen er et indlæg i den diskussion, som fulgte efter Giedion's også i Danmark offentliggjorte synspunkter om nødvendigheden af en ny monumentalitet. Det er svært at refere Mumford. Imidlertid kan man ganske kort sige, at han hævder, at ønsket om nydannelser ikke må finde et karakteristisk udtryk i ensformighed, men i eenhed. Et monument åbenbarer sin mening ved sin sammenhæng med livet og ikke alene gennem sin abstrakte form. Det ringe antal moderne monumenter set ud fra denne synsvinkel beror efter Mumfords mening på vor manglende lyst til at ofre noget for menneskelige opgaver, medens vi øser penge ud til mekaniske formål.
I samme hæfte gengives 4 nyere engelske fabriksbygninger. I alle tilfælde drejer det sig om eenetages bygninger.

Også *The Journal of the Royal Institute of British Architects*' april hæfte indeholder gengivelser af fotografier fra en række nye britiske fabriker, samt et projekt til en ny skole i Northamptonshire.

Architektura Č. S. R. nr. 10-1948. Jiri Kroha skriver om nye veje for arkitekturen under planøkonomien. Samme hæfte indeholder konkurrenceforslag til et nyt rådhus i Roztoky.

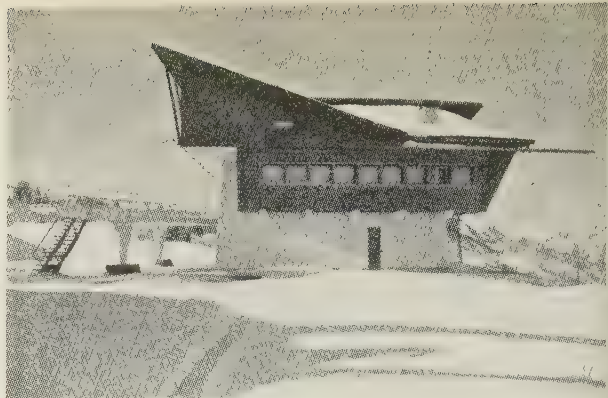
Der Aufbau, april 1949 indeholder en lang og fyldig illustreret redegørelse for byplanproblemer i Wien.

Werk 4 er et specialnummer om kirker, som indledes med offentliggørelsen af Erik Bryggman's kendte kapel i Åbo. Hæftet indeholder iøvrigt en række nye schweiziske kirkeprojekter samt artikler om kirkekunst og kirkens udstyr.
Hæfte 5 indeholder nogle gengivelser af „Wohlfahrtshäuser": kantinebygninger ved fabriksvirksomheder, samt fabriksbørnehaver.

Form nr. 3 bringer nogle billeder af interiører fra landbohjem som Svenska Slöjdföreningen har fremhævet som gode eksempler.

Forum 4 bringer to artikler om byplanproblemer, den ene af J. J. P. Oud og den anden af Auke Komter. I samme hæfte findes en artikel af Asger Jorn om levende ornamentik. Artiklen har tidligere været offentliggjort i *Byggmästaren*.

(Teksten fortsættes på omstående side)

Carlo Mollino: Skihytte ved Lago Nero i de italienske alper
(Efter „Bonytt" 3)

Bonytt 3 bringer først nogle fotografier af en skihytte i de italienske alper, og dernæst en række artikler om moderne møbler dels amerikaneren Charles Eames' plastisk formede finérstole og dels en artikel af Håkon Stenstadvold med titlen „Nederlag", hvori han fortæller om, hvordan det efter krigen er amerikanerne, der har taget føringen indenfor den moderne brugskunst. Til slut er der nogle billeder fra en udstilling, hvor man benyttede det gamle trick med at udføre overdimensionerede møbler.

Byggmästaren, nr. 6, Arkitekt Anders Tengbom har sammen med Hakon Ahlberg og Hermann Imhäuser projekteret 3 sygehuse i Venezuela. Tegningerne til disse projekter gengives i dette hæfte sammen med resultatet af en konkurrence om et sindsygehospital i Karlskrona, hvor 1. prisen gik til Lars Erik Lallerstedt, og en indbudt konkurrence om det Ekmanske sygehus i Göteborg. Det projekt, der i denne konkurrence blev udpeget som det bedste, er udarbejdet af Hakon Ahlberg, Erik Ekeberg og Nils-Inge Rosén. Hæfte nr. 7 behandler spørgsmålet om småhuse med særlig henblik på de nye byggematerialer, færdigfabrikerede elementer og lign.
I hæfte nr. 8 skriver professor Sven Ivar Lind om konkurrencen om musikkonservatoriet i Stockholm, og projekterne gengives i hæftet sammen med projekterne fra en konkurrence om et stadshus i Sundsvall.

L'Architecture d'Aujourd'hui, marts hæftet er et landbrugsnummer. I hæftet findes foruden en række teoretiske artikler om landbrugets industrialisering og fremtidige udvikling gengivelser af adskillige nye landbrugsbygninger dels fra Frankrig, dels fra Schweiz og dels fra Sverige. Det første indtryk man får af hæftet er, at vort eget landbrugsbyggeri i Danmark ikke helt har fulgt trop med den tekniske og landbrugsmæssige udvikling i udlandet.

Byggekunst, nr. 4, 1949, indeholder en artikel af arkitekt Grimsgaard om byggeforskningen i Norge og af ingeniør Birkeland om rationalisering. Endvidere offentliggøres nogle nye eenfamiliehuse af Knut Knutsen.

(Teksten fortsættes på omstående side)

Martta Martikainen Ypyä og Ragnar Ypyä: Funtionærbolig ved Valkeakoski kemiske industri

(Efter Finske *„Arkitekten“ 10-11*

Finske *Arkitekten* nr. 10–11 bringer offentliggørelser af tegninger og fotografier fra en ny finsk industriby. Den finske cellulosefabrikation har ikke tidligere kunnet finde afsætning til en indenlandsk kemisk industri, men i 1941 påbegyndtes opførelsen af en fabrik for tilvirkning af celluld, kunstsilke m. m. ved Valkeakoski. I tilknytning til fabriken er der opført funktionærboliger, således at der er opstået en hel lille industriby.

Udenlandske arkitekturtidsskrifter

I nedenstående liste er optaget de udenlandske arkitekturtidsskrifter, som *Arkitekten* korresponderer med.

Finland: Arkitekten.

Norge: Bonytt, Byggekunst, Teknisk Ukeblad.

Sverige: Byggmästaren, Form (Svenska Slöjdföreningen), Byggnadsvärlden, Hem i Sverige, Bygglitteratur, Plan.

England: The Architectural Association Journal, The Architectural Review, The Journal of the Royal Institute of the British Architects.

Frankrig: l'architecture d'aujourdhui, l'architecture française, Technique et architecture.

Holland: Forum, Bouwkundig Weekblad, Het Bouwbedrift.

Italien: Strutture.

Polen: Architectura.

Schweiz: Werk.

Sovjetunionen: Архитектура и Строительство.

Tjekoslovakiet: Architectura ČSR.

Tyskland: Die neue Stadt, Baurundschau.

U.S.A.: Arts and architecture.

Østrig: Der Aufbau.

Arkitektens gamle årgange

Siden den første meddelelse er de ældste årgange blevet udsolgt, mens der endnu findes enkelte komplette årgange fra 1909–1916; prisen er nedsat til 5 kr. Interesserede bedes snarest muligt henvende sig i *Arkitektens* ekspedition.

(Teksten fortsættes på omstående side)

*

Et LYSRØR
kan virke blændende...

F & M lamelskærmen påsættes lysrøret, hvor dette er fritstrålende.

Katalognummer E 643

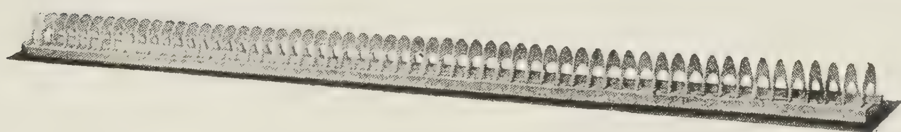
F&M

Lamelskærm

let at påsætte

FOG & MØRUP

AKTIESELSKAB

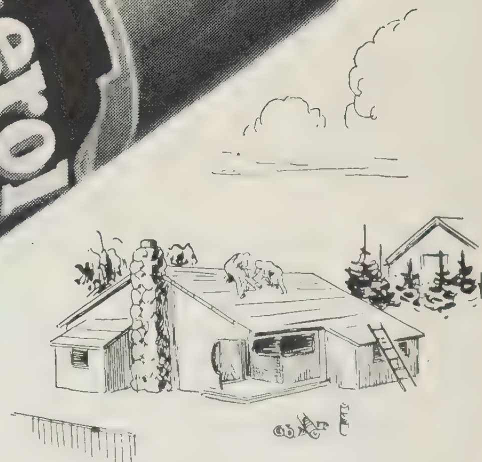
*

10 *Aars Garanti paa Minerol B*

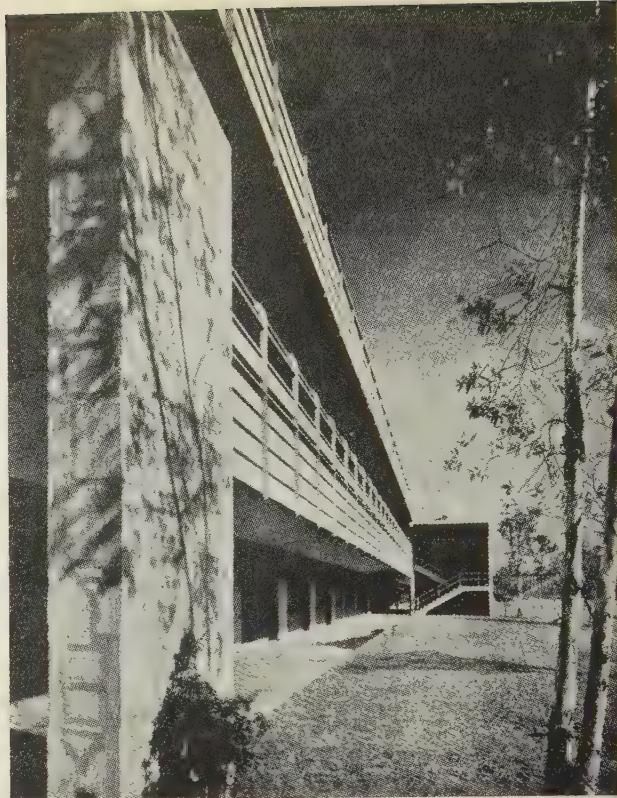
Minerol

TAGPAPFABRIKKEN „PHØNIX" VEJEN

A/S TAGPAPFABRIKKEN PHØNIX - VEJEN

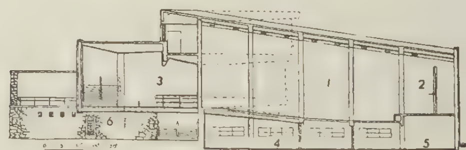
SALGSKONTOR I KØBENHAVN: SCT. PEDERS STRÆDE 30 - PALÆ 7355

Bygning med undervisningslokaler

Plan. 1. Forhal. 2. Auditorium. 3. Depot. 4. Læsesal. 5. Overdækket terrasse. 6. Vandbassin. 7. Åben forbindelsesgang. 8. Undervisningslokaler.

Snit i auditorium. 1. Auditoriesalen. 2. Billedskærm. 3. Forhal. 4. Læsesal. 5. Depot. 6. Overdækket terrasse.

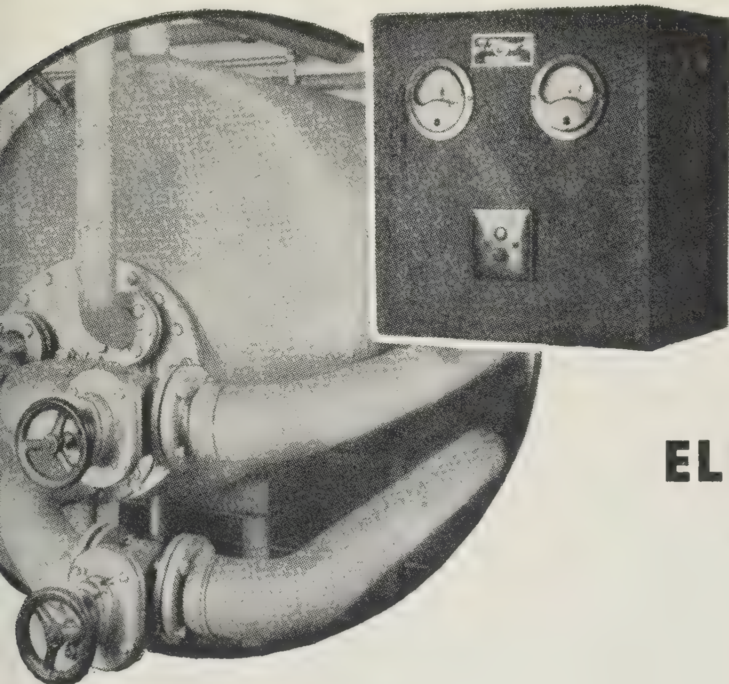
Robert Law Weed: Universitetet i Miami
(Efter „l'Architecture d'aujourd'hui" 21)

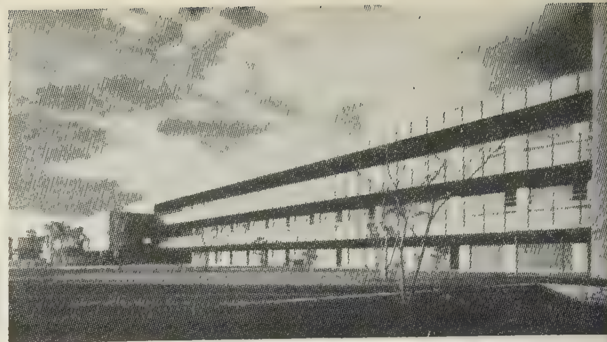
Universitetet i Miami

Af arkitekt Robert Law Weed

I 1926 oprettedes universitetet i Miami. I den forløbne tid har det gentagne gange været nødvendigt at foretage udvidelser, og i 1945 vedtog man at forsøge at samarbejde de eksisterende bygninger og de nødvendige nybygninger til en stor moderne institution med plads til 10.000 studerende.
En af de første nye bygninger, som er fuldført, er den her viste undervisningsbygning. Det er en jernbetonbygning med 4 m brede fag og 4 m etagehøjde.
Alle undervisningslokaler er placeret mod nord, og adgangen sker ad åbne forbindelsesgange langs sydfaçaden. Dette forhold er naturligvis i høj grad betinget af klimaet i Florida; disse „altangange" er så brede, at den overliggende altan altid vil give skygge ved væggen mod lokalerne, yderligere er brystningerne udført således, at de går ca. 1 m ned under

(Teksten fortsættes på omstående side)

Sydfaçade

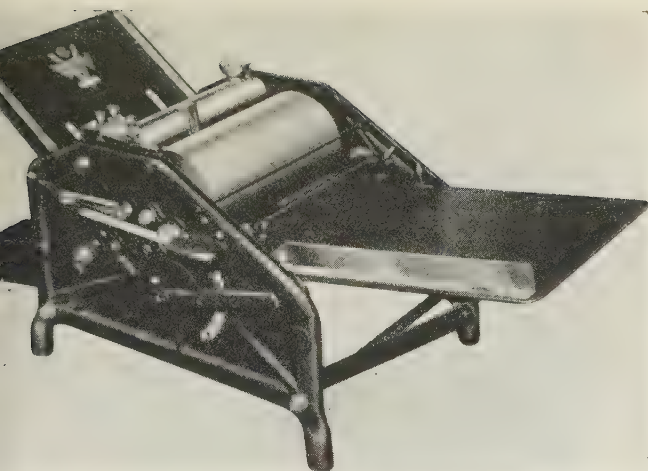
Situationsplan

Robert Law Weed: Universitet i Miami

(Efter „l'architecture d'aujourd'hui" 21)

etageadskillelsen. Selvom undervisningslokalerne ligger på skyggesiden er vinduerne udformet således, at hele vinduesvæggen kan åbnes. Vinduerne er udført med 3 rammer i højden og 4 rammer i bredden i hvert fag, og alle rammer er vipperammer.
Auditoriet er udformet som en biograf med biografstole og med kun svagt hældende gulv.
Foruden den her viste opførte bygning er der projekteret et nyt bibliotek og studenterkollegier.

(Teksten fortsættes på omstående side)

Gælder det

3, 30 eller 300 eksemplarer

Banda løser opgaven!

1. Banda kopierer direkte fra den tegnede, hånd- eller maskinskrevne original uden stencil og sværte med indtil 5 farver på een gang.

2. Banda kan kopiere på papir og karton af enhver tykkelse og i forskellige formater.

3. Banda originalen kan bruges atter og atter på forskellig tid og sted. Den kan arkiveres til senere brug.

Banda

Anvendes af arkitekter verden over

Vi demonstrerer gerne de forskellige modeller for Dem.

MAX BODENHOFF

Industrihuset . Borgergade 14 A . Central 6304

OPBEVARINGSKAR TIL MEDICINSK-ANATOMISK INSTITUT

H. NIELSEN & SØN · SMEDEMESTRE

ALDERSROGADE 37 · KØBENHAVN N · C. 5814

Konsisteriums bygning i universitetsgården er en rest af den katolske bispegård. D
er en af de få middelalderlige bygninger i København, som er bevaret.

Københavns Universitet i den gamle by

Efter „Københavns gamle bydel", Stadsingeniøren
Direktorat 1947.

Københavns Universitet blev oprettet i 1478, efter a byen var ophøjet til rigshovedstad, og har lige siden haft sin beliggenhed ved Frue Kirke, til en begyndelse med lokaler i kapitlets skoler, der lå syd for kirken og derefter i det daværende rådhus (nuværende bispe gård) vest for kirken. Men først efter reformationen fik Universitetet sin nuværende beliggenhed og det – gennem fundatsen og store jordtilliggender – sikrede økonomiske grundlag. Foruden store jordegodser – inddragne gejstlige ejendomme – ejede Universitete en del københavnske huse.
Størstedelen af alle disse jordbesiddelser og ejendomme er imidlertid afhændet, idet de kulturelle og viden skabelige opgaver i stadig større udstrækning har nød vendiggjort en statslig udredning af driftsudgifterne Hele Københavns Universitet har over 6 000 stu derende og tallet øges fra år til år. Denne store for øgelse af de studerendes antal i forbindelse med nød vendigheden af tidssvarende bygninger for de medi cinske og naturvidenskabelige fag har medført den påbegyndte udflytning af disse fag til den nye univer sitetspark ved Nørre Allé. På samme måde er Univer sitetsbiblioteket blevet delt, således at de naturviden skabelige samlinger er flyttet til den store biblioteks afdeling ved universitetsparken.
De ældste – humanistiske – fakulteter bibeholder dere beliggenhed i den gamle bydel, og udbygningen a denne del af Universitetet er allerede under forbere delse.
Til trods for delingen er Universitetet beskæftigelses mæssigt stadig den største virksomhed i den gaml bydel, idet afdelingerne her daglig beskæftiger gen nemsnitlig 2 700 personer.
Af de 11 københavnske kollegier er de 4 ældste belig gende i den gamle bydel i Universitetets umiddelbar nærhed og administreres af Universitetet.
Det ældste er Valkendorfs Kollegium, derefter følge

(Teksten fortsættes på omstående side)

AN 1 indeholdt ar-
m sommerhusbebyg-
servitutter, Køben-
mens planlægning,
s trafik, Skotland,
oede og bygningskul-
m.

AN 2 indeholdt ar-
om oversvømmelser,
renopbygning, butik-
dning af kirkers om-
Vejlby-Risskov kon-
en. byggelinier og
ader, præmiering af
m. m.

hæfter 4,50 kr.

yplan — Vore byer og deres planlægning

dsskrift for byplanlægning, egns-, og landsplanlægning,

nmer med 4 hæfter på ca. 48 sider. Abonnementsprisen er 16 kr. om året.

bedes sende mig „Byplan – Vore byer og deres planlægning".
er indforstået med at abonnementsafgift for 4 hæfter opkræves
tidig med leveringen af 1. hæfte.

n ______

ing ______

esse ______

ne bestillingsseddel kan indsendes gennem boghandelen eller direkte til
KITEKTENS forlag, Bredgade 66, København K.

Københavns Universitets hovedbygning på Frue Plads opført 1831—36 efter Mallings tegninger, (gengivet efter tegning af H. G. F. Holm fra 1840, Københavns Bymuseum)

Regensen, Borchs Kollegium og Elers Kollegium. Dette gamle Kollegiebyggeri er ikke blevet fortsat i samme forhold som forøgelsen af de studerendes antal. Årsagen må bl. a. søges deri, at de studerendes boligbehov i nyere tid er blevet tilfredsstillet ved et stort udbud af billige værelser til leje, hvorved de studerende har været at betragte som favoriseret lejertype.

I et memorandum om boligsituationen for de studerende, udarbejdet af studenteroplysningen 1944, forudser man imidlertid, at de studerendes boligbehov, efter at bolignøden har standset dette udbud og priserne på værelser er steget udover de studerendes betalingsevner, næppe indenfor et overskueligt tidsrum vil kunne imødekommes ved lejeudbud fra den eksisterende boligmasse, ligesom man stiller sig tvivlende overfor, om de studerende nogensinde opnår samme gunstige indlogeringsforhold som før krigen. Dette i forbindelse med ønskeligheden af en nær kontakt mellem de studerendes boliger og læreanstalterne fremhæver kollegiebygninger som et specielt boligbehov i den gamle bydel, hvor naboskabet mellem Universitetet og Kollegier hviler på en gammel tradition.

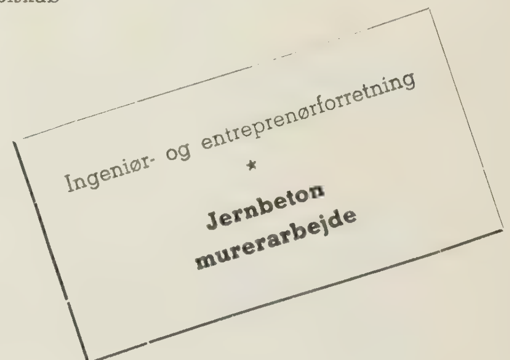
(Som det fremgår af Situationsplanen og prof. Gottlobs beskrivelse til offentliggørelsen af Universitetsparken i dette månedshæfte, er der også i forbindelse med de nye universitetsbygninger på Nørre Fælled projekteret et større kollegiebyggeri. *Red.*).

Særhæfter

Af ældre særhæfter og publikationer fra *Arkitektens forlag*, kan endnu fås:

Radiohuset (1945)	kr. 4,00
Bolignødens bekæmpelse (1945)	- 2,00
Britisk byplantradition (1946)	- 2,00
Om byplanarbejdet (1947)	- 4,50
Generalbeskrivelsen (1947)	- 4,00
Aino og Alvar Aalto (1948)	- 1,50
Om træer, af havearkitekt C. Th. Sørensen, (1948)	- 2,50
Hospitalsbyggeri (prof. E. Thomsen 1948)	- 1,75
Fabriker for mennesker (1948)	- 3,50

(Teksten fortsættes på omstående side)

Ingeniør- og entreprenørforretning
*
Jernbeton
murerarbejde

MASKINSNEDKERI
STAFIL
STÆRK
S·S
DØREN
DERI · TLF · 1312

Håndværkere og leverandører

Medicinsk-anatomisk Institut

Jordarbejde og fundering: Kaj Hauer. *Jernbeton:* A/S Tahfa. *Murerarbejde:* L. Larsen og C. Andersen. *Tømrerarbejdet:* Peter Johansen. Alva Jørgensen. Herm. Olsen & Søn. *Snedkerarbejdet:* Maskinsnedkeriet „Novus" Johs. Madsen & Søn. A/S Silvan. *Stenhuggerarbejde:* A/S E. Nielsens mek. Stenhuggeri. *Blikkenslagerarbejde:* Lauritz Hannibal. *Malerarbejde:* Petersen & Andersen. *Smedearbejde:* H. Nielsen & Søn. C. Holst Andersen. *Glarmesterarbejde:* Aug. Duviers Eftf. A. Hansen & Søn. *Tætningslister på vinduer:* Københavns Isolerings-Kompagni. *Gulvbelægning og Asfalttage:* A/S Dansk Asfaltfabrik. *Linoleum:* Emil Meyer. *Ovenlys: konstruktion:* Edv. Storr. *Belysningsarmatur:* Louis Poulsen & Co., Fog & Mørup. A/S Siemens. *Stålvinduer:* Pedershåb Maskinfabrik. *Tagpapdækning:* Jens Villadsens Fabriker. *Sanitetsanlæg:* Georg Larsen. *Sanitetsvarer:* Brdr. Dahl. Weilbach & Co. *Elektrisk installation:* Hassel & Teudt. A/S Alliance. *Elektrisk inventar:* Dansk Kinomatograf Fabrik. Nordisk Elektricitets A/S. A/S Vesta. Buch & Holm. S. P. Wodskou. F. A. Thiele. *Elevatoranlæg:* Thomas B. Thrige. *Varmeanlæg:* Olsen & Meilgaard Mortensen. Recks Opvarmnings Co. *Køleskabe:* Nordisk Køleteknik. Atlas. *Automatisk Reguleringsanlæg:* Glent & Co. K. N. M. Petersen. *Elektrolytisk Vandrensning:* I. Krüger A/S. *Trykluftanlæg:* Kbhvns. Trykluftservice. C. K. Alling. *Rustfri Låg og afblændingsspjæld:* H. Nielsen & Søn. *Isolering:* Poul Nielsen. *Kloakanlæg:* I. P. Larsen. C. C. Christensen.

Danmarks farmaceutiske Højskole og
Danmarks Tandlægehøjskole

Jordarbejde og fundering: Kaj Hauer. *Jernbeton:* L. Larsen & C. Andersen. *Murerarbejde:* Eyvind Hansen. Bdr. Olsen. *Tømrerarbejde:* Alva Jørgensen. *Kloakarbejde:* Holm & Co. *Tagpaparbejde:* A/S Martinit. *Snedkerarbejde:* A. Christiansen, Jyllinge. Johs. Madsen & Søn. Maskinsnedkeriet „Novus". A/S Silvan. Jacob Petersen. Jul. Møller & Søn. *Blikkenslagerarbejde:* G. Lehnert. C. Th. Dreyer & Co. *Glarmesterarbejde:* Gunnar Jensen. *Malerarbejde:* Petersen & Andersen. *Smedearbejde:* H. P. Sørensen. C. Holst Andersen. O. & F. Schæbel. *Stålvinduer:* Stålvinduecentralen. *Personelevator:* A/S Titan. *Vareelevator:* Thomas B. Thrige. *Varmeanlæg:* A/S Vølund. Bonnesen & Danstrup. Monies og Andersen. Ingeniørforretningen „Odin". *Ventilationsanlæg:* A/S De Forenede Jernstøberier. A/S Emil Neckelmanns Maskinfabrik. *Varmeisolering:* Københavns Isolerings Co. *Lydisolering:* A/S Ikas. *Vandrensningsanlæg:* I. Krüger A/S. *Indvendige Spildevandsanlæg, vand, gas:* Dansk Rør- & Sanitets Komp., ved Gustav Lehnert & Sønner. Bock & Olsen. Odin I/S. C. Th. Dreyer & Co. *Sanitetsleverancer:* P. E. Ehrhardt. Bang & Pingel. A/S Wilh. Sonesson & Co. *Elektriske installationer:* Brødrene Bernh. & Einar Hansen. Kemp & Lauritzen. A/S. Alliance *Lynaflederanlæg fra kedelhuset:* Hassel & Teudt. *Elektrisk signalanlæg:* A/S Telefonico. *Køleanlæg:* Nordisk Køleteknik. *Trykluftsanlæg:* C. K. Alling. *Automatisk varmereguleringsanlæg:* K. N. M. Petersen. *Sterilisationanlæg:* W. E. Jensen & Søn. Georg E. Mathiasen. *Uniter til Tandlægehøjskolen:* C. F. Rødtjer. *Stole til Tandlægehøjskolen:* Karlo Gram. *Neutraliseringsbassin:* Aage Christensen.

(Testen fortsættes på omstående side)

„Byplan"

Det nye danske byplantidsskrift *BYPLAN, Vore byer og deres planlægning* udkommer med fire hæfter om året. Hvert hæfte er på ca. 48 sider.

Tidsskriftets hæfte 1 udsendtes i slutningen af 1948 og indeholdt artikler om sommerhusbebyggelser, servitutter, Københavnsegnens planlægning, Londons trafik, Skotland, gadebillede og bygningskultur og meget andet.

Andet hæfte, som udkom i april dette år, indeholdt bl. a. artikler om oversvømmelser i danske byer, Nexøs genopbygning, fordelingen af butiker i boligområder, fredning af kirkers omgivelser, Vejlby Risskov konkurrencen, byggelinier og brandskader, præmiering af nybygninger.

Tidsskriftets hæfter kan købes enkeltvis, prisen er 4,50 kr., eller der kan tegnes abonnement på tidsskriftet. Abonnementsprisen er 16,00 pr. årgang (4 hæfter) + forsendelsesomkostninger.

Generalbeskrivelsen

Akademisk Arkitektforenings Standardiseringsudvalg har udsendt en ny generalbeskrivelse som afløsning for Akademisk Arkitektforenings „Almindelige Beskrivelse af Bygningsarbejder" fra 1922. Den nye generalbeskrivelse er paa samme maade som den sidstnævnte anlagt som en standardbeskrivelse, og dens kvalitetsbestemmelser om materialer og arbejdsudførelser er fastsat i hovedtrækkene svarende til gennemsnittet af gældende praksis i hovedstaden og landets større byer. Der er dog taget hensyn til, at gældende praksis i enkelte tilfælde kan siges ikke at ligge paa det kvalitetsniveau, der iøvrigt har dannet sig for det almindelige, ordentlige boligbyggeri, og i saadanne tilfælde er der foretaget de nødvendige ændringer.

Det er meningen, at generalbeskrivelsen skal danne et bredt grundlag for den til hvert byggeforetagende udarbejdede beskrivelse, hvad enten den enkelte arkitekt ønsker kun at have een beskrivelse eller foretrækker at udarbejde en særlig beskrivelse, der fastholder sig til generalbeskrivelsen paa samme maade, som tilfældet er ved særlige betingelser i forbindelse med „Almindelige Betingelser".

Generalbeskrivelsen er en uundværlig haandbog for enhver arkitekt, entreprenør eller leverandør af byggematerialer. Den kan købes i boghandelen eller paa *Arkitekten*'s ekspedition, Bredgade 66, København, og prisen er 4,00 kr. for hæftet eksemplar og 6,00 kr. for indbudet.

ADEMISK
KITEKTFORENING

…misk Arkitektforenings medlemmer (M. af A. A.) …kitekter, der har gennemgået den officielle arkiuddannelse og modtaget afgangsbevis fra statens …ktskole ved Kunstakademiet. Undtagelses is op… som medlemmer arkitekter, som ikke har oven…te uddannelse, men hvis kvalifikationer er aner… af foreningen.

…ingens vedtægter bestemmer arkitektens stilling …s: arkitekten er bygherrens tillidsmand og råd… Han modtager betaling for sit arbejde af byg…n, og kun af ham; benytter han sig af det ham …ede arbejde til at skaffe sig fordele eller godt…er fra entreprenører, handler han uhæderligt og …ig uværdig til at være medlem af Akademisk …ektforening.

…ekten er mellemmanden mellem bygherre og en…enør, og som sådan overfor begge forpligtet til at …de for en retfærdig gennemførelse af deres aftale.

KITEKTEN

…skrift for arkitektur og dekorativ kunst.

…ktionsudvalg: Arkitekter M.A.A. Willy Han…n, Finn Juhl og Flemming Teisen.

…ktør: Arkitekt M.A.A. Jens Mollerup (ansv. …er presseloven).

…ekten udsendes i to udgaver, dels et …tuelt ugehæfte hver onsdag og dels 12 …ustr. månedshæfter årligt.

…nementsprisen for begge hæfter tilsammen 13,50 kr. pr. kvartal, ugehæftet alene …kr., månedshæftet alene 7,50 kr.

…lgspris: Ugehæftet 0,50 kr., månedshæftet …50 kr.

…ncechef: Reklamekonsulent B. Barnholdt.

…ktion og ekspedition: Bredgade 66, København K, telefon Central 4525.

…DHOLD: *061.4:629.12*

…eder fra ARKITEKTENs forlag

…isk Byggedag 1946	20,00 kr.
…kten 50 år, jubilæumshæfte	5,00 -
…tslånshuse	4,00 -
…amiliehuse, række- og kædehuse (…ed engelsk tekst)	6,00 -
…forsorgsinstitutioner	6,00 -
…an årsabonnement – 4 hæfter	16,00 -
…te hæfter	4.50 -

…TEKTENs forlag

…gade 66, København K., telf. C. 4525.

English summary

Arkitekten is published in 2 editions, partly an actual weekly issue each wednesday and partly 12 illustrated monthly issues a year.
The subscription for both editions is 13,50 D. Kr. a quarter, the weekly issue alone 6 D. Kr., the monthly issue alone 7,50 D. Kr.
Editing department and expedition: Bredgade 66, Copenhagen K.

The ship is quite a new subject for *Arkitekten* just as it may be for most architects. There are certainly very few Danes who have not been out sailing. A kingdom of islands such as Denmark cannot do without shipping as a means of communication, but shipbuilding does not normally belong to the architects' working territory; architects co-operate only with the fittings of the ship. Both the shipbuilding yards' own architects and to an even greater extent the few of our eminent architects who have had independent problems with regard to fittings have made a great step in the improvement of the ships' equipment.

In the Forum in Copenhagen a large exhibition is being held in August this year which is arranged by the Danish shipbuilding yards in co-operation with the large shipowners. On the occasion of this exhibition *Arkitekten* has issued this number which is introduced with an account of the arrangement of the exhibition itself written by the exhibition's architect Tyge Hvass and accompanied by drawings of the exhibition's plan. The main article is written by architect M.A.A. Ernst Botfeldt whose daily work is on the Danish royal dockyard. He speaks about the shipbuildings' development and the ships' accomodation with special attention to those parts which are normally not open to the passengers. The article is accompanied by a series of photos and drawings of older and newer ships.

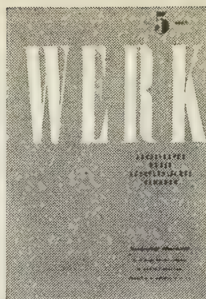
Next follows representations of two new Scandinavian ships. One is the Danish boat ,,Kronprinsesse Ingrid" which since June this year has been sailing on the Esbjerg-Harwich route. The fittings of this ship are designed by architect M.A.A. Kay Fisker. The other ship is m.s. ,,Venus" belonging to a Norwegian shipowner and whose fittings are drawn by architect M.A.A. Palle Suenson. The editing department has asked these two architects to accompany representations and photos with a short account covering their special points of view on ships' fittings and the number closes with these two accounts.

The Danish point of view on ships' fittings is, that a ship is a means of communication and, therefore, the furnishing should not have the character of overluxus and superfluous decoration. On the contrary the Norwegian point of view is, that busy travellers more and more will make use of the aeronautics and, therefore, shipping will be fairly important as recreation so a ship ought to be furnished with the same comfort and luxus as the leading hotels – the traveller must not feel the want of anything he is used to from the land.

ARKITEKTEN's publications with English summary

Small Houses	D. Kr.	5,00
ARKITEKTEN's annual series (monthly edition)		
1946–1948 price each yearly edition	–	28,00
The Jubilee-number	–	5,00
Bing & Grøndahl's shop	–	1,75
Radiohouse	–	4,00

(Teksten fortsættes på omstående side)

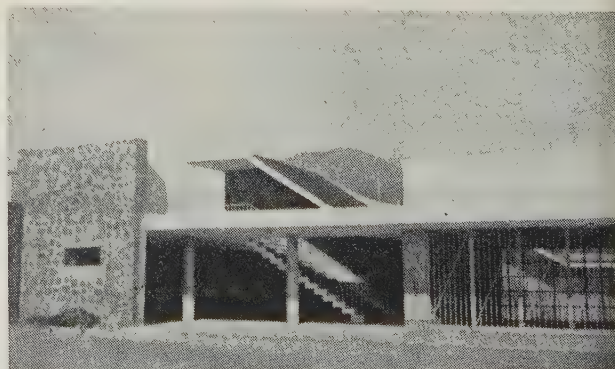

Fra tidsskrifterne

I denne rubrik plejer vi kun undtagelsesvis at nævne danske tidsskrifter, idet vi forudsætter, at vore læsere i forvejen er kendt med dem. Denne gang vil vi dog have lov til at nævne, at *Havekunst* har udsendt et hefte om haver ved industribebyggelser i Sverige med planer og nydelige fotografier, og at der i *Dansk kunsthåndværks* julihæfte findes en artikel af Asger Jorn om nogle gamle siddemøbler i hovedsagen fremstillet af fundne naturformer, „krogede grene".

Finske *Arkitekten*, hæfte 1–2, bringer offentliggørelse af tegninger og fotografier fra en mølle og et bageri i Nokia, en turisthytte på Pallastunturi og et apotek i Helsingfors. I og for sig er det dog ikke gengivelsen af disse bygninger, der karakteriserer heftet. *Arkitekten* har overtaget den også fra andre tidsskrifter kendte maner at anvende forskellig slags papir, men det bliver desværre ikke bedre af at blive gentaget. Man har tidligere forsøgt sig ad denne vej og det må håbes at det efterhånden lykkes for finnerne at finde en opstilling, der ikke har tilfældighedens præg. Tidsskriftets hæfte 3 bringer resultatet af en konkurrence om en stor kontorbygning i Helsingfors.

Byggmästaren, hæfte 9, er et Italiens-nummer, som indledes med en artikel af Piero Maria Lugli om tendenser i moderne italiensk arkitektur. Dernæst følger en række eksempler på byplan og regionsplanlægning i Italien. Hæftet afsluttes med forskellige eksempler på nyere italiensk arkitektur.
Hæfte 10 har en artikel om bulhuse af stadsarkitekten i Visby samt en gengivelse af nybygningerne for den kongelige veterinærhøjskole i Stockholm.
I hæfte 11 offentliggøres tegninger og fotografier fra Höganäs-Billesholms centrallaboratorium af Ahrbom

Immirzi-Della Sala: Station ved jernbanen om Vesuv (1947)
(Fra „Byggmästaren" 9)

(Teksten fortsættes på omstående side)

Turistvognen på Milanomessen

Interiør fra salon med trappe til udsigtsdel

Remzo Zavanella: Turistvogn for de italienske jernbaner
(Fra „Bonytt" 5-6)

og Zimdahl. Hæfterne 12 og 13 er helliget tekniske problemer bl. a. vedrørende ventilation og fugtigheden i bygningskonstruktioner.

Form nr. 4 er et særhæfte om Amerika med en indledende artikel af Sven Erik Skawonius og en artikel om amerikanske møbler af Sigrun Bülow-Hübe.

Bonytt nr. 5–6 indeholder bl. a. en artikel om Robert Storm Petersen som brugskunstner illustreret med en række af hans fantastiske opfindelser. Artiklen er skrevet af Ferdinand Aars. Af hæftets øvrige indhold skal fremhæves gengivelser af en ny turistvogn til de italienske jernbaner, som var vist på Milano-messen, og som er udformet af arkitekt Remzo Zavanella.

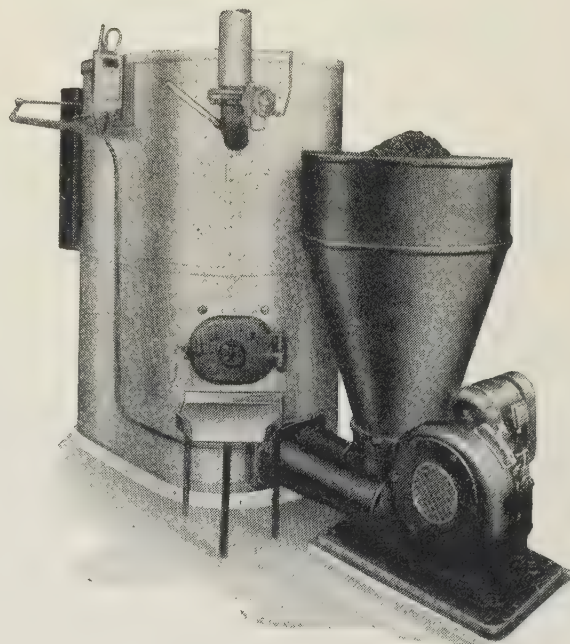
Werk nr. 6 indeholder en række gengivelser af store enfamiliehuse fra Schweiz, Brasilien, Nairobi, Holland og Finland. Blandt hæftets øvrige indhold skal nævnes en artikel om en ny slags schweiziske byggemøbler. Hæfte 7 bringer gengivelser af tegninger og fotografier fra forskellige skoler og børnehaver samt en artikel om den havearkitektoniske tilrettelægning af skolernes omgivelser. Endvidere findes en artikel om engelske skolemøbler.

(Teksten fortsættes på omstående side)

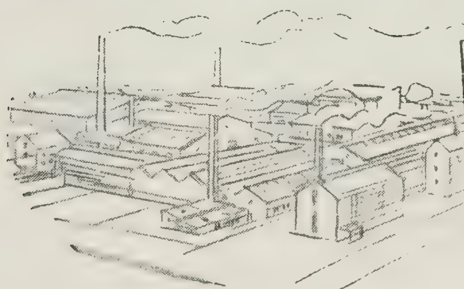
Hvem tænkte på fyring i juli?

Det er menneskeligt at skubbe det ubehagelige bort, så længe det ikke er særligt aktuelt. Hvem tænkte f. eks. på fyring i juli! Vi gjorde det, for det gør vi hele året rundt – og De burde iøvrigt også gøre det nu, inden fyringssæsonen begynder. – Så undgår De endnu en vinter med for store brændselsregninger og for mange ærgrelser over det gamle kedelanlæg.

Udskift nu til et stokerfyret kedelanlæg – et af de kendte SMITHÜTTE. Tal med en af A/S Dansk Stoker og Varmekedelkompagni's ingeniører om sagen. Han råder Dem på bedste måde.

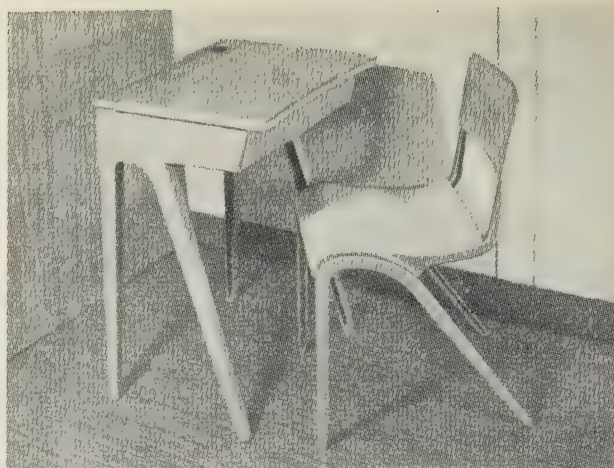
SMITH, MYGIND & HÜTTEMEIER A/S

GENERALREPRÆSENTANT FOR SALGET:

DANSK STOKER
& VARMEKEDEL KOMPAGNI A/S

København: Bredgade 58, C. 14809, C. 12179
Aarhus: Ny Banegaardsg. 45, Tlf. 1023
Odense: Søndergade 2, Tlf. 8842

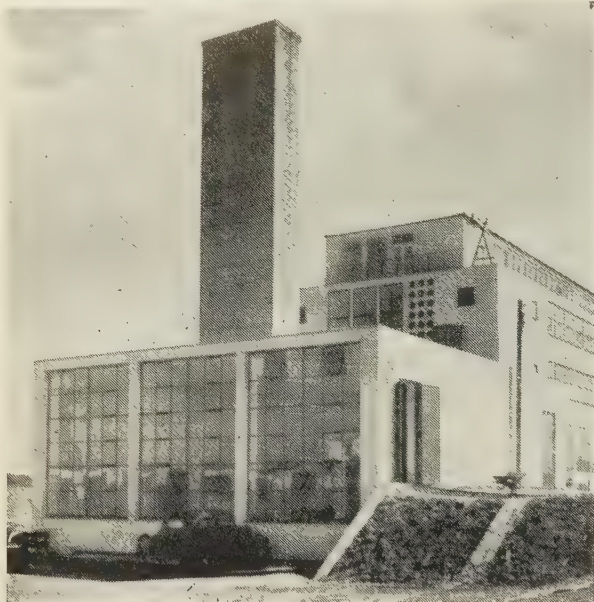

James Leonard: Alluminium skolemøbler *(Fra „Werk“ 7)*

De tyske tidsskrifter er i høj grad præget af de for det krigshærgede land specielle problemer. Med den kendte grundighed behandler man emner som anvendelsesmuligheder for afsigtning fra ruinbrokker og præcisionsarbejde ved sprængninger – *Bau Rundschau* 10. Dette hæfte indeholder endvidere en interessant statistisk opgørelse over udviklingen af befolkningsforholdene i Tyskland i de senere år.

Majhæftet af det østrigske *Aufbau* indeholder nogle byplaneksempler fra Wien samt skitser af landsbyplanlægning i Niederösterreich.

(Teksten fortsættes på omstående side)

Techniques et Architecture nr. 9–10 er et særhæfte med titlen travail = arbejde. Hæftet indeholder en række artikler om hygiejniske og praktiske problemer ved tilrettelæggelsen af arbejdslokaler og industrivirksomheder samt gengivelser af forskellige opførte industrianlæg fra mange forskellige lande.

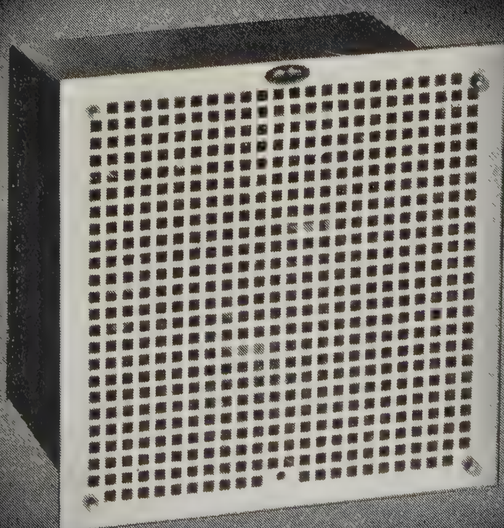
Metron nr. 29 indeholder to artikler om Neutra, som nu også har „huseret" i Italien. Den ene artikel er en gennemgang af den poetiske side af Neutra's arkitektur. Den anden hedder Neutra's smag og er skrevet af Ludovico Quaroni, som har ledsaget Neutra rundt til de italienske seværdigheder og i artiklen ved hjælp af tekst og fotografier giver et fornøjeligt indtryk af Neutra's interesser. Hæftet indeholder iøvrigt en række gengivelser af nyere italiensk arkitektur.

Særhæfter

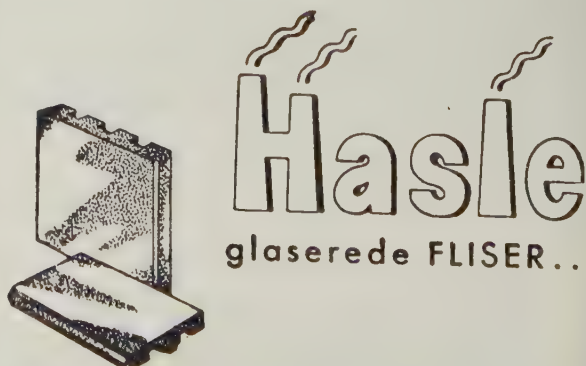
Af ældre særhæfter og publikationer fra *Arkitektens forlag*, kan endnu fås:

Radiohuset (1945)	kr. 4,00
Bolignødens bekæmpelse (1945)	- 2,00
Britisk byplantradition (1946)	- 2,00
Om byplanarbejdet (1947)	- 4,50
Generalbeskrivelsen (1947)	- 4,00
Aino og Alvar Aalto (1948)	- 1,50
Om træer, af havearkitekt C. Th. Sørensen, (1948)	- 2,50
Hospitalsbyggeri (prof. E. Thomsen 1948)	- 1,75
Fabriker for mennesker (1948)	- 3,50

(Teksten fortsættes bag i hæftet)

Udenlandske arkitekturtidsskrifter

I nedenstående liste er optaget de udenlandske arkitekturtidsskrifter, som *Arkitekten* korresponderer med.

Finland: Arkitekten.

Norge: Bonytt, Byggekunst, Teknisk Ukeblad.

Sverige: Byggmästaren, Form (Svenska Slöjdföreningen), Byggnadsvärlden, Hem i Sverige, Bygglitteratur, Plan.

England: The Architectural Association Journal, The Architectural Review, The Journal of the Royal Institute of the British Architects.

Frankrig: l'architecture d'aujourdhui, l'architecture française, Technique et architecture.

Holland: Forum, Bouwkundig Weekblad, Het Bouwbedrift.

Italien: Strutture.

Polen: Architectura.

Schweiz: Werk.

Sovjetunionen: Архитектура и Строительство.

Tjekoslovakiet: Architectura ČSR.

Tyskland: Die neue Stadt, Baurundschau.

U.S.A.: Arts and architecture.

Østrig: Der Aufbau.

Arkitektens gamle årgange

Siden den første meddelelse er de ældste årgange blevet udsolgt, mens der endnu findes enkelte komplette årgange fra 1909–1916; prisen er nedsat til 5 kr. Interesserede bedes snarest muligt henvende sig i *Arkitektens* ekspedition.

(Teksten fortsættes på omstående side)

Generalbeskrivelsen

Akademisk Arkitektforenings Standardiseringsudvalg har udsendt en ny generalbeskrivelse som afløsning for Akademisk Arkitektforenings „Almindelige Beskrivelse af Bygningsarbejder“ fra 1922. Den nye generalbeskrivelse er paa samme maade som den sidstnævnte anlagt som en standardbeskrivelse, og dens kvalitetsbestemmelser om materialer og arbejdsudførelser er fastsat i hovedtrækkene svarende til gennemsnittet af gældende praksis i hovedstaden og landets større byer. Der er dog taget hensyn til, at gældende praksis i enkelte tilfælde kan siges ikke at ligge paa det kvalitetsniveau, der iøvrigt har dannet sig for det almindelige, ordentlige boligbyggeri, og i saadanne tilfælde er der foretaget de nødvendige ændringer.

Det er meningen, at generalbeskrivelsen skal danne et bredt grundlag for den til hvert byggeforetagende udarbejdede beskrivelse, hvad enten den enkelte arkitekt ønsker kun at have een beskrivelse eller foretrækker at udarbejde en særlig beskrivelse, der fastholder sig til generalbeskrivelsen paa samme maade, som tilfældet er ved særlige betingelser i forbindelse med „Almindelige Betingelser“.

Generalbeskrivelsen er en uundværlig haandbog for enhver arkitekt, entreprenør eller leverandør af byggematerialer. Den kan købes i boghandelen eller paa *Arkitekten*'s ekspedition, Bredgade 66, København, og prisen er 4,00 kr. for hæftet eksemplar og 6,00 kr. for indbundet.

ADEMISK
KITEKTFORENING

emisk Arkitektforenings medlemmer (M. af A. A.) kitekter, der har gennemgået den officielle arkiddannelse og modtaget afgangsbevis fra statens ktskole ved Kunstakademiet. Undtagelsesvis optages som medlemmer arkitekter, som ikke har ovenante uddannelse, men hvis kvalifikationer er anerkendt af foreningen.

ningens vedtægter bestemmer arkitektens stilling es: arkitekten er bygherrens tillidsmand og rådgiver. Han modtager betaling for sit arbejde af bygherren, og kun af ham; benytter han sig af det ham givede arbejde til at skaffe sig fordele eller godtgørelser fra entreprenører, handler han uhæderligt og gør sig uværdig til at være medlem af Akademisk Arkitektforening.

Arkitekten er mellemmanden mellem bygherre og entreprenør, og som sådan overfor begge forpligtet til at våge for en retfærdig gennemførelse af deres aftale.

ARKITEKTEN

Tidsskrift for arkitektur og dekorativ kunst.

Redaktionsudvalg: Arkitekter M.A.A. Willy Hansen, Finn Juhl, Flemming Teisen og Johan Pedersen (suppleant).

Redaktør: Arkitekt M.A.A. Jens Mollerup (ansv. efter presseloven).

Arkitekten udsendes i to udgaver, dels et aktuelt ugehæfte hver onsdag og dels 12 illustr. månedshæfter årligt.

Abonnementsprisen for begge hæfter tilsammen 13,50 kr. pr. kvartal, ugehæftet alene kr., månedshæftet alene 7,50 kr.

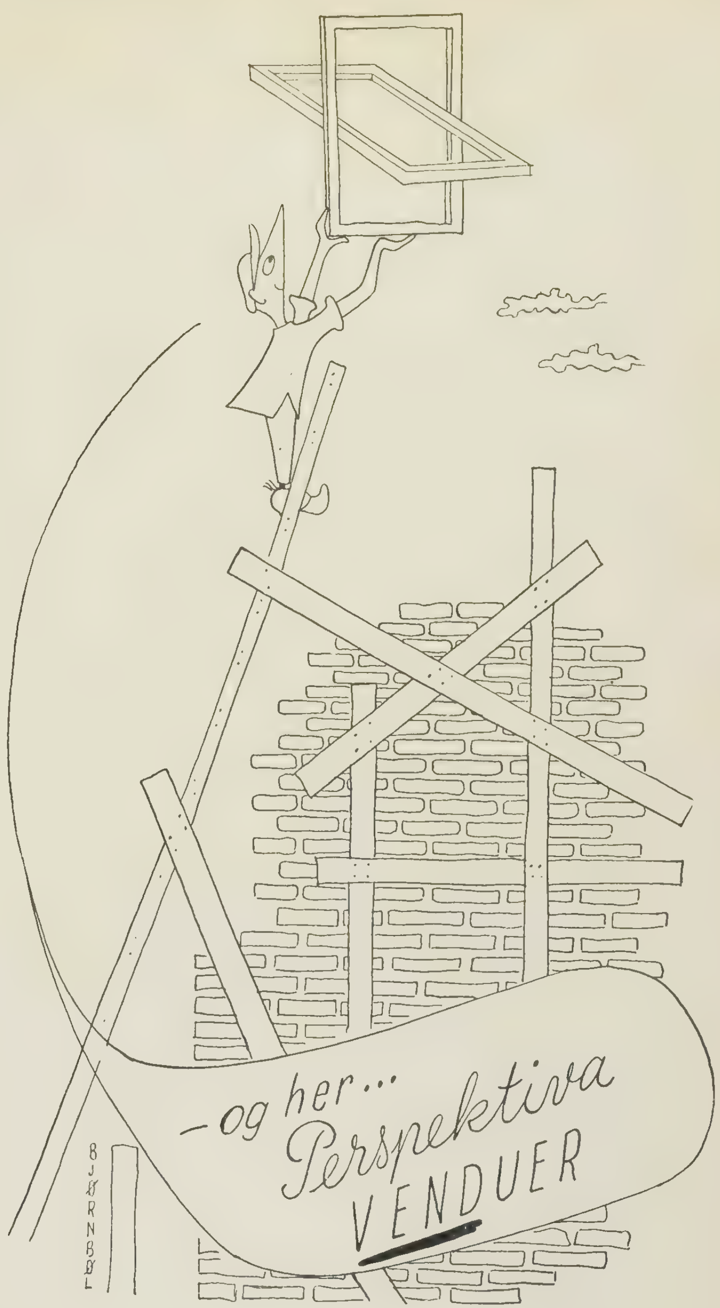
Salgspris: Ugehæftet 0,50 kr., månedshæftet 50 kr.

Annoncechef: Reklamekonsulent B. Barnholdt.

Redaktion og ekspedition: Bredgade 66, København K, telefon Central 4525.

INDHOLD: 727.7 + 729.4

De i dette hæfte offentliggjorte fotografier er reproducerede efter specialoptagelser til *Arkitekten.* Hertil og til fremstillingen af klichéerne er der ydet støtte af Ny Carlsbergfondet.

The Thorvaldsen Museum and its Mural Decoration

By Steen Eiler Rasmussen 727.7 + 729.4

The Thorvaldsen Museum in Copenhagen was erected to house the rich collections of the Danish sculptor, Bertel Thorvaldsen (1770–1844), both his own works and the many good specimens of antique and modern art which he had acquired during a long life. It is more than a museum; it is a memorial building. Thorvaldsen lies buried under a simple rectangular stone in the centre of the courtyard surrounded by his works in the museum which has been given the character of a monumental sarcophagus.

Architecturally the Thorvaldsen Museum is the most important Danish monument of its period. It was designed by the architect, M. G. Bindesbøll (1800–1856), and stood finished in 1848. Most other Danish buildings of the time represent a rather small and weak Greek revival style can also be recognized in designs submitted by other architects in the competition for the Thorvaldsen Museum. Two of these are shown on page 118 of this number. The one by Hetsch brings to mind a small, cosy club building of early Victorian days and it would seem incongruous to place huge equestrian statues in its comfortable sitting rooms.

Against the background of this neat provincial architecture the greatness of Bindesbøll's work stands out clearly. An early academic project from his hands (page 119 and 123), designed in Rome in 1837, shows a great block with classical columns in the manner of the German architect, Schinkel, (Altes Museum in Berlin) and not unlike buildings of the period in England (British Museum, etc.). Altes Museum had large mural paintings behind the columns but Bindesbøll went a step further, planning a building in which the columns themselves, and even the Thorvaldsen statues between the columns, were to be polychrome, as historians had shown antique Greek architecture originally had been.

Bindesbøll's final solution as we see it today is very different. The motif of a series of gigantic columns has been replaced by an architectural composition of colossal Etruscan gateways. At the same time the details have become simpler and more original. The mass of the building is more concentrated. The front with its five monumental openings to the great hall containing equestrian statues is re-echoed in the side wings with smaller rooms for other statues and objects. Bindesbøll has handled his motif in a most fascinating way. The windows of the smaller rooms on the first floor are, so to speak, joined to the portal-like openings of the larger rooms on the ground floor by means of the converging lines of the mouldings. (pg. 125). Different as the museum is from the first plans, one important feature has been retained: it is a true polychrome building. The keynote of Bindesbøll's colour scheme is a yellow ochre reminiscent of that of baroque *pallazzi* in Rome. The other hues are attuned to go with it, all of them simple earthen colours: black, a reddish brown, white. The mouldings around the windows were white with a tiny line of cobalt blue and a plat-band of green earth. Bindesbøll's contemporaries were shocked by the brilliant effect of this coloured plaster, so different from the dull browns and greys of surrounding buildings. Most surprising was the long frieze of human figures woven into the framework of the facades on three of the

PHILIPS

buildings sides. Important though it was as part of the architectural composition, it still had special character of its own. It was executed in outline drawings in approximately the colours of Greek vases: red, yellow and white on a black background. But they were not Greek heroes who were depicted on the walls of the sepulchral Thorvaldsen Museum but the plain citizens of the Copenhagen of 1848. In long rows came the men who had been engaged in work on the museum carrying the costly marbles and looking on were well-known figures of the period: statesmen, artists, actors, authors (Hans Andersen, Grundtvig) and wealthy citizens, all wearing their everyday dress. Bindesbøll wished to give an illuminating picture of his own time and all that it stood for. He wanted, he said, a frieze as easy to read as the large posters outside a menagerie.

In the painter, Jørgen Sonne (1801–1880), he found a congenial artist who materialized his ideas in an admirable mural painting or, rather, inlaid work. These pictures are not painted *al fresco* but executed as compositions of thick figures of coloured plaster. Each panel is a picture classically arranged; together they form a long band, a rythmical stream leading up to the front of the building. In detail the mural gives a very exact account of how the painter saw his contemporaries.

Now the facades of the building are in a state of decay and the question of repair or of restoration has for a long time been a topic of discussion in Denmark. The coloured plaster technique has not been consistent throughout. Some of the colours have faded away completely while others have changed. All surfaces which originally were white are now almost black while the yellow ochre, on the other hand, is more brilliant today than it was when first applied. In 1848 the public was shocked to see their fellow-citizens portrayed with dark brown hands and faces against the background of gleaming white statues. Today we see our ancestors on the frieze in an almost saintly light: the carnation is now lucid against the statues' gloom. However, even in their decay the pictures possess great beauty. The weathered colours are magnificent, the outlines stand out more clearly than ever before.

This number of *Arkitekten* reproduces a series of photographs of these unique pictures showing their state today. It will be seen that even in black and white they are most fascinating. After experiments covering many decades a more durable method of coloured plastering has been found out and the courtyard is now restored in a satisfactory manner. It has the same colour scheme as the outside but not the same motif of human figures. And all attempts to replace Sonne's authentic frieze with a new one have only proved how difficult it is. Neither the beauty of the old nor its documentary values can be reproduced. On the other hand, the frieze is an integral part of the architectural composition and a redecoration of the walls and mouldings will consequently also necessitate a renewal of the frieze.

In this number I advocate the viewpoint of leaving the frieze – and with it the whole building – as long as it is visible as a beautiful and authentic memento of an important period of Danish art while the painter, Professor Georg Jacobsen, suggests that the frieze be replaced by a new one and the whole building restored while we still can see how it was originally.

Om tekniken ved restaureringen af Sonnes Frise

I 1942 fremkom der i *Meddelelser fra Thorvaldsens Museum* en redegørelse for restaureringen af Sonnes frise. Maleren Axel Salto og Murerformand Hans Petersen skrev bl. a. om hvordan det gik for sig, da frisen blev lavet i sin tid og om hvilke metoder man ville anvende ved genfremstillingen af frisen. Vi gengiver i det efterfølgende uddrag af disse artikler, først Axel Saltos.

Hvordan gik det egentlig for sig, da frisen blev lavet? Gamle Optegnelser siger: „Sonne begyndte at optegne den udvendige Billedrække paa Siden mod Slottet i Foraaret 1846. J. A. G. Barlach tegnede disse op i naturlig Størrelse fra 8. Juli til 29. November. F. C. Lund og J. Hallager udførte dem paa Stedet fra August til December 1846 og i Juli 1847. Billedrækken mod Kanalen tegnede Sonne i Sommeren 1847. Barlach tegnede den i naturlig Størrelse, og F. C. Lund og Barlach udførte den i September og Oktober 1847 og i Juli til September 1848. Derimod tegnede Sonne først i 1850 Billedrækken paa Bagfacaden. Barlach og J. Hallager udførte den i September og Oktober 1850".

Det vil sige: Sonne var ikke alene personlig *ikke* med til at udføre Frisen direkte paa Muren, noget Nutiden med Rette maa finde utroligt, han har ikke engang udført Arbejdstegningerne selv, det overlod han altsammen til sine unge Medarbejdere. Sonne har personlig tegnet en Række Studietegninger i Blyant til de forskellige Figurer, saa har han endvidere, hører vi, tegnet Kompositionerne op, Anordningerne af de mange Grupper, vel i Samraad med Museets Arkitekt. Resten udførte hans Hjælpere. Disse Medarbejdere var: J. Hallager, J. A. G. Barlach og F. C. Lund. Hallagers Skæbne er forblevet dunkel, end ikke Weilbach kender ham, Barlach blev senere Litograf og F. C. Lund en nu nærmest glemt Historiemaler. Disse tre omsatte Sonnes Streg i murteknisk anvendelige Arbejdstegninger, forbausende godt, og skabte Frisen med deres Hænder. Selv om Datidens Kunstnere med større Lethed og Selvfølge arbejdede i den nyklassicistiske Konturstil, som Frisen er udført i, mon det saa er overdrevent at mene, at vi i Dag kan staa Maal med de tre nævnte Kunstnere, hvad Tegningens Finhed angaar, naar vi da ellers gaar til Opgaven med Respekt og Vilje til at yde det Bedste? Man maa ikke misforstaa mig, jeg mener, at Opgaven er endda særdeles smukt løst kunstnerisk, men vi ejer ogsaa i Dag Hjælpemidler til at udføre Frisen smukt og i den rette Aand, ikke

(Teksten fortsættes på omstående side)

mindst det fuldstændige Sæt Arbejdstegninger, som F. C. Lund fik Bestilling paa og udførte under Sonnes Tilsyn direkte efter Muren i 1876. En ny Frise vil i akkurat samme Grad være „Sonnes Frise" som den oprindelige.

Teknisk set skulde vi kunne levere et nok saa propert Arbejde som det tidligere. Ved at gennemfarve Finpudsen i 5–6 Millimeters Tykkelse og ved at holde Fugtigheden godt vedlige under Udarbejdelsen danner man et særdeles solidt Slidlag, og ved at gennemfarve alting – ikke blot lægge gul Farve ind til en hel Figur og saa fresco*male* og glitte røde Jakker og Sjaler paa her og der, eller lægge hele Hovedet i een Farve og saa paa*male* Haaret, alt dette, der gjorde den gamle Frise uholdbar, fordi de ganske tyndt paamalede Farver hurtigere blev slidt af – ved at gennemfarve alting i fuld Finpudsdybde, selv den mindste Ørelok, skaber vi Betingelse for, at Farvemodsætningerne stadig bevares selv om der sker Slitage i Overfladen. Som vi har set, gennemførte nogle unge Mennesker Frisen i Løbet af ganske faa Maaneder; teknisk set skulde vi i Nutiden, hvis man giver sig Tid, kunne lave en Billedrække af, tror jeg, betydelig større Holdbarhed end den, der nu er ved at forsvinde. Man skal give sig Tid, tage et lille Stykke ad Gangen, overføre de sorte Streger ved at indtrykke dem med Poncen imellem, saa Papiret holder fast paa Siderne, og hvis man saa endda ridser op i de nedtrykte Linier, saa Cementen flosser op og blander sig med den paaførte glittede Farve; naar man behandler Stregen saadan, og man saa samtidig lægger Farverne i fuld Finpudsdybde allevegne, ikke snyder med at frescomale noget, samt raader over tilforladelige Materialer, saa vil man i Dag kunne fremstille en Farvepudsfrise uden paa Thorvaldsens Museum, der er saa holdbar, som saadanne Arbejder nu engang kan blive i det danske Klima.

Det følgende er uddrag af murerformand Hans Petersens artikel:

Ifølge de Studier, jeg har gjort, er en stor Del af Frisen ikke pudset i Sgrafitto-Teknik – eller bedre sagt i Haandværkersprog: farvepudset paa den Maade, at hver enkelt Farve er indpudset for sig, saaledes som f. Eks. Gaardfacaden nu er udført ved Restaureringen. Paa mange Billeder har flere Farver været *malede* paa, saa at Resultatet snarere bliver et freskomalet Billede, og saadant kan i vort Klima ikke holde ret mange Aar paa en Facade. Lad os se paa det Billedfelt paa Museets Langside mod Kanalen, hvor

(Teksten fortsættes på omstående side)

Portrættet af Johanne Luise Heiberg findes. I Baaden her sidder to Damer, som bærer røde Kjoler og gule Sjaler over Skuldrene. Den røde Farve, som dækker den største Flade i Billedet, er pudset først. Uden at bortskære de Partier, hvor de gule Sjaler skulde være, har man blot malet Sjalerne med Okker oven paa det røde, som nu kommer til Syne bag Rester af forvitret Okker. Fru Heibergs Hoved er – ligesom ved saa mange andre af de Personer, der er afbildet paa Siden mod Kanalen – pudset ud i een Farve. Haaret har været paamalet, og denne Paamaling er forsvunden, saa at Haar og Ansigt nu staar i een og samme Farve. Helhedsindtrykket af Hovedet forsvinder herved fuldstændigt. Fru Heiberg holder en lille Buket Blomster i den ene Haand. De fleste af disse Blomsters Farve er forsvundne, fordi de har været paamalede. At male dem er ti Gange saa hurtigt, men hundrede Gange saa uholdbart, som hvis hver Farve i Buketten havde været lagt ind i Pudslagets fulde Tykkelse.

I nogle, ja maaske de fleste af Frisens Billeder paa Museets Slotsside er man gaaet grundigere til Værks og har lagt hver Farve ind for sig – Hudfarve, Haarfarve, Tøj o. s. v. Disse Billeder finder man derfor meget bedre bevarede end Billederne mod Havnen, endskønt de er udsat for megen Sol og Regn. Naar man tager i Betragtning, at disse gamle Billeder kun er lagt i een Millimeter tyk Farvepuds, er de ganske godt bevarede efter snart hundrede Aars Forløb. Nogle Steder har man dog her kun ridset let ned i den underste Puds og malet en Farve ovenpaa. Paa et enkelt Billede paa Slotssiden har der ogsaa været malet Fresko oven paa Farvelagets Grundfarve, nemlig det, der sidder til højre for Indgangsdøren, og som forestiller Maleren Jørgen Roed, der staar med sin Hustru under Armen. Man lægger her Mærke til – hvis man kender Originaltegningen –, at hun mangler sit Hovedklæde og sin Ørelok. Disse maa have været malede paa og er forvitrede, saa at kun den underliggende Hudfarve staar tilbage.

Hvis Sonnes Frise paa Museets Gadefacade skal genskabes i ny Farvepuds, maa det vel haandværksmæssigt gøres paa den Maade, hvorpaa Gaardfacaden blev udført 1936–1940. Thi den her anvendte Metode har vist sig at være smuk og erfaringsmæssigt den mest holdbare af alt, hvad der er forsøgt gennem de mange Aar, man har beskæftiget sig med Frisens Restaurering.

Meget lærerigt var Arbejdet med ti Portrætkopier

(Teksten fortsættes bag i hæftet)

efter Frisen, som Axel Salto udførte fornylig paa Bestilling af Københavns Kommune med mig som haandværksmæssig Hjælper. De forestiller nogle af de mest berømte Personer, der er afbildet paa Frisen, f. Ex. Thorvaldsen og Billedhuggeren Herman Freund, begge paa samme Billede, Grundtvig, H. C. Andersen, Oehlenschläger, P. C. Skovgaard, Johanne Luise Heiberg o. fl.

Disse Billeder blev fremstillede efter Axel Johansens Metode, kun med nogle Farveændringer samt enkelte nye tekniske Finesser. De udførtes paa Grovpuds i Jernrammer, for at de kan benyttes til Udsmykning af Skoler o. lign. Selve Billedet blev lavet paa denne Grovpuds i en Tykkelse af seks Millimeter gennemfarvet Mørtel, ligesom Gaardfacaden er gjort.

Lad os tage Portrættet af Fru Heiberg. Her er den sorte Baggrund først pudset i seks Millimeters Tykkelse. Saa overførtes Tegningen paa den sorte Puds. Efter Udskæringen, som foregaar umiddelbart efter, at den sorte Puds er færdigbehandlet, begynder man at pudse Haaret. Det lægges ogsaa i et seks Millimeter tykt Lag, i den Farve, der forud er bestemt som Haarfarve. I den vaade Mørtel ridses nu Haarets Konturstreger to Millimeter ned, og straks udfyldes disse Streger med en sort Mørtel, der glittes sammen med den fugtige Haarfarve, saaledes at den paa denne Maade gaar i Forening med den.

Derefter pudses Ansigtet med en Puds, der ligeledes forud er afprøvet som Hudfarve, men yderligere har Kunstneren bortskaaret det i Ansigtet, som skal danne Skygge. Her indlægges i fuld Dybde en Farvepuds, der er en Tone mørkere end Hudfarven. Som man vil se, findes alene i Ansigtet i dette Billede tre forskellige Farver, som alle er indlagt i seks Millimeters Dybde. Billedet af Fru Heiberg paa Facaden har nu kun een, Hudfarven – Resten har været malet paa. I de ti Billeder, vi har udført, er hver Farve, den være lille eller stor, indpudset i fuld Dybde. I den lille Buket Blomster, Fru Heiberg har i Haanden, findes forskelligt farvede Blomster. De er alle indpudsede hver for sig i vort Billede.

Hver Farve, som blev brugt i Museets Gaard, er undersøgt paa to forskellige Laboratorier for at fastslaa, at de var holdbare i Kalk og Cement, og at de var solægte. Sandet, der anvendtes, var Skelsand. Det blev vasket paa Maskine, saa at det var fuldstændig rent for alle skadelige Stoffer. Derefter tørredes det i en roterende Ovn under 90° Varme. Det blev da saa tørt, at man kunde blande Sand, Port-

(Teksten fortsættes på omstående side)

land Cement og Farver sammen og opbevare Blandingen i Fustager. Efterhaanden som man brugte Blandingen, tilsatte man den forud beregnede Mængde Kalk (Helsingborg Stampe-Kalk). Farve, Sand og Cement skal blandes meget omhyggeligt. Det sker i sekskantede, roterende Tromler, saaledes at hvert enkelt Sandskorn indkapsles i Cement, før Massen kommer i Brug.

Nedenstående gengives den i vicekontorchef Ravns redegørelse pkt. 11 nævnte skrivelse fra Det særlige Bygningssyn til bestyrelsen for Thorvaldsens Museum.

13. Marts 1948.

Til Bestyrelsen for Thorvaldsens Museum.

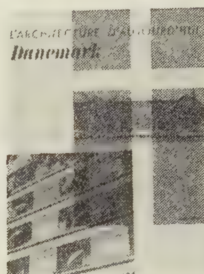
Siden den Forhandling, som d. 28. Novbr. f. A. fandt Sted paa Thorvaldsens Museum mellem Museets Bestyrelse og Det særlige Bygningssyn, har Bygningssynet som lovet optaget Spørgsmaalet om Genfremstillingen af Sonnes Frise til fornyet Overvejelse. Spørgsmaalet har desuden i den forløbne Tid været til offentlig Diskussion saavel i Dagspressen som ved et Møde i „Foreningen til gamle Bygningers Bevaring", hvorved forskellige Spørgsmaal er blevet klarere belyst, og Bygningssynet har endelig modtaget de hoslagte Henvendelser dels fra et stort Antal Kunstnere og Kunsthistorikere, dels fra den finske Arkitekt A. Aalto.

Det er beklageligt, at der ikke øjnes nogen Mulighed for at opnaa det, som maatte være det afgørende, en varig Sikring af Sonnes Frise. I Betragtning heraf og under Hensyn til samtlige foreliggende Omstændigheder vil Bygningssynet være villigt til at opgive sin Modstand mod Frisens Fornyelse. Synet finder dog ikke, at det foreliggende Forslag og de udførte Prøvefelter kan danne et betryggende Grundlag for Frisens Fornyelse, idet man særlig hæfter sig ved den meget store Forskel i den kunstneriske Kvalitet, naar de nye og de gamle Felter sammenlignes. Det skal derfor henstilles til Bestyrelsen, at de kunstneriske og tekniske Principper for Udførelsen af den nye Frise af Bestyrelsen gøres til Genstand for fornyet Forhandling med Kunstneren og Bygningens Arkitekt, eventuelt i Forbindelse med Udførelsen af nye Prøver. Resultaterne af en saadan Forhandling udbeder Synet sig forelagt, inden de endelige Arbejder kan paabegyndes. Denne Udtalelse er tiltraadt af et Flertal af Synets Medlemmer (Gottlob, Klint, Lorenzen, Nørlund).

(Teksten forsættes på omstående side)

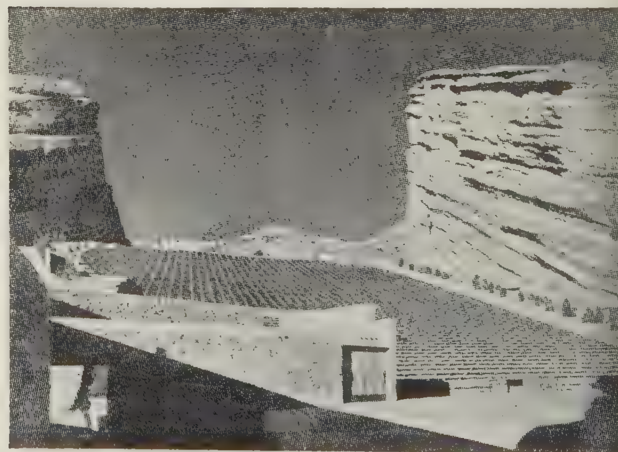
I Betragtning af alt foreliggende, derunder Sammensætningen af Bestyrelsen for Thorvaldsens Museum, fandt Paludan-Müller, at Det særlige Bygningssyn bør afstaa fra at gøre Brug af sin Beføjelse til at nægte den ansøgte Tilladelse til Gennemførelsen af den Synet med Bestyrelsens Skrivelse af 22. Februar 1947 forelagte Plan. Han ønskede det derfor overladt til Bestyrelsen under eget Ansvar at træffe Afgørelse i denne Sag, ved hvis Viderebehandling det saaledes maatte staa Bestyrelsen frit, om den vilde træde i Forbindelse med Synet eller ej.

(sign) *Poul Nørlund.*

Fra tidsskrifterne

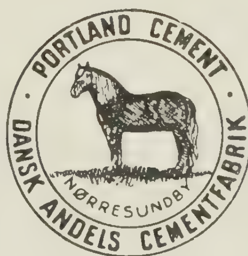
L'Architecture D'Aujourd'hui's majhæfte er et specialnummer om teatre og forlystelsesetablissementer, der indledes med nogle friluftsteatre i ganske usandsynlig smukke naturomgivelser. Fra Brasilien bringes et projekt til en dramatisk skole samt et teaterprojekt af Oscar Niemeyer i Rio. Hæftet indeholder udover de her nævnte og en række andre gengivelser nogle artikler om sceneopbygning og rundhorisonter og andre teatertekniske spørgsmål. Endvidere bringes forskel-

Amphiteater i Red Rocks - Colorado. Arkitekt Burnham Hoyt.

(Teksten fortsættes på omstående side)

3 KLOKKER TIL RINKENÆS KIRKE

PORTLAND CEMENT
DANSK ANDELS CEMENTFABRIK
NØRRESUNDBY

lige biografteatre samt et projekt til en filmsby udenfor Paris og nogle nye radiofonibygninger fra Cuba og Hollywood. Blandt billederne finder man en optagelse fra Bellevueteatret i København (som dog her er betegnet som koncertsal i statsradiofonien). Hæftet afsluttes med en artikel med store illustrationer om japansk teater, det er dog mere skuespilkunsten end arkitekturen, der har beskæftiget forfatteren.

Juni hæftet er helliget dansk arkitektur. Det har tidligere været anmeldt i *Arkitekten*'s ugehæfte og skal her kun fremhæves endnu engang for de smukke og redelige gengivelser af de med omhu valgte eksempler.

I *L'Architecture Française*'s sidst udsendte hæfte har man taget problemerne om rekreationsmuligheder for børnene op til undersøgelse. Der er gengivet fotografier og planer af feriekolonier og ungdomssanatorier fra mange forskellige lande. Hæftet afsluttes med nogle eksempler på sommerhuse for private.

Techniques et Architecture har udsendt et specialhæfte om murværk. Hæftet indeholder nogle artikler om tekniske problemer ved murerhåndværket og murerarbejdets historie og om de udtryksmuligheder, som murværket byder på og her er man gået meget vidt; man medtager ikke blot teglsten, men også murværk af alle mulige andre materialer, også façader beklædt med fliser eller forsynet med dekorationer.

Arkitektens gamle årgange

Siden den første meddelelse er de ældste årgange blevet udsolgt, mens der endnu findes ganske få komplette årgange fra 1909–1916; prisen er nedsat til 5 kr. Interesserede bedes snarest muligt henvende sig i *Arkitektens* ekspedition.

Særhæfter

Af ældre særhæfter og publikationer fra *Arkitektens forlag*, kan endnu fås:

Radiohuset (1945)	kr. 4,00
Bolignødens bekæmpelse (1945)	- 2,00
Britisk byplantradition (1946)	- 2,00
Om byplanarbejdet (1947)	- 4,50
Generalbeskrivelsen (1947)	- 4,00
Aino og Alvar Aalto (1948)	- 1,50
Om træer, af havearkitekt C. Th. Sørensen, (1948)	- 2,50
Hospitalsbyggeri (prof. E. Thomsen 1948)	1,75
Fabriker for mennesker (1948)	- 3,50

ADEMISK
RKITEKTFORENING

lemisk Arkitektforenings medlemmer (M. af A. A.) rkitekter, der har gennemgået den officielle arkiuddannelse og modtaget afgangsbevis fra statens ektskole ved Kunstakademiet. Optagelse vis op-; som medlemmer arkitekter, som ikke har ovenate uddannelse, men hvis kvalifikationer er anert af foreningen.

iningens vedtægter bestemmer arkitektens stilling es: arkitekten er bygherrens tillidsmand og råd-. Han modtager betaling for sit arbejde af bygen, og kun af ham; benytter han sig af det ham bede arbejde til at skaffe sig fordele eller godtser fra entreprenører, handler han uhæderligt og sig uværdig til at være medlem af Akademisk tektforening.

tekten er mellemmanden mellem bygherre og enrenør, og som sådan overfor begge forpligtet til at de for en retfærdig gennemførelse af deres aftale.

KITEKTEN

skrift for arkitektur og dekorativ kunst.

ktionsudvalg: Arkitekter M.A.A. Willy Hanm, Finn Juhl, Flemming Teisen og Johan edersen (suppleant).

ktør: Arkitekt M.A.A. Jens Mollerup (ansv. ter presseloven).

tekten udsendes i to udgaver, dels et tuelt ugehæfte hver onsdag og dels 12 ustr. månedshæfter årligt.

nementsprisen for begge hæfter tilsammen 13,50 kr. pr. kvartal, ugehæftet alene kr., månedshæftet alene 7,50 kr.

lgspris: Ugehæftet 0,50 kr., månedshæftet 50 kr.

mechef: Reklamekonsulent B. Barnholdt.

ktion og ekspedition: Bredgade 66, København K, telefon Central 4525.

DHOLD:

eder fra ARKITEKTENS forlag

amiliehuse, række- og kædehuse ned engelsk tekst)	6,00 kr.
eforsorgsinstitutioner.........	6,00 -
iker, månedshæfte 2–3.......	5,00 -
ersitetsparken, månedshæfte 4	2,50 -
et, månedshæfte 5–6.........	5,00 -

PLAN

skrift for byplanlægning- egns- og lanlægning

e 3 er udkommet og indeholder bl. a. ler om de nye byplanlove, byplan i den lille by og på landet, regionsplanlægning mark samt boliger og grønne områder. as, årsabonnement – 4 hæfter 16,00 kr. te hæfter .... 4,50 –

KITEKTENS forlag
gade 66, København K., telf. C. 4525.

English summary

Arkitekten is published in 2 editions, partly an actual weekly issue each wednesday and partly 12 illustrated monthly issues a year.
The subscription for both editions is 13,50 D. Kr. a quarter, the weekly issue alone 6 D. Kr., the monthly issue alone 7,50 D. Kr.
Editing department and expedition: Bredgade 66, Copenhagen K.

725.4 : 655.3

This issue of „Arkitekten“, monthly edition, opens with the publication of drawings and photos illustrating the new buildings for „Carl Allers Etablissement“ in Valby, Copenhagen.
This establishment comprises a large printing-house and publishing business which among other things issues weekly magazins and popular books. All the administrative and technical departments necessary for publication of printed matter are contained in the field of this activity. In 1943 Svend Harboe and Helge Finsen, Architects, M.A.A. worked out plans to meet the increasing demand for the necessary alterations and extensions. The design included all existing buildings; these were however blown up in 1945 by the Danish collaborators, as an act of requital. For this reason it was imperative to start a much larger building programme soon after the liberation. The first part of this has just been completed. The finished project calls for buildings facing three of the streets surrounding the lot, while the fourth side faces the railroad area. Behind these are placed 3 large halls for the printing presses. The main building will measure about 160 m in length and will be 7 stories high, the short wing 60 m i length and 8 stories high while the third wing which has been completed already measures 100 m in length and is four stories high. To meet future demands for alterations these three buildings are furnished with very few columns and no bearing partitions. All stairs and toilet rooms are placed in „towers“, seven in all, facing the courtyard. Three of these furthermore link the printing halls with the main building. The two largest „towers“ face the street, one of them having already been built close to the present main entrance, while the other will be thirteen stories high and mark the final entrance when the scheme is completed. The materials are red brick and roofs are reinforced concrete. Printing halls and towers will be whitewashed reinforced concrete. One third of the main building has already been erected in three stories and covered with a temporary roof.

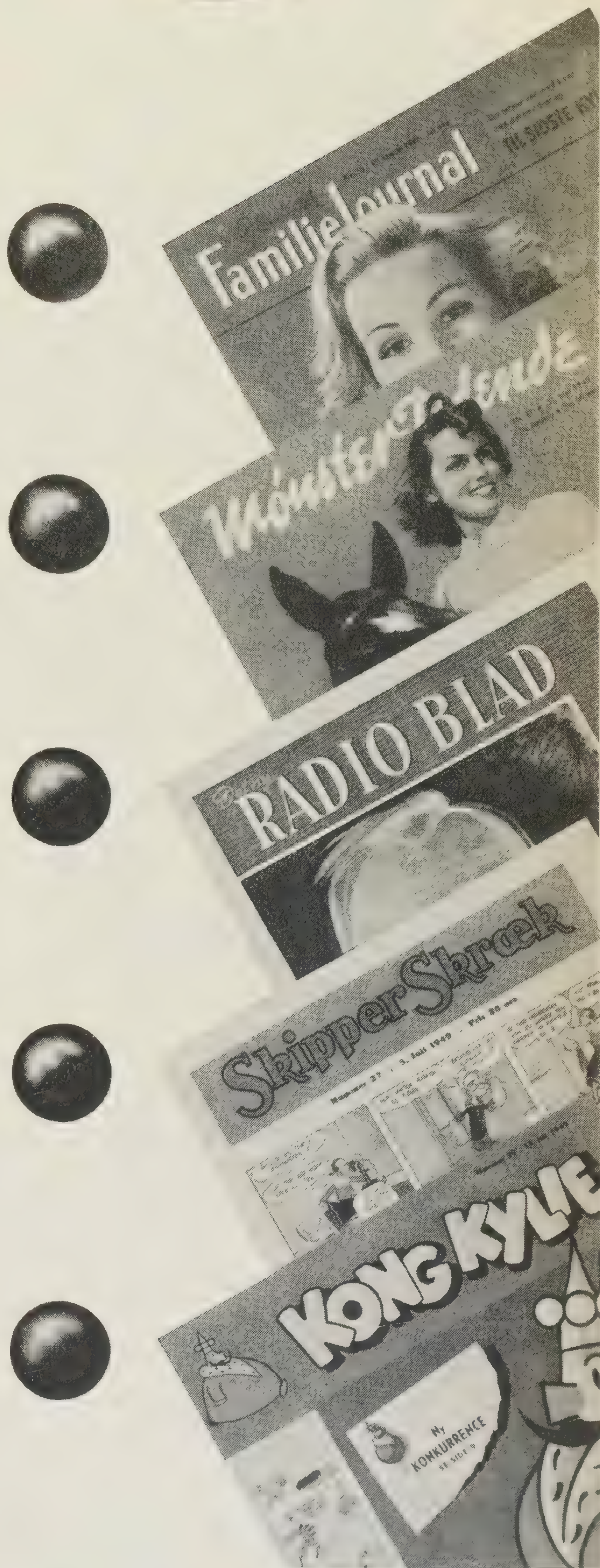
On the following pages is shown a project for a newspaper building in Copenhagen by Paul Niepoort, Architect, M.A.A. This design was awarded the gold medal of the Royal Academy of Art in Copenhagen in 1949. The building is conceived placed at the town hall square in the centre of the city. It is formed as a main block facing the square with offices for the administration and editorship. Behind this block the press rooms and technical departments are placed in buildings of decreasing height in order that a smooth gliding „waterfall effect“ may be obtained from cliché to finished product.

The issue is completed with the design for the administration building for „Jysk Telefon A/S“ in Århus by N. Chr. Skjøth and Th. Ry Andersen, Architects.

(Teksten fortsættes på omstående side)

DE 5 FRA Aller

Fra 1877, hvor Familie Journalen begyndte at udkomme som et nyt folkeligt, oplysende og underholdende ugeblad, der skabte en helt ny bladtype her i Norden, og til nu, hvor Carl Allers Etablissement A/S står som det store, fuldt ud moderne bladhus, er der sket en kolossal udvikling, der manifesterer sig i den høje tryktekniske standard, der i dag præger alle de 5 blade fra Aller.

Familie Journalen – hele Danmarks ugeblad – bringer hver tirsdag afvekslende og interessante romaner, noveller og rejseskildringer, populær-videnskabelige artikler, humor, opgaver o. s. v.

Mønster Tidende er Danmarks førende modeblad – den pålidelige, velunderrettede rådgiver i alle feminine spørgsmål. Hver anden tirsdag.

Det ny Radio Blad – Danmarks eneste programblad med alle inden- og udenlandske radioprogrammer, billedserier, artikler, interviews m. v. Hver fredag.

Skipper Skræk – det store, populære serieblad – festligt underholdende og forrygende spændende. Hver tirsdag.

Kong Kylie er det nye fornøjelige og fængslende serieblad, der også straks blev den helt store sukces. Hver fredag.

CARL ALLERS ETABLISSEMENT A/S

M.A.A. Before the war the telephone company had prepared a large building programme, which included alteration of and additions to the present administration building as well as the erection of a new automatic telephone exchange. On account of lack of materials the project has been delayed. The old building, originally an apartment house, was however in a very bad condition and for this reason the alteration and addition was commenced in 1941. The addition which was formed as a square including the existing building was erected in reinforced concrete with facing of tiles.

ARKITEKTEN's publications with English summary

Small Houses	D. Kr.	5,00
ARKITEKTEN's annual series (monthly edition)		
1946–1948 price each yearly edition	–	28,00
The Jubilee-number	–	5,00
Bing & Grøndahl's shop	–	1,75
Radiohouse	–	4,00

Håndværkere og leverandører

Nybygning for Carl Allers Etablissement A/s i Valby
Jordarbejde og jernbeton: Larsen & Nielsen, Ingeniør- og entreprenørforretning A/S. *Murerarbejdet:* Kr. Kristensen & Søn. *Tømrerarbejdet:* H. Langhoff & Søn. *Snedkerarbejdet:* Johs. Madsen & Søn. *Malerarbejdet:* Petersen & Andersen. *Glarmesterarbejdet:* A. Hansen & Søn. *Varmeanlæg:* Brødrene Ryø. *Asfaltarbejder:* Dansk Asfaltfabrik. *Gulve:* Expanko-Kompagniet. *Gibsloft:* Lamberg-Petersens Eftf. *Jerndøre:* C. Holst Andersen. *Jernrækværker:* L. C. Nielsen & Søn. *Isolering:* A/S Ikas. *Ventilation:* Glent & Co. *Tagpap:* HOTACO A/S. *Ovenlys:* Edv. Storr. *Elevatoranlæg:* Thomas B. Thrige. *Køleskabe:* Helweg-Jørgensen. *Sandblæsning:* Dansk Rustaco I/S. *Fortovsarbejdet:* H. P. Pedersen. *Udv. Blikkenslagerarbejde: sanitets- og vandinstallation* samt *el-anlæget* er udført af etablissementets egne afdelinger.

Administrationsbygning for Jydsk Telefon-Aktieselskab
Fundering og pilotering: Klostergaard & Søn. *Murer og Jernbeton:* Ejner Mikkelsen. *Ombygningen:* Klostergaard & Søn og Ejner Mikkelsen. *Tømrer- og Snedkerarbejdet:* Fa. Chr. N. Withen. *Vinduer:* „Perspektiva." *Glas:* Emil Moland, Kolding. *Glarmesterarbejdet:* Ejner Christensen. *Blikkenslagerarbejdet:* Carl E. Lorentzen. *Tagpap:* H. P. Ottosen. *Malerarbejdet:* P. A. Madsen & Søn og Hjalmar Bjerregaard. *Tekniske installationer:* De forenede Jernstøberier og Bruun & Sørensen A/S. *Façadefliser:* A/S Hammerich. *Marmor:* Brdr. Kofoed. *Elevatorer:* „Titan". *Gulvbrædder:* „Juncker". *Smedearbejdet:* N. Møller, Brabrand. *Inventar og møbler:* Fa. Chr. N. Withen og Chr. Schou & Søn. *Metalarbejder:* M. H. Jæger. *Rørpost og transportbånd:* A/S Siemens. *Stålskabe og pengeskuffer:* A/S Roneo.

Særhæfter

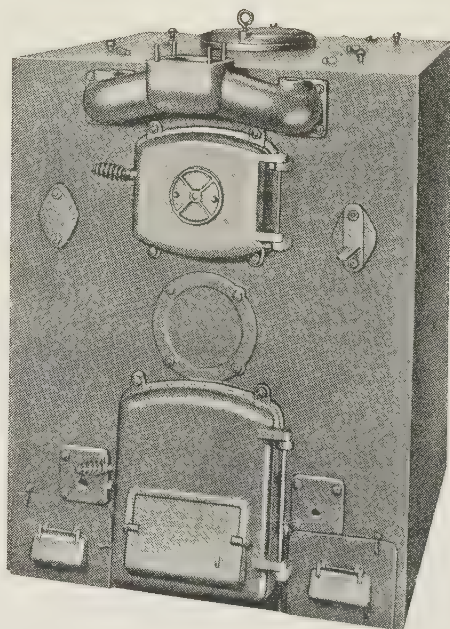
Af ældre særhæfter og publikationer fra *Arkitektens forlag*, kan endnu fås:

Radiohuset (1945)	kr. 4,00
Bolignødens bekæmpelse (1945)	- 2,00
Britisk byplantradition (1946)	- 2,00
Om byplanarbejdet (1947)	- 4,50
Generalbeskrivelsen (1947)	- 4,00
Aino og Alvar Aalto (1948)	- 1,50
Om træer, af havearkitekt C. Th. Sørensen, (1948)	- 2,50
Hospitalsbyggeri (prof. E. Thomsen 1948)	- 1,75
Fabriker for mennesker (1948)	- 3,50

(Teksten fortsættes på omstående side)

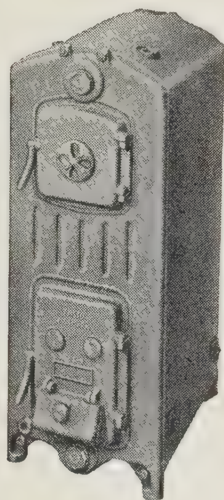
TASSO Kedler

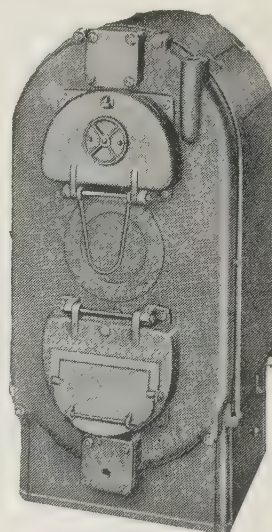
SERIE
U 1 til koks og olie
U 2 til kul
7-20,5 m³

Leveres som varmtvandskedel
eller som dampkedel.
Kan leveres til stokerfyr
uden rist.

SERIE
B 2
1,3-2,8 m²

Kan på bestilling
leveres til oliefyr.

SERIE
M 1
3-11 m²

Alle kedler i denne serie
leveres, så oliefyr
kan påmonteres.

GARANTI: Alle TASSO kedler er afprøvet med mindst 7 atm. koldtvandstryk (prøvningen gælder såvel de enkelte elementer inden samlingen som de samlede færdige kedler).
Kedler med materiale- eller fabrikationsfejl, hvorom der gives meddelelse inden 2 år fra indleveringsdatoen, erstattes efter fabrikens valg ved ombytning eller reparation.

A/S H. RASMUSSEN & Co., ODENSE

Fabriken i Hjallese · Postadresse: Hjallese St. · Telefon Dalum 911

Gyldne lysrør..

Nu er den nye gyldne farve for PHILIPS lysrør kommet på markedet.
Denne farve egner sig specielt til private hjem, restaurationer o. lign., idet farvenuancen nærmer sig farven for almindelige glødelamper, således at man med PHILIPS gyldne lysrør opnår en hyggelig og eksclusiv lyseffekt.

ARMATUR
TYPE P 240 A

Denne lysfarve føres fortrinsvis i 25 watt, hvorfor vor armatur-type P240 A vil være velegnet i forbindelse med denne lampe.

PHILIPS A/S

BELYSNINGS-AFDELING . STRANDLODSVEJ 2-4 . KØBENHAVN S . TELF. SUNDBY 7601

Udenlandske arkitekturtidsskrifter

I nedenstående liste er optaget de udenlandske arkitekturtidsskrifter, som *Arkitekten* korresponderer med.

Finland: Arkitekten.

Norge: Bonytt, Byggekunst, Teknisk Ukeblad.

Sverige: Byggmästaren, Form (Svenska Slöjdföreningen), Byggnadsvärlden, Hem i Sverige, Bygglitteratur, Plan.

England: The Architectural Association Journal, The Architectural Review, The Journal of the Royal Institute of the British Architects.

Frankrig: l'architecture d'aujourdhui, l'architecture française, Technique et architecture.

Holland: Forum, Bouwkundig Weekblad, Het Bouwbedriff.

Italien: Strutture.

Polen: Architectura.

Schweiz: Werk.

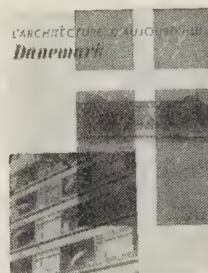
Sovjetunionen: Архитектура и Строительство.

Tjekoslovakiet: Architectura ČSR.

Tyskland: Die neue Stadt, Baurundschau.

U.S.A.: Arts and architecture.

Østrig: Der Aufbau.

Fra tidsskrifterne

Byggmästaren, hæfte 14 er et specialhæfte om skolebyggeri. Hæftet indledes med en artikel af professor Alfred Roth, som gør rede for nogle synspunkter indenfor schweizisk skolebyggeri. Arkitekt Zimdahl redegør for enhedsskoletanken. Arkitekt Uhlin behandler spørgsmålet: Kan vore skoler blive billigere? og civilingeniør Albrektsson redegør for konstruktionsproblemer ved skolebyggeriet. Hæftet afsluttes med nogle nye svenske skoleprojekter.

Hæfte 15 indeholder en række artikler om forskellige problemer ved kulturcentre. Göran Sidenbladh skriver om manglen på fritidslokaler, Otto Danneskiold-Samsøe skriver om Peckham-eksperimentet, et engelsk kulturcentrum af eksperimentel karakter. Sven Månsson skriver om L. Wolfes bog „The Reilly Plan – a new way of life". Geiger, Mumford og Goethe har inspireret Erik O. Holmberg til en artikel, og Lennart Holm behandler spørgsmålet: „Ungdommens fritidsproblem".

Leif Reinius holdt sidste vinter et foredrag i Akademisk Arkitektforening, som han havde kaldt „Strejftog". Dette foredrag er gengivet i hæfte 17 sammen med forskellige af de fortrinlige billeder, Reinius havde samlet.

Den finske *Arkitekten* nr. 4 har bl. a. billeder fra restaurant Vaakuna og HOK's storrestaurant. Den sidstnævnte er sandsynligvis Nordens største restaurant. Begge er indrettet i en stor ny forretningsejendom i Helsingfors, som er bygget af arkitekt Erkki Huttunen. Nr. 5 indeholder bl. a. professor Erik Bryggman's præmierede forslag til en indbudt kon-

(Teksten fortsættes på omstående side)

kurrence om en boligbebyggelse i tilknytning til en fabriksvirksomhed. Konkurrencen drejer sig om at skaffe lejligheder til arbejderne og funktionærer ved firmaets fabriker. Byggepladsen ligger i den vestlige del af Tammerfors by.
Foruden boliger skulle der afsættes plads til de nødvendige kollektive anlæg såsom klublokaler, bibliotek, daghjem, maskinvaskeri, badstuer og butiker. Professor Bryggman har opdelt bebyggelsen i en række forskellige mindre bygningsenheder, som indeholder de forskellige boligtyper og andre lokaler og har i grundens ene hjørne placeret et tårnhus med ganske små lejligheder på kollektiv basis.

Byggekunst, hæfte 6 bringer tegninger og fotografier fra udvidelsen af Hovedbiblioteket og det nye Metallurgiske institut ved Norges tekniske højskole samt resultaterne af konkurrencen om udvidelsen af højskolen. Endvidere bringes en artikel om russisk arkitektur, som er formet som en anmeldelse af udstillingen „Arkitektur i Sovjetsamfundet", som fandt sted i Oslo i April 1949.
Hæfte 7–8 indeholder bl. a. gengivelser af et nyt boligkvarter ved Oslo bestående af sammenkædede enfamilie-huse, og resultatet af en konkurrence om et norsk studenterhus i Paris.
Tidsskriftets hæfte 9 indledes med forskellige artikler om arkitektuddannelse skrevet af professor Odd Brochmann og arkitekt Knutsen og indeholder iøvrigt resultaterne af konkurrencen om en norsk ambassadebygning i Stockholm.

Bonytt nr. 7–8 indledes med en artikel af Liv Schjødt om den amerikanske arkitekt Alexandre Girard's eget nye hus. Ruth Røsiø Conradi skriver om tulipaner med en mængde smukke fotografier af mere eller mindre udsprungne blomster. Af andre artikler skal nævnes: „Byen på Højkant" om Corbusier's Marseillehus, „Knive" og „Nye filminteriører". Endelig er der en anmeldelse af en møbeludstilling i Sandefjord.
I nr. 9 skriver Sigrun Bülow Hübe om et californisk eksperimenthus. Som man vil erindre, havde et af Bonytt's tidligere hæfter, omtalt i vort månedshæfte nr. 4, en gengivelse af en italiensk skihytte af Carlo Mollino. Den har givet anledning til debat i *Bonytt*'s spalter, og denne debat har nu fremkaldt en artikel af skihyttens arkitekt, hvori han imødegår kritiken.

Plan nr. 2 indeholder artikler om sanering og om problemerne ved bebyggelse i nærheden af flyvepladser. Edmund Dahlström skriver om lokal samfundsplanering og sociologisk forskning.

Form nr. 5 indledes med en artikel om nyere amerikansk brugskunst og indeholder iøvrigt anmeldelse af forskellige udstillinger bl. a. Landsforeningen Dansk Kunsthåndværks forårsudstilling.
Nr. 6 anmelder den svenske udstilling i Zürich og bringer en omtale af Max Bill's udstilling „Den gode form" bl. a. også med eksempler fra det senere i denne oversigt omtalte hæfte af *Werk*.

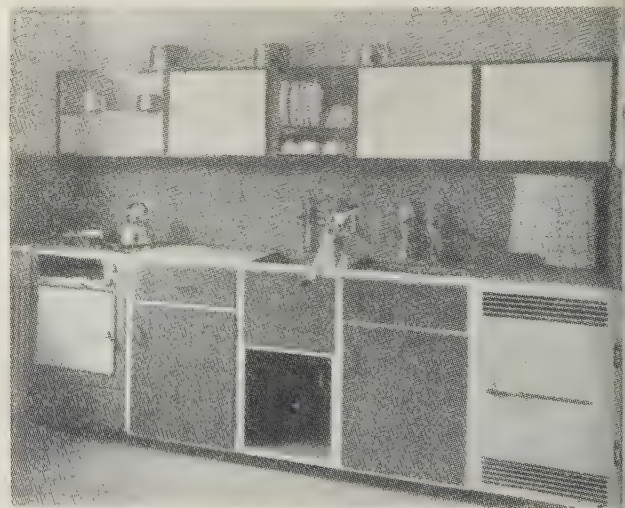
R.I.B.A.'s aug.hæfte indeholder bl. a. modelfotografi og plan af den nye koncerthal for London County Council. *R.I.B.A. Journal* nr. 11 indeholder fotografier og tegninger af de nye enetages skoler i Hertfordshire.

(Teksten fortsættes bag i hæftet)

Forum nr. 5–6 beskæftiger sig med moderne skolebyggeri. Det indledes med en principiel artikel af P. Bakkum og dernæst følger en række gengivelser af nye hollandske, engelske, danske og svenske skoler. De danske skoler er: Skolen ved Sundet, Marielyst skole i Gladsaxe og Emdrupskolen.
Hæfte 7 indledes med en hyldest til arkitekt Dudok (Hilversum rådhus) og indeholder iøvrigt 2 artikler af Dudok og Sijmons om deres byplanarbejde med 'S-Gravenhage. Her skal lige bemærkes, at *Arkitekten* månedshefte 9 i 1948 indeholdt en anmeldelse af bogen, hvori der var givet udtryk for tilsvarende tanker, som dog ikke er helt i overensstemmelse med danske byplanlæggeres ideer.
Forum nr. 8 bringer en artikel af Mumford „Monumentalitet, symbolik og stil". Artiklen har tidligere været gengivet i *Architectural Review*.

L'Architecture Francaise har udsendt et specialhæfte om svømmehaller og sportsanlæg, hvori der gengives en række af de kendte eksempler fra Schweiz (Allenmoos) og Sverige samt nogle nye franske projekter.

Architectural Association Journal. For tidsrummet 1949–50 er Henry Braddock blevet udnævnt til A.A.s præsident. I den anledning gengiver tidsskriftet nogle eksempler på hans værker, herunder en boligbebyggelse i Ashford, Kent.

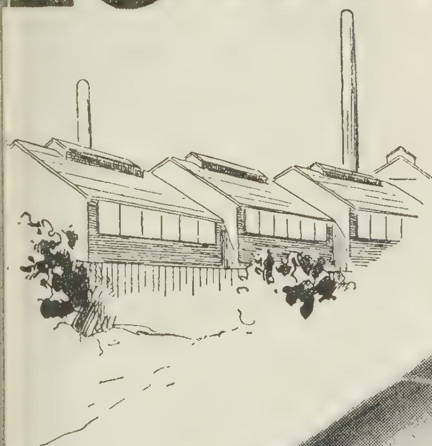
Henry Braddock: Boligbebyggelse i Ashford. *Køkkenenhed, som indeholder gasbord med ovn, vask og køleskab*
(Efter Architectural Association Journal Juli 1949)

Werk nr. 8 er udsendt under titlen „Die gute Form" og indledes med en artikel af Henry van de Velde om den rene nye form, dernæst følger en række store overbevisende billeder, som understreger van de Velde's synspunkter. I næste spalte gengives en række af billederne fra dette imponerende hæfte.
Hæfte 9 er et specialhefte om svensk arkitektur, som bl. a. indeholder Kunstmuseet i Linköbing, Malmø teater, Krematoriet i Karlskoga samt en artikel om svenske boligbebyggelser og svenske interiører.

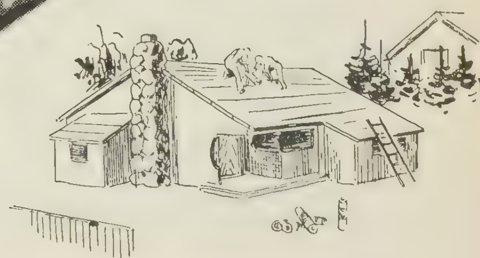
Architektura ČSR nr. 3–4 har to artikler om russisk arkitektur, den ene er skrevet af Oldrich Stary og behandler historisk arkitektur medens den anden, som er skrevet af den russiske arkitekt V. Kusakov, behandler den nyere arkitektur i Sovjetunionen. Hæftet indeholder iøvrigt artikler om børnehjem og en

(Teksten fortsættes på omstående side)

10 Aars Garanti paa Minerol B

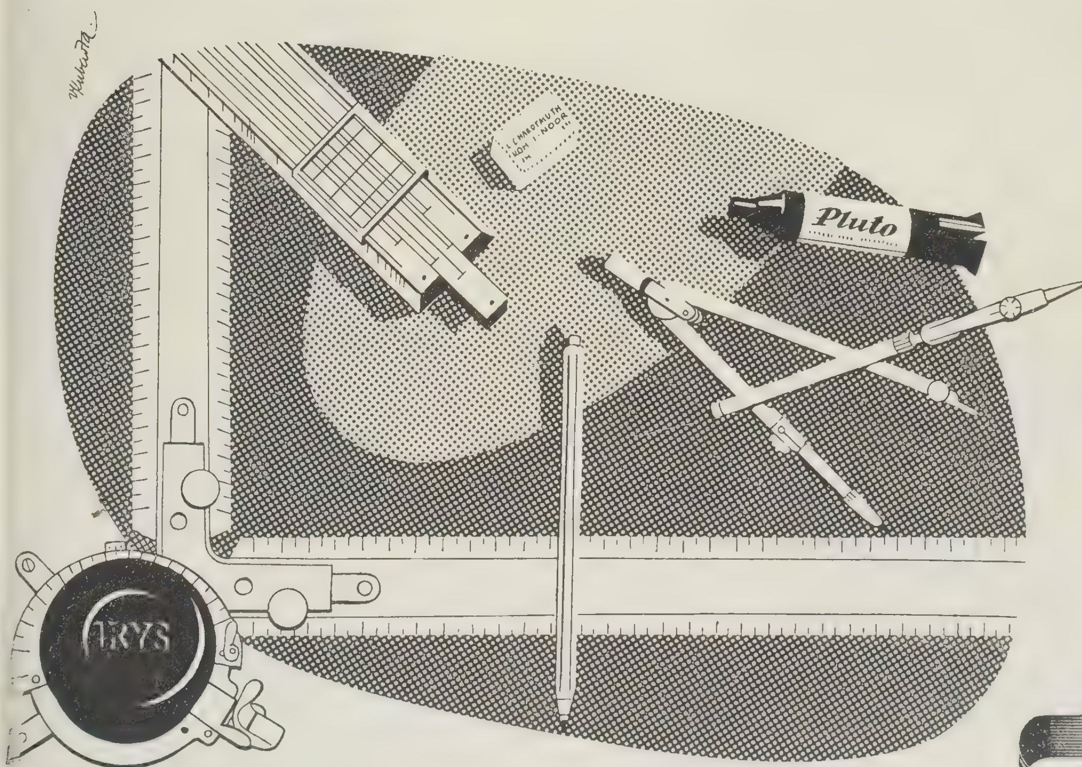

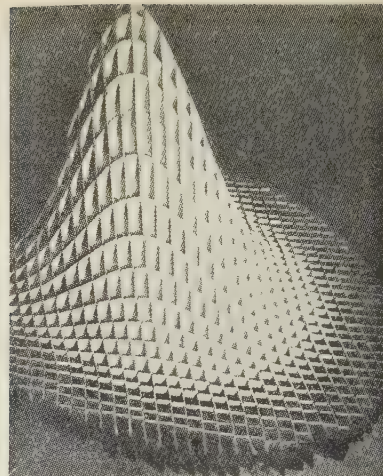
A/S TAGPAPFABRIKKEN PHØNIX - VEJEN

SALGSKONTOR I KØBENHAVN: SCT. PEDERS STRÆDE 30 - PALÆ 7355

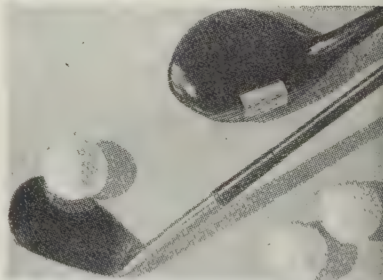
KOH-I-NOOR L. & C. HARDTMUTH A.S.

Plastisk fremstilling af en matematisk læresætning; en ubestridelig æstetisk realitet

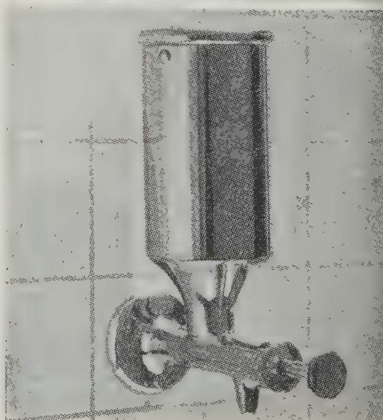
Flettede kurve, traditionel håndværks teknik, formen forekommer afklaret, næsten tidløs

Golfkøller og bolde, de forskellige slagarter kræver forskellige kølletyper. Sportsredskabets form forener elegance med de yderste nyttehensyn

Damesko af vildtskind, ikke modepræget, men bekvem og elegant form, tilpasset foden

Sæbeholder til håndvasken, solidt udført i forcromet messing, velgennemarbejdet form

lang række tegninger og fotografier af projekter og opførte tjekiske børneinstitutioner. Lotte Stam-Beese har skrevet en artikel om hollandsk arkitektur.

Fra Jugoslavien har vi fået tilsendt *Arhitektura*, som på grund af sprogvanskeligheder desværre ikke er så nem at anmelde. Tidsskriftet gør et smukt indtryk, selvom klicheerne ikke er så gode som i de fleste andre arkitekturtidsskrifter. Det emne, som det tilsendte nr. hovedsagelig beskæftiger sig med, er byplaner og genopbygningsproblemer.

Der Aufbau, Juli, indeholder en artikel af professor Franz Schuster om lejlighedstypernes udvikling i det østrigske sociale boligbyggeri.

Die neue Stadt har i julihæftet en artikel om landsbyplanlægning og om genopbygning i den tyske østzone og i augusthæftet et projekt af Max Taut og Franz Hoffmann til et fagforeningshus i Frankfurt am Main samt en artikel om autostradaernes tilknytning til byerne.

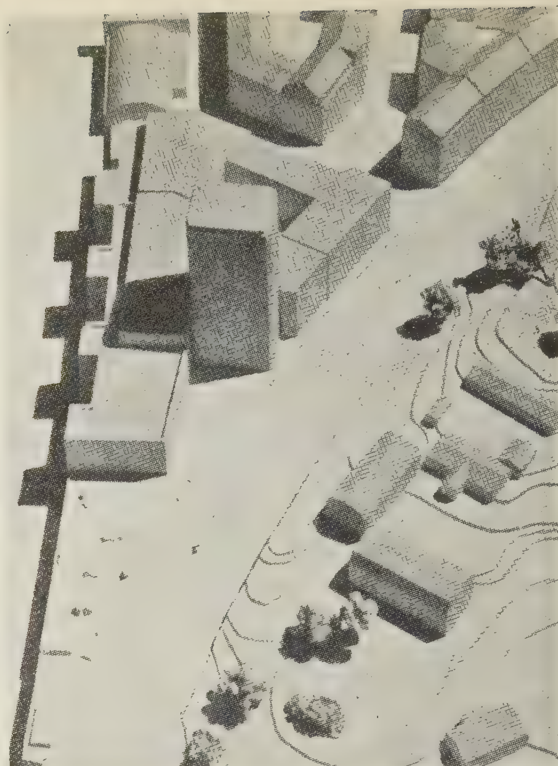
Arkitektens gamle årgange

Siden den første meddelelse er de ældste årgange blevet udsolgt, mens der endnu findes ganske få komplette årgange fra 1909–1916; prisen er nedsat til 5 kr. Interesserede bedes snarest muligt henvende sig i *Arkitektens* ekspedition.

(Teksten fortsættes på omstående side)

BJERREGAARD & CO
MALERFORRETNING
TLF. AARHUS 2061

Modelfoto

Åhlen & Åkerlunds Forlagshus i Stockholm

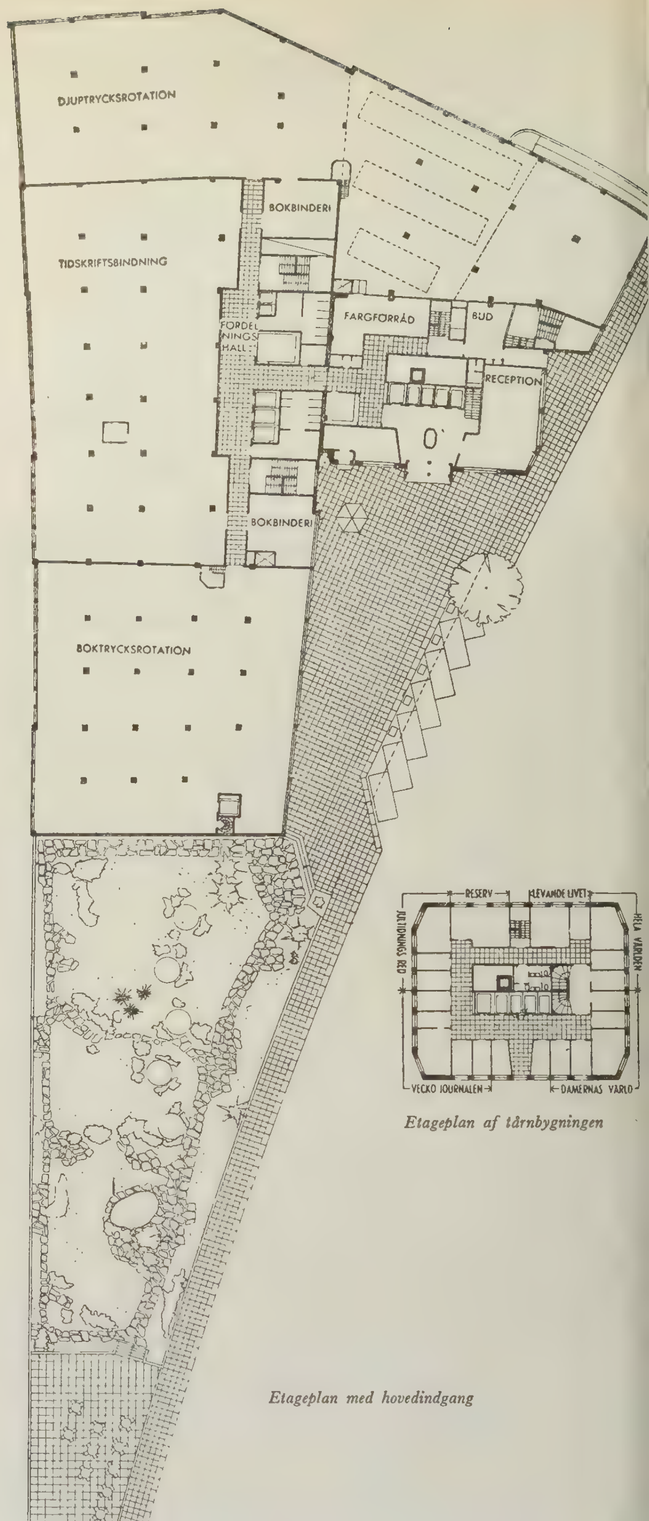
Af arkitekterne S.A.R., professor Ivar Tengbom og Anders Tengbom

Bygningen skal indeholde trykkeri og kontorlokaler for Åhlen og Åkerlunds bogforlag og skal opføres i to etaper, af hvilke den første er påbegyndt i 1946. Bygningens hoveddisposition går ud fra en bygningsdel i 8 etager indeholdende trykkerilokaler samt et højhus med 16 etager indeholdende kontorlokaler, som herved opnår en udmærket isolation fra fabriksstarm og vibrationer. Adgang til bygningsanlæget sker på 3 steder: en indkørsel for lastbiler, som ligger i forbindelse med et sidespor fra jernbanen, arbejdernes indgang med trappe til garderober og hovedindgangen i tårnbygningen.

I kontorbygningen har man regnet med, at den lokale trafik i hovedsagen skal ske ved elevatorer, og i fabriksafdelingen er vareelevatorerne konstrueret således, at de ved begyndelsen og afslutningen af arbejdstiden kan benyttes til persontransport.

(Tekst og illustrationer efter „Byggmästaren" 14, 1946)

(Teksten fortsættes på omstående side)

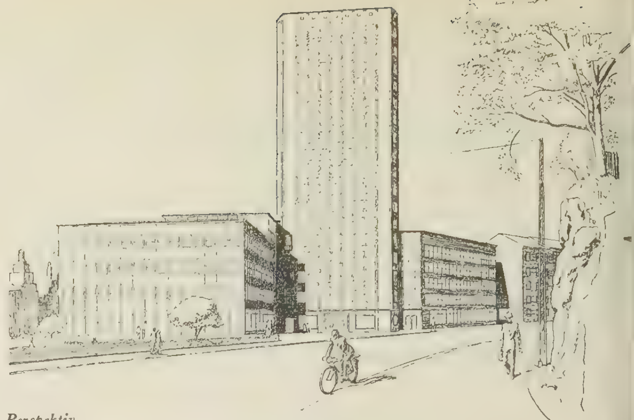

Etageplan af tårnbygningen

Etageplan med hovedindgang

Ivar og Anders Tengbom: Forlagshus i Stockholm

Planer 1 : 800 *(Teksten fortsættes på omstående side)*

Perspektiv

Plan af sætterietage

Ivar og Anders Tengbom: Forlagshus i Stockholm
Plan 1 : 800

(Teksten fortsættes på omstående side)

Nye særtryk

I 1948 udsendte *Arkitekten* et månedshæfte om byggeri af statslånshuse, som indeholdt en udførlig redegørelse for de særlige forhold ved statslånsbyggeri, skrevet af arkitekt M.A.A. E. Frimand Klausen, boligministeriet, samt et stort antal eksempler på nyere småhuse. Dette hæfte blev omgående udsolgt, og der blev derfor fremstillet et særtryk, men også dette har været udsolgt i længere tid. Nu kan 2. oplag af særtrykket imidlertid ventes i løbet af november måned og det tilrådes at bestille hæftet allerede nu, da oplaget er begrænset, og det derfor kan ventes at blive udsolgt ret hurtigt. Prisen bliver uforandret kr. 4,00.

Også *Arkitekten*'s hæfter om skolebyggeri med bl. a. skolen ved Sundet og Emdrupskolen har været så stærkt efterspurgt, at hæfterne i de sidste år ikke har kunnet fås. I løbet af oktober er der nu udkommet et nyt oplag af tre af de omtalte hæfter omhandlende henholdsvis Efterslægtsselskabets skole (kr. 1,75), Frederikssundsvejens skole, Bellahøj skole og skolen ved Sundet (kr. 3,50) samt kommuneskolen i Emdrup, Kirkebjerg skole og Lykkebo skolen (kr. 3,50). Også her er oplaget begrænset og det tilrådes at bestille hæfterne snarest.

Har De fået bogen om Nordisk Byggedag?

Det er lykkedes *Arkitekten*'s forlag at fremskaffe et restoplag af bogen om Nordisk Byggedag. Den indeholder foredrag om tekniske emner fra IV. Nordisk Byggedag's møder, bl. a. skal nævnes: arkitekt J. Christie Kielland: „Organiseringen af genrejsningen i Norge, administrativt og finansielt“, arkitekt Erik Rolfsen: „Genopbygning af byer“, arkitekt Gudolf Blakstad: „Genrejsningens arkitektur og boligproblemer“ og professor J. Holmgren's artikel: „Genrejsningens materialeproblemer“. De her nævnte foredrag supplerer hinanden op og giver en storartet oversigt over et stort og mangfoldigt byggeproblem af yderst aktuel og praktisk art. Endvidere kan nævnes arkitekt Kaj Englund: „Standardisering indenfor byggefagene“, Max Siegumfeldts og C. Th. Sørensens foredrag om legepladser samt arkitekt Akseli Toivonen: „Erfaringer under krigen vedrørende brandsikring af bygninger“ med indlæg af ingeniør V. Virtala, Finland, Ingeniør Harald Möyner, Norge, og Vicebrandchef L. Borup, Danmark, og mange andre interessante foredrag.
Hvis de ikke allerede har fået bogen, som udkom i slutningen af 1948, bør De derfor sikre Dem den nu. Prisen er 20 kr. hæftet og 25 kr. indb.

[A]KADEMISK [A]RKITEKTFORENING

[Aka]demisk Arkitektforenings medlemmer (M. af A. A.) [er a]rkitekter, der har gennemgået den officielle arki[tekt]uddannelse og modtaget afgangsbevis fra statens [ark]itektskole ved Kunstakademiet. Undtagelsesvis op[tage]s som medlemmer arkitekter, som ikke har oven[næv]nte uddannelse, men hvis kvalifikationer er aner[kend]t af foreningen.

[Fore]ningens vedtægter bestemmer arkitektens stilling [så]les: arkitekten er bygherrens tillidsmand og råd[give]r. Han modtager betaling for sit arbejde af byg[herr]en, og kun af ham; benytter han sig af det ham [betr]oede arbejde til at skaffe sig fordele eller godt[gøre]lser fra entreprenører, handler han uhæderligt og [gør] sig uværdig til at være medlem af Akademisk [Arki]tektforening.

[Arki]tekten er mellemmanden mellem bygherre og en[trep]renør, og som sådan overfor begge forpligtet til at [vir]ke for en retfærdig gennemførelse af deres aftale.

[A]RKITEKTEN

[Tid]sskrift for arkitektur og dekorativ kunst.

[Red]aktionsudvalg: Arkitekter M.A.A. Willy Han[se]n, Finn Juhl, Flemming Teisen og Johan [P]edersen (suppleant).

[Red]aktør: Arkitekt M.A.A. Jens Mollerup (ansv. [e]fter presseloven).

[Ark]itekten udsendes i to udgaver, dels et [ak]tuelt ugehæfte hver onsdag og dels 12 [i]llustr. månedshæfter årligt.

[Abo]nnementsprisen for begge hæfter tilsammen [er] 13,50 kr. pr. kvartal, ugehæftet alene [.] kr., månedshæftet alene 7,50 kr.

[Løs]algspris: Ugehæftet 0,50 kr., månedshæftet [..] kr.

[An]noncechef: Reklamekonsulent B. Barnholdt.

[Red]aktion og ekspedition: Bredgade 66, København K, telefon Central 4525.

[IN]DHOLD:

711.4(489):712

[Køb]enhavnske parker. Af havearkitekt Erik [M]ygind. *Ark. mdhft. årg. LI. 1949 s. 165*

English summary

Arkitekten is published in 2 editions, partly an actual weekly issue each wednesday and partly 12 illustrated monthly issues a year.
The subscription for both editions is 13,50 D. Kr. a quarter, the weekly issue alone 6 D. Kr., the monthly issue alone 7,50 D. Kr.
Editing department and expedition: Bredgade 66, Copenhagen K.

711.4(489) : 712

This issue of *Arkitekten*, monthly edition, comprises an article by Erik Mygind, landscape architect, dealing with parks and green areas in Copenhagen. Different calculations have shown the need for 12 m² park area pr. inhabitant as a minimum. As Copenhagen has only 7 m² pr. inhabitant the city is insufficiently provided with parks. This is felt in particular in the old part of the town with a dense population and no access to parks, as well as in large quarters with dwellings of newer date far from recreative areas. In such parts thousands of children lack good playgrounds and in great many of the recent housing schemes this problem has not been given sufficient consideration.

The author therefore proposes to utilize the present possibilities. The playgrounds should be planned in such a manner that the children really can make use of them – for imaginative play, games, digging of caves, playing with wooden blocks and boards and copying the work of grown-ups. A public collection and transportation of children must be organized in quarters where dwellings and parks are parted by roads carrying heavy traffic. In the future dwellings must be grouped in sections around playgrounds large enough to permit the engagement of teachers to supervise the children and set them agoing. Each quarter should be planned with a park open to everyone for rest, games, ballplaying, sport and recreation. The parks must be attractive to the man in the street and the various functions should be emphazised in all dimensions.

Smaller sheltered gardens with flowers, fountains and benches in abundance must be laid out in connection with shopping centres, transfer-stations and busy squares. The streets should be enriched by the planting of trees. A single beautiful tree is often more effective than a whole row of trees. The different quarters, a whole part of the city and even the suburbs must have a large park, greatly variated, for the benefit of everyone, planned with permanent open air theatres, sports fields, and stadions. Where natural bathing cannot take place swimming pools should be provided. By purchase of land – through financial support – boat houses should be erected to secure future possibilities for sailing and canoeing. Owing to great protections a special system of bycyle- and footh paths now give access from the city to some of the most beautiful surroundings. Unfortunately this splendid system has not yet been completely turned into park land.

The parks of greater Copenhagen are at present managed by a series of different municipalities and institutions, which do not co-operate. The single municipalities must submit to claims for great areas by other institutions which utilize such areas for their own purpose, irrespective of the need for parks in the neighbourhood. In this manner great possibilities are wasted for future generations.

(Teksten fortsættes paa omstaaende side)

Traditions and customs must be done away with on account of the rapid development of the community and its growing needs. The author asserts that the park authorities up to now have not been aware of this fact. Municipal parks and open areas in connection with dwellings are still laid out in a traditional style – a sort of romantic "escapism". The prototype is the rich mans garden with well kept lawns and variegated scenery which is repeated indefinitely with very small and immaterial variations. The parks have nice flowers, big lawns and beautiful trees, but no contrasts, no surprising effects are found to break the monotony.

"Kastellet", an outstanding fortness from about 1700, with huge earthen ramparts and broad moats – a sight of high quality indeed, one of the two left in Europe, is completely hidden by a regular wood of trivial trees very much like the woods in the environs.

The parks are frequently the object of destruction, more often through thoughlessness and joy of life The children prefer to weed in the jungle i. e. between the shrubs; it is far more interesting than playing on the deserted lawns.

The result from these offences is still more notice-boards with regulations and more attendants – instead of better arrangements and closer contact with the public.

In conclusion the author submits to the park authorities to spend a greater part of their budget on propaganda, such as information about the bloom of different flowers and particular beautiful places in the parks. In connection herewith he suggests to arrange all year round entertainments in the open and to publish maps showing the position and size of all parks and excursion areas.

ARKITEKTEN's publications with English summary

Small Houses	D. Kr.	5,00
ARKITEKTEN's annual series (monthly edition)		
1946–1948 price each yearly edition	–	28,00
The Jubilee-number	–	5,00
Bing & Grøndahl's shop	–	1,75
Radiohouse	–	4,00

Arkitektens gamle årgange

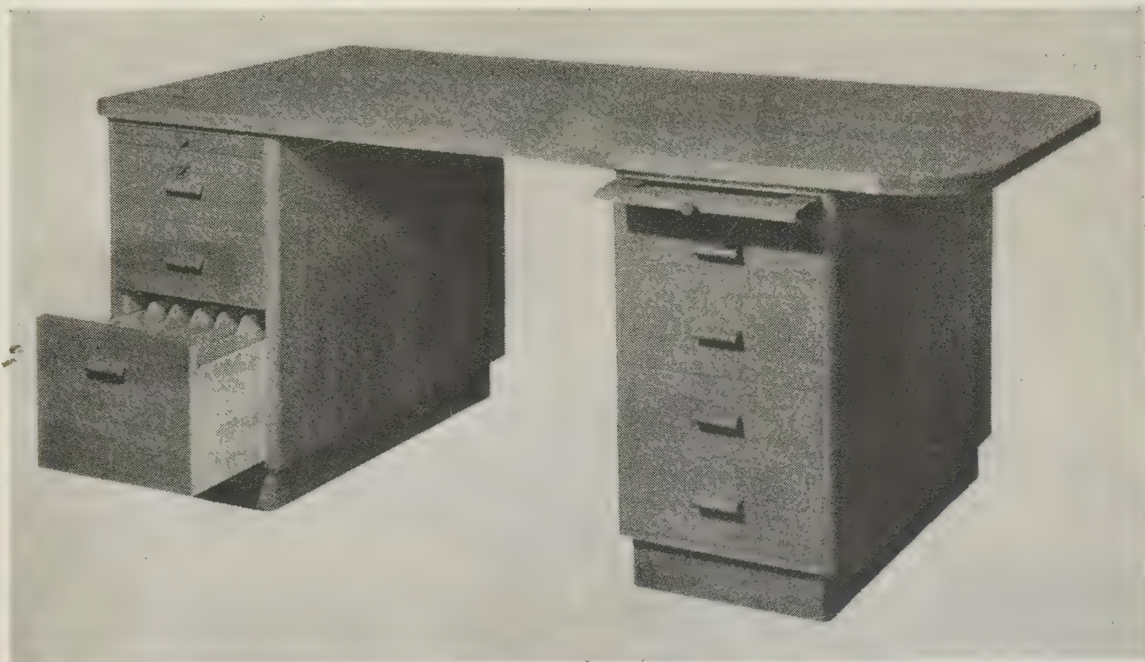
Arkitektens allerældste årgange op til 1918 er så godt som udsolgte, der findes dog endnu ganske enkelte komplette årgange, som sælges for nedsat pris 5,00 kr.

Efter 1919 forandredes *Arkitektens* format og hele tilrettelægning under professor Kay Fiskers og senere professor Steen Eiler Rasmussens redaktion. Siden 1926 udsendes *Arkitekten* både som måneds- og ugehæfte, og der findes endnu nogle få eksemplarer af månedshæftets årgange, som sælges for... 14,00 kr. og ugehæftets årgange, som sælges for ... 20,00 kr. komplette årgange i løse hæfter nedsat pris 16,00 kr.

Også i de senere år har der været fremstillet hæftede eksemplarer af årgangene, mange af disse er allerede totalt udsolgt, og fra adskillige år er det heller ikke mere muligt at fremskaffe komplette årgange i løse hæfter. Siden 1947 har man forsynet de samlede årgange af månedshæftet med et fyldigt engelsk resumé, som gør de smukke bøger velegnede til forsendelse til udenlandske kolleger.

(Teksten fortsættes på omstående side)

Nye særtryk

I 1948 udsendte *Arkitekten* et månedshæfte om byggeri af statslånshuse, som indeholdt en udførlig redegørelse for de særlige forhold ved statslånsbyggeri, skrevet af arkitekt M.A.A. E. Frimand Klausen, boligministeriet, samt et stort antal eksempler på nyere småhuse. Dette hæfte blev omgående udsolgt, og der blev derfor fremstillet et særtryk, men også dette har været udsolgt i længere tid. Nu kan 2. oplag af særtrykket imidlertid ventes i løbet af november måned og det tilrådes at bestille hæftet allerede nu, da oplaget er begrænset, og det derfor kan ventes at blive udsolgt ret hurtigt. Prisen bliver uforandret kr. 4,00.

Også *Arkitekten*'s hæfter om skolebyggeri med bl. a. skolen ved Sundet og Emdrupskolen har været så stærkt efterspurgt, at hæfterne i de sidste år ikke har kunnet fås. I løbet af oktober er der nu udkommet et nyt oplag af tre af de omtalte hæfter omhandlende henholdsvis Efterslægtsselskabets skole (kr. 1,75), Frederikssundsvejens skole, Bellahøj skole og skolen ved Sundet (kr. 3,50) samt kommuneskolen i Emdrup, Kirkebjerg skole og Lykkebo skolen (kr. 3,50). Også her er oplaget begrænset og det tilrådes at bestille hæfterne snarest.

Har De fået bogen om Nordisk Byggedag?

Det er lykkedes *Arkitekten*'s forlag at fremskaffe et restoplag af bogen om Nordisk Byggedag. Den indeholder foredrag om tekniske emner fra IV. Nordisk Byggedag's møder, bl. a. skal nævnes: arkitekt J. Christie Kielland: „Organiseringen af genrejsningen i Norge, administrativt og finansielt", arkitekt Erik Rolfsen: „Genopbygning af byer", arkitekt Gudolf Blakstad: „Genrejsningens arkitektur og boligproblemer" og professor J. Holmgren's artikel: „Genrejsningens materialeproblemer". De her nævnte foredrag supplerer hinanden op og giver en storartet oversigt over et stort og mangfoldigt byggeproblem af yderst aktuel og praktisk art. Endvidere kan nævnes arkitekt Kaj Englund: „Standardisering indenfor byggefagene", Max Siegumfeldts og C. Th. Sørensens foredrag om legepladser samt arkitekt Akseli Toivonen: „Erfaringer under krigen vedrørende brandsikring af bygninger" med indlæg af ingeniør V. Virtala, Finland, Ingeniør Harald Möyner, Norge, og Vicebrandchef L. Borup, Danmark, og mange andre interessante foredrag.

Hvis de ikke allerede har fået bogen, som udkom i slutningen af 1948, bør De derfor sikre Dem den nu. Prisen er 20 kr. hæftet og 25 kr. indb.

(Teksten fortsættes på omstående side)

Hæftede årgange af „Arkiteken"

Man kan spare indbindingen af *Arkitekten*, hvis man udover det løbende abonnement sikrer sig et eksemplar af den hæftede udgave af årgangen. Man har da i fremtiden altid den komplette årgang og kan benytte de løse hæfter på tegnestue, til at gøre udklip i eller ordne efter emner. Disse hæftede årgange er blevet fremstillet i en årrække i et begrænset oplag og derfor altid blevet udsolgt ret hurtigt. Da interessen for disse årgange imidlertid er vokset – bl. a. ud fra de lige anførte grunde – og oplagstallet for den kommende årgang må fastlægges allerede når det første hæfte går i trykken, anmoder vi de læsere, der er interesseret i at modtage et hæftet eksemplar af *Arkitektens* årgang 1950 om allerede nu og senest den 15 dec. at indsende deres forudbestilling. Prisen bliver 30,00 kr. for månedshæftet og 24 kr. for ugehæftet, årgangene bliver hæftede i svært kartonomslag med tofarvet tryk.

Af den hæftede årgang 1949 er et meget lille oplag til rådighed, bestillinger kan modtages så længe oplaget strækker til. Da kartonomslagene til disse bind endnu ikke er trykt, kan vi modtage bestillinger på kartonomslaget alene, omslagene kan ellers ikke fås i løssalg. Prisen for løse kartonomslag er kun 2,00 kr.

Særhæfter

Af ældre særhæfter og publikationer fra *Arkitektens forlag*, kan endnu fås:

Radiohuset (1945)	kr. 4,00
Bolignødens bekæmpelse (1945)	- 2,00
Britisk byplantradition (1946)	- 2,00
Om byplanarbejdet (1947)	- 4,50
Generalbeskrivelsen (1947)	- 4,00
Aino og Alvar Aalto (1948)	- 1,50
Om træer, af havearkitekt C. Th. Sørensen, (1948)	- 2,50
Hospitalsbyggeri (prof. E. Thomsen 1948)	- 1,75
Fabriker for mennesker (1948)	- 3,50
Efterslægtsselskabets skole	- 1,75
Frederikssundsvejens skole, Bellahøj skole og skolen ved Sundet	- 3,50
Kommuneskolen i Emdrup, Kirkebjerg skole og Lykkebo skolen	- 3,50

ADEMISK ·KITEKTFORENING

…demisk Arkitektforenings medlemmer (M. af A. A.) …kitekter, der har gennemgået den officielle arki…ddannelse og modtaget afgangsbevis fra statens …ektskole ved Kunstakademiet. Undtagelsesvis op…: som medlemmer arkitekter, som ikke har oven…ate uddannelse, men hvis kvalifikationer er aner…t af foreningen.

…ningens vedtægter bestemmer arkitektens stilling …es: arkitekten er bygherrens tillidsmand og råd…. Han modtager betaling for sit arbejde af byg…en, og kun af ham; benytter han sig af det ham …ede arbejde til at skaffe sig fordele eller godt…ser fra entreprenører, handler han uhæderligt og …sig uværdig til at være medlem af Akademisk …tektforening.

…tekten er mellemmanden mellem bygherre og en…enør, og som sådan overfor begge forpligtet til at …jde for en retfærdig gennemførelse af deres aftale.

·KITEKTEN

…skrift for arkitektur og dekorativ kunst.

…aktionsudvalg: Arkitekter M.A.A. Willy Han…n, Finn Juhl, Flemming Teisen og Johan …edersen (suppleant).

…ktør: Arkitekt M.A.A. Jens Mollerup (ansv. …ter presseloven).

…tekten udsendes i to udgaver, dels et …tuelt ugehæfte hver onsdag og dels 12 …ustr. månedshæfter årligt.

…nementsprisen for begge hæfter tilsammen … 13,50 kr. pr. kvartal, ugehæftet alene … kr., månedshæftet alene 7,50 kr.

…algspris: Ugehæftet 0,50 kr., månedshæftet …50 kr.

…oncechef: Reklamekonsulent B. Barnholdt.

…aktion og ekspedition: Bredgade 66, Køben…avn K, telefon Central 4525.

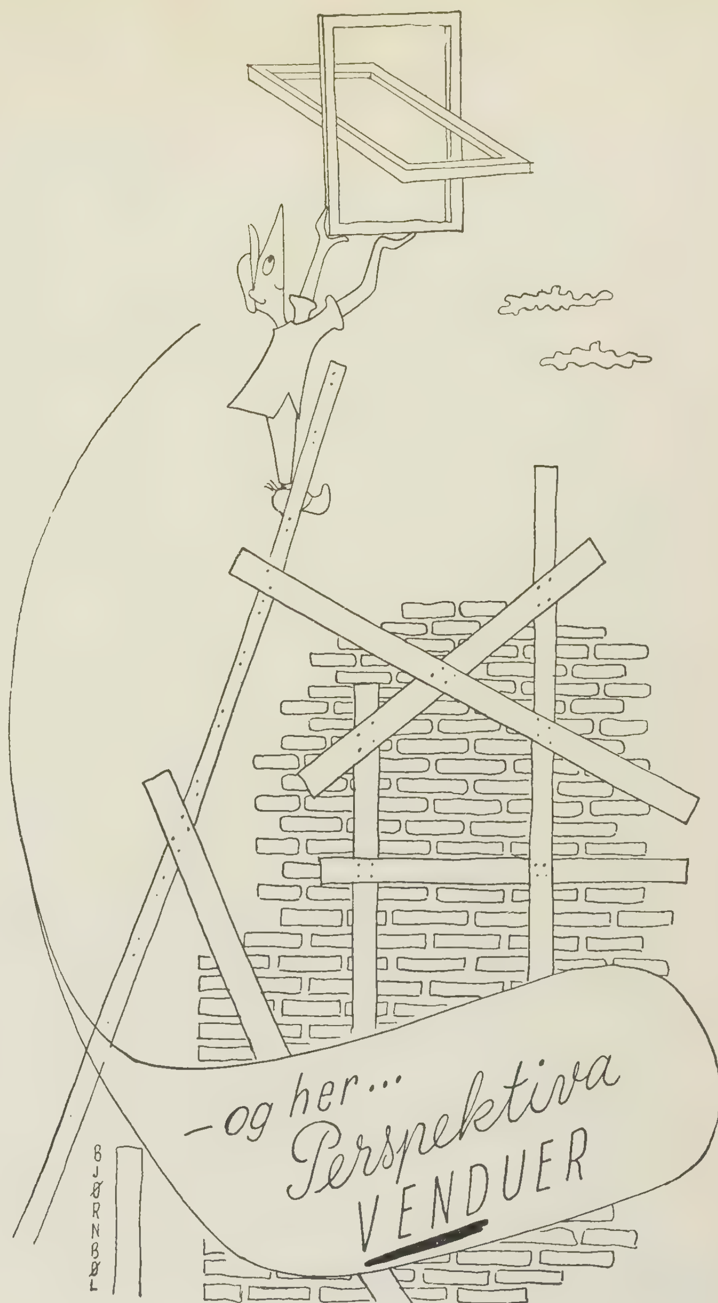
…DHOLD:

727.1

…us universitet.
…itekter: M.A.A. professor Kay Fisker, … F. Møller og Poul Stegmann †
…niører: A. Chr. Nieport og H. Wied.
…earkitekter: C. Th. Sørensen og L. Sand…erg. *Ark. mdhft. årg. LI. 1949 s. 185*

727.1

… Århus universitet
…rkitekt M.A.A. Axel G. Jørgensen

English summary

Arkitekten is published in 2 editions, partly an actual weekly issue each wednesday and partly 12 illustrated monthyl issues a year.
The subscription for both editions is 13,50 D. Kr. a quarter, the weekly issue alone 6 D. Kr., the monthly issue alone 7,50 D. Kr.
Editing department and expedition: Bredgade 66, Copenhagen K.

727.3

Until the beginning of this century Denmark had only one University, The University of Copenhagen. However, from various quarters the thought came into being to build another University, to be placed in the country's second largest city, namely Århus in Jutland, and in 1928 the thought was successfully realised by a „University teaching" which was commenced in temporary premises in Århus. At the same time the possibilities of constructing special University buildings were investigated, and this resulted in an architectural competition in 1931. The architects Professor Kay Fisker, M.A.A., C. F. Møller, M.A.A., and the late Poul Stegmann, M.A.A., won the first prize in this competition, and were thereafter entrusted with the problem.
In this competition the above architects had worked out two proposals, one corresponding precisely with the terms requested, – the other an alternative proposal in which they had adjusted the buildings so that they were more suited to the existing landscape, and it was this latter proposal which formed the basis of their continued work. The outstanding terrain is especially characterised by a deep moraine cleft dividing the area. Upon this site, originally consisting of 9 hectares but which after different additions and new acquisitions increased to 30 hectares, the architects have placed the different buildings of the University in a free style, chiefly with the wings placed north-south. The main building, however, which concludes the whole construction on the highest point of the terrain, is placed east-west.
The first building to be constructed was the Institute for Chemistry, Physics and Anatomy, and was commenced in 1932; the professors' quarters were constructed in 1933, the students' colleges in 1934, the Institute for Bio-chemistry and Physiology 1934–37, the Museum of Natural History – a self-maintained institute — 1937–39, and the main building 1942–46.
In addition to the buildings already constructed the following are projected, – a University Library in continuation of the main building, an Institute for Hygiene, an Institute for Common Pathology and Pharmacology, women's colleges, and an Institute for the Science of Music.
The main bodies of the buildings have a distinct prismatic form and every single group of buildings makes an entirety in itself. The buildings are characterised by the uniform, consistent accomplished material, – yellow bricks and yellow tiles. The same material is found again in many of the buildings' interiors; thus the floors in the corridors of the main building are covered with yellow tiles and the walls are built of the same stone as the facade. In the assembly hall the walls are also of yellow bricks with visible concrete construction. Both the heating and the sound-isolation of this large room take place through specially formed tiles.
The teaching premises and the adjoining rooms have

(Teksten fortsættes paa omstaaende side)

Ungdommen bruger Tegl
A/S De forenede Teglværker
ved Aarhus
Parkallé 15
Telf. 644 6444

plastered walls, and in many rooms the wooden lists are utilised as sound absorbing roof covering.
The Århus University is not yet finished. The work with the future buildings is in force, but in spite of this one can already record that it is spoken of as one of the most eminent architectural works of this century in Denmark.

Index of illustrations

ÅRHUS UNIVERSITET. AFD. II

Akustisk regulering med mursten

Af civilingeniør, Dr. techn, Vilhelm Lassen Jordan

I almindelighed er man, af hensyn til akustiken, ikke begejstret for store murstensflader i større lokaler som f. eks. i kirker. Årsagen hertil er den, at murværk, hvadenten det er pudset eller upudset, er stærkt lydreflekterende. Alt efter forholdene vil ca. 95–99 pct. af lydenergien i en lydbølge reflekteres fra en murstensflade. I et lukket rum betyder dette, at det varer meget længe, inden lyden dør bort, hvilket man udtrykker mere præcist ved at sige, at rummet har en lang *efterklangstid.* Som eksempler på store rum med lang efterklangstid kan nævnes Grundtvigskirken med en efterklangstid på 6 à 8 sek., Århus domkirke med en efterklangstid på 6 à 7 sek. samt Ny Carlsberg Glyptothekets festsal med en efterklangstid på 5 à 6 sek., og Vor Frelsers kirke i København med en efterklangstid på 4 à 5 sek.

Disse lange efterklangstider bevirker, at tale bliver vanskelig forståelig for de tilhørere, som ikke sidder i nærheden af talerstolen (eller prædikestolen), idet de enkelte stavelser flyder sammen til en uforståelig helhed. Man har for så vidt ligeså længe som man har bygget større rum i hårde materialer, været klar over, at man kunne risikere sådanne ubehageligheder, men man har ikke vidst, hvorledes man kunne undgå dem. I gamle danske kirker har man dog nogle steder været på sporet af en løsning, idet man har indbygget såkaldte lydpotter i kirkens vægge. Det er således tilfældet f. eks. i Vor Frue kirke i Svendborg, hvor potterne er anbragt i koret i grupper på tre omkring vinduerne. Sådanne lydpotter har nemlig den egenskab, at de under visse betingelser suger lydenergien til sig, således at en lydbølge, der rammer en væg, hvori der er indbygget lydpotter, vil blive væsentlig svækket, og kun en del af energien vil blive reflekteret. Om man har været ganske klar over dette, står vel hen i det uvisse, men det er ialtfald givet, at man slet ikke har været klar over, at virkningen kun bliver mærkbar, såfremt der anvendes et overordentlig stort antal lydpotter. – Det har været forbeholdt nutidens akustiske forskning at redegøre for dette problem og at klarlægge det også kvantitativt, således at man med ret stor sikkerhed kan beregne virkningen af lydpotterne på rummets efterklangstid. Da man for 40–50 år siden begyndte at få klarhed over begrebet efterklangstid og dernæst begyndte at regulere forskellige rums efterklangstid for at forbedre de akustiske forhold, var det forøvrigt slet ikke denne løsning, man først slog ind på. Til at absorbere lyden er det nemlig mere nærliggende at benytte bløde, porøse stoffer, forhæng, gardiner, filt og kunstige fiberstoffer og også til en vis grad træpaneler. Men disse arter af materialer er det ofte vanskeligt at anvende i kirker og andre rum, hvor man ønsker, at hvælvinger og vægflader skal fremtræde i sten eller mur. Lydpotterne er derfor for alvor blevet aktuelle de steder, hvor de mere gængse akustiske materialer ikke lader sig anvende.

Lydpotternes absorberende virkning

I modsætning til andre arter af lydabsorberende materialer har lydpotter, eller som den tekniske betegnelse er *resonatorer*, den egenskab, at de i særlig grad dæmper lyd af en ganske bestemt tonehøjde, som

(Teksten fortsættes på omstående side)

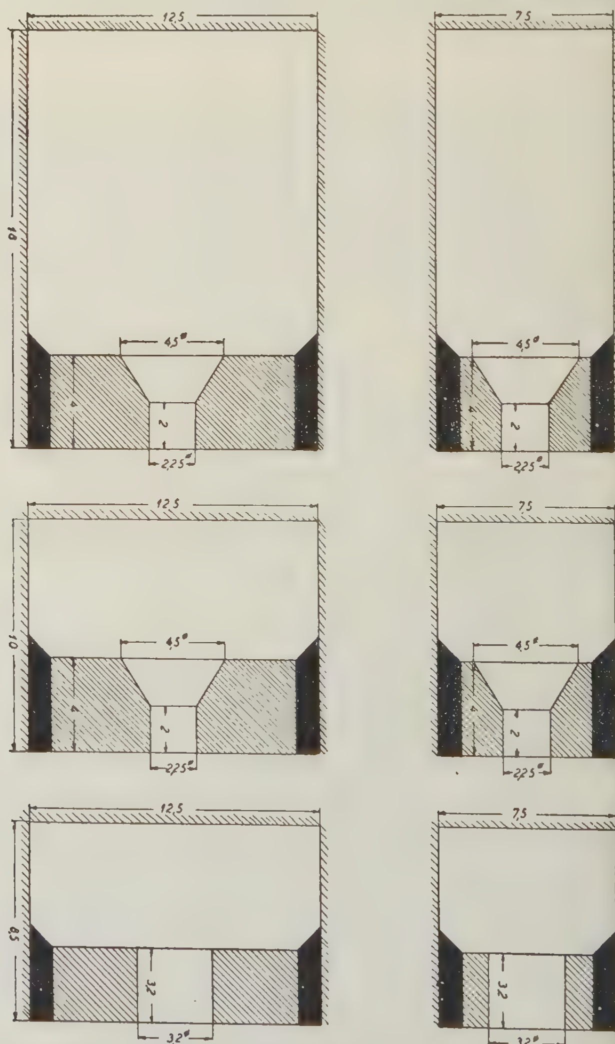
afhænger af resonatorens rumfang samt af halsens længde og åbningens størrelse. Dæmpningen beror nemlig på et såkaldt resonansfænomen, idet lydsvingninger af en bestemt tonehøjde sætter luften i resonatoren i kraftige svingninger, således at lydenergien samles i resonatoren og her omdannes til varme ved luftens gnidning mod resonatorhalsens vægge.

At lydpotterne kun dæmper lyd indenfor et bestemt toneområde betyder, at de ikke umiddelbart er så anvendelige som de gængse akustiske materialer, som kan dæmpe lyden over et større toneområde. Men da man nøje kan beregne den tonehøjde, der svarer til bestemte dimensioner af huller og hulrum, er det muligt ved at anvende flere forskellige størrelser af lydpotter at få en jævn virkning over en større del af toneområdet.

Praktisk anvendelse på et større rum

Århus universitets aula

Det første eksempel på anvendelse i større stil til regulering af efterklangstid i et stort rum foreligger nu, idet Århus universitets nye festsal, et rum på 7600 m³, i hvilket væggene er udført i gule mursten, er akustisk reguleret, ikke udelukkende, men for en meget væsentlig del, ved hjælp af indmurede lydpotter. Universitetets arkitekt var klar over, at der burde tages skyldigt hensyn til de akustiske forhold i et så stort rum, og hele projekteringsarbejdet igennem blev disse forhold derfor taget med i betragtning. På et ret tidligt stadium blev man klar over, at det arkitek-

Dimensioner af resonatorer i aulaen i Århus universitet

(Teksten fortsættes på omstående side)

tonisk ville være en fordel, hvis sidevæggene i det sekskantede rum blev udført i mursten. Hermed var spørgsmålet om den akustiske regulering ledet ind på den ide, som sluttelig blev realiseret: Lyddæmpning ved hjælp af lydpotter.

Billedet side 202 viser en detail af sidevæggene, hvor man tydeligt ser hullerne, som fører ind til lydpotternes hulrum. Det toneområde, som lydpotterne dæmper, er området fra 100 til 400 Hz (svingninger pr. sek.). Over 400 Hz dæmpes lyden af listebeklædningen i loftet og på gavlvæggen modsat vinduet samt i nogen grad også af stolene på gulvet. Lydpotterne er således benyttet til fortrinsvis at absorbere de dybere toner, idet de egner sig bedst til dette formål. I mange tilfælde vil dette imidlertid netop være en fordel, idet f. eks. mange kirker har en efterklangstid, som er væsentlig højere ved de dybe toner end ved de høje, og som altså hensigtsmæssigt kan reguleres med lydpotter. Især for fremtidens kirkebyggeri vil denne teknik kunne få betydning.

Der er tre forskellige typer resonatorer med forskellig hulrumsstørrelse og forskellig halsåbning. Stenene med huller i er specielt udførte sten ca. 4 cm tykke og 7 × 11 cm på fladen. Murværket er opbygget simpelthen således, at man først har afsat et almindeligt „bomhul" i det normale murværk i den ønskede dybde henholdsvis 8,5, 10 eller 18 cm dybt, og foran hullerne er der samtidig med facadestenene indmuret de omtalte specialsten med huller i. De tre resonatortyper er fordelt imellem hinanden, således at de hver for sig er så jævnt fordelt over muren som muligt.

Virkningen af resonatorerne har været lidt større end beregnet, således at efterklangstiden ved 200 Hz (svingninger pr. sek.) ligger omkring 1,8 sek. Virkningen af resonatorerne har også i praksis vist sig at være tilstrækkelig stor til at gøre dem til et virksomt middel til forbedring af akustiken i store rum. Man må dog være opmærksom på, at resonatorerne i nogle tilfælde må suppleres med akustiske materialer af mere gængs art. I andre tilfælde vil det supplement i absorptionen, som publikum betyder, være tilstrækkeligt til at opnå de bedst mulige akustiske forhold.

(Gengivet efter tidsskriftet „Lerindustrien" hæfte 14, 1947).

Håndværkere og leverandører ved Århus universitet

Håndværkere og leverandører: *Pæleramning:* Ove Schrøder. *Murerarbejde:* N. M. Bak & søn A/S, Ejner Mikkelsen. *Tømrerarbejde:* Th. Pedersen & sønner. *Snedkerarbejde:* H. L. Nielsen & søn. *Jern til konstruktioner:* A/S Brødrene Kier. *Beton:* A/S Århus Betonfabrik. *Hasleklinker:* L. Hammerich & Co. *Bøgetræsgulve:* Århus Tømmerhandel, Århus ny Tømmergård A/S. *Cementvarer:* Cementstøberiet „Kongsvang". *Rukolåse:* Århus Værktøjsmagasin. *Sten- og grusmaterialer:* Århus sten- & gruskompagni. *Mørtel, fliser m. m.:* Århus Mørtel-Compagni A/S. *Smedearbejde:* Smedemester Ingv. Michelsen. *Mur- og tagsten:* De forenede teglværker. *Glas:* A/S I. A. Alstrup. *Balustre:* A/S Sophus Berendsen. *Aulavindue:* H. M. Nielsen Holst, smedemester, Brdr. Kofoed, stenhuggeri. *Glarmesterarbejde:* S. L.

(Teksten fortsættes på omstående side)

Aarslevs enke & søn. *Blikkenslagerarbejde:* Bernh. A. Olesen & sønner. *Malerarbejde:* I. C. Petersen. *Metallisering af aulavindue:* „Vulcano". *Cyklestativer:* R. Jørgensen, kleinsmed. *Skilte:* R. J. Staalby, Jydsk Skiltefabrik. *Boxdør:* M. H. Jæger. *Gulve:* Expanko-Kompagniet A/S. *Broncebogstaver:* Lauritz Rasmussen. *Kobberkumme:* A/S A. Wilson. *Asfaltgulve:* Niels Hansen. *Foto:* Hammerschmits foto. *Glasarbejde:* Glarmester J. Chr. Jacobsen. *Aftrækskanaler:* H. P. Salling & sønner.

Møbler og inventar: Minet & Elikofer, I. C. Jensen, N. N. Overgaard, A/S Aros, Th. Pedersen & sønner, J. C. A. Jensen, Schrøder & Andersen, Max W. Pedersen, A/S Planmøbel.

Polstring: Anton Sølvsten.

Persienner: Magasin du Nord i forb. med J. Nielsen, fabrikant Elvin Geertsen.

Aula-lamper: Louis Poulsen & Co. A/S.

Krukker: Århus lervarefabrik.

Tekniske installationer i hovedbygningen:

Radiatoranlæg: Harry Hansen & Aage Petersen. *Strålevarmeanlæg:* Bruun & Sørensen A/S. *Ventilationsanlæg:* Glent & Co. A/S. *Sanitære installationer:* H. Chr. Hansen & Co. *Isolering:* Chr. Pedersen. *Køleanlæg:* A/S Thomas Ths. Sabroe. *Kogegryder:* A/S Vesta. *Elektriske installationer:* A/S Eifa. *Belysningslegemer:* Laur. Knudsen A/S, Kbh. Lampe- & Lysekronefabrik, Louis Poulsen & Co., Aage Havemanns eftf. *Telefon:* Jydsk Telefon. *Kloak:* Århus kommune, murerm. N. M. Bak & søn, murerm. Einar Mikkelsen.

Har De fået bogen om Nordisk Byggedag?

Det er lykkedes *Arkitekten*'s forlag at fremskaffe et restoplag af bogen om Nordisk Byggedag. Den indeholder foredrag om tekniske emner fra IV. Nordisk Byggedag's møder, bl. a. skal nævnes: arkitekt J. Christie Kielland: „Organiseringen af genrejsningen i Norge, administrativt og finansielt", arkitekt Erik Rolfsen: „Genopbygning af byer", arkitekt Gudolf Blakstad: „Genrejsningens arkitektur og boligproblemer" og professor J. Holmgren's artikel: „Genrejsningens materialeproblemer". De her nævnte foredrag supplerer hinanden op og giver en storartet oversigt over et stort og mangfoldigt byggeproblem af yderst aktuel og praktisk art. Endvidere kan nævnes arkitekt Kaj Englund: „Standardisering indenfor byggefagene", Max Siegumfeldts og C. Th. Sørensens foredrag om legepladser samt arkitekt Akseli Toivonen: „Erfaringer under krigen vedrørende brandsikring af bygninger" med indlæg af ingeniør V. Virtala, Finland, Ingeniør Harald Möyner, Norge, og Vicebrandchef L. Borup, Danmark, og mange andre interessante foredrag.

Hvis de ikke allerede har fået bogen, som udkom i slutningen af 1948, bør De derfor sikre Dem den nu. Prisen er 20 kr. hæftet og 25 kr. indb.

Særhæfter

Af ældre særhæfter og publikationer fra *Arkitektens forlag*, kan endnu fås:

Radiohuset (1945)	kr. 4,00
Bolignødens bekæmpelse (1945)	- 2,00
Britisk byplantradition (1946)	- 2,00
Om byplanarbejdet (1947)	- 4,50

(Teksten fortsættes bag i hæftet)

Naar De foreskriver FARVER OG LAKKER

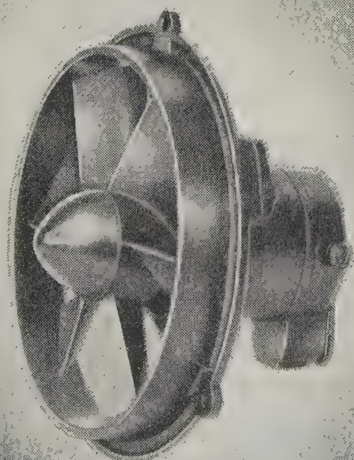
VÆGGE	**Flatolin** den vaskbare matte Oliefarve. Meget holdbar og robust. 22 Kulører. **Flatox** alkalifast Oliefarve til frisk Murværk og porøs Underbund (Træfiberplader, Tapet o. l.). Vaskbar. 9 lyse Nuancer.
FACADER	**Sadolins Facadefarve.** Strygefærdig Specialfarve paa Basis af Olie og syntetiske Kopaler. **Acidur Facade-Grundfarve** til Isolering af ikke helt afbundne Facader.
TRÆVÆRK	**Sadolin maille,** porcelænsagtig og holdbar. 53 Kulører. **Sadoloid** syntetisk Emaille, særlig slidstærk og vejrbestandig. 26 Kulører.
TRÆGULVE	**Sahocol** slidstærk og glansfuld Lakfernis. **Colamin Spærrelak** til helt nye Gulve.
CEMENTGULVE	**Betona** meget modstandsdygtig Cementgulvmaling. 6 Kulører.
METAL	**Aluminox** Aluminiumbronce. **Pyrofix** varmebestandig Aluminiumbronce. **Sadoloid** syntetisk Emaille.

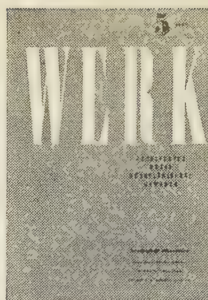
vice-Afdelingen, Central 9519, giver alle Oplysninger om & H-Fabrikaternes Egenskaber og Anvendelse.

SADOLIN & HOLMBLAD

NORDENS ÆLDSTE OG STØRSTE FARVE- OG LAKFABRIK

Fra tidsskrifterne

R. I. B. A. Journal, november 1949, indeholder bl. a. en række fotografier og planer af boligbyggeri udført under The Northern Ireland Housing Trust.

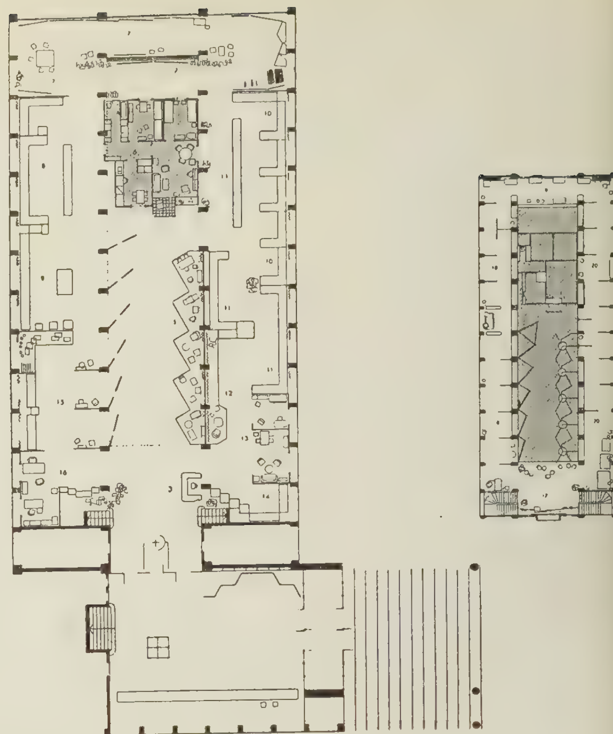
Byggmästaren nr. 20 indeholder offentliggørelsen af resultaterne af nogle byplankonkurrencer. Arkitekt Ahlberg skriver om byplan for Österängen i Jönköping og stadsplanchef Sundbärg om byplan for Västra Frölunda i Göteborg. Endelig er gengivet projekterne fra en række indbudte konkurrencer: byplan for Bergshamra i Solna, byplan for Berghem i Umeå og byplan for et område i Lund. Hæftet er af betydelig interesse på grund af de udmærkede og udførlige redegørelser for konkurrenceresultaterne og ved selve konkurrenceforslagene, som i højere grad end i noget tidligere tilfælde viser nye veje.

Hæfte nr. 21 omhandler en artikel fra Lingiadens sportsudstilling samt en gennemgang af den svenske udstilling i Zürich, skrevet af arkitekt H. Zimdahl. Kooperativa Förbundet's 25 års jubilæum fejres med udsendelsen af to bøger og en udstilling, begge dele omtales i hæftet.

Anders Beckmann: Mobile på Lingiaden i Stockholm.
(Efter „Byggmästaren", 21-1949)

(Teksten fortsættes på omstående si

Bengt Lindroos: Svensk udstilling i Zürich

Plan ca. 1: 1000

Forhal: 1. landskabsbilleder, 2. plakat- og sentenspiller.

Udstillingshal: 3. information, 4. svensk boligmilieu, 5. møbelgrupper, 6. toværelsers-lejlighed, 7. principiel afdeling, forskellige organisationers og institutioners forsknings- og oplysningsvirksomhed, 8. rustfast stål, nysølv, 9. køkkenredskaber og husholdnings-maskiner, 10. glas, 11. porcelæn og keramik, 12. tekstiler, 13. børneværelse og opholds-rum, 14. husflid, 15. lædervarer, tapeter, armaturer, radio, 16. kontorlokaler.

Galleri: 17. Stockholms parker, 18. arkitektur, keramik og stentøj, 19. sølv og smykker, 20. arkitektur og glas.

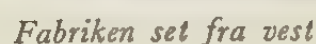
Hæfte nr. 22 behandler forskellige problemer ved façadebeklædning med naturstensplader samt gengiver et udstillingslokale for et firma, der forhandler natursten. Endelig indeholder hæftet en omtale og billeder af en ny og morsom skulptur, som Egon Møller-Nielsen har udført til en legeplads i en af Stockholms parker.
I hæfte nr. 23 gengives konkurrenceforslag til et Stadshus i Uppsala samt en kommunal administrationsbygning i tilknytning til Stockholms Stadhus.

Form nr. 7 indeholder en artikel af Bror Zachrisson om skriften, hvori han analyserer håndskriftens udvikling. I samme hæfte findes en artikel om bogbind med en række udmærkede illustrationer.

Egon Møller-Nielsen: Skulptur på en legeplads

(Teksten fortsættes på omstående side)

Fabriken set fra vest

Plan af stuen

Ragnar Anker Nielsen og Arne Grenager: Tyri Fabriken, Drammen.

Gudolf Blakstad og Herman Munthe-Kaas: Fabriken Nebb i Skien.

(Efter "Byggekunst" 10-11 1949)

(Teksten fortsættes på omstående side)

I finske *Arkitekten* nr. 6–7 behandles emnet „Træhuse og stenhuse“ med særlig henblik på de træhuskonstruktioner, som blev anvendt i Finland i årene efter våbenstilstanden.

Byggekunst nr. 10–11 indeholder eksempler på norsk industribyggeri; der indledes med en artikel om industri i byplanlægningen og om arbejdernes bekvemmeligheder i forbindelse med arbejdspladsen. Af de gengivne fabriker skal bl. a. fremhæves bygningerne for Tyri Fabrikker A/S i Drammen af arkitekterne Ragnar Anker Nilsen og Arne Grenager samt fabriken Nebb i Skien af arkitekterne Gudolf Blakstad og Herman Munthe-Kaas.

Bonytt nr. 10 indeholder bl. a. en artikel af den italienske arkitekt Carlo Mollino, som tidligere har skrevet i Bonytt i forbindelse med gengivelsen af en skihytte. I denne artikel skriver han om vor tids boligindretning, og der gengives en række eksempler på hans stole.

L'Architecture d'Aujourd'hui, augusthæftet, er udsendt med undertitlen: Arkitekturen og børnene, og ind-

Carlo Mollino: Nye stole.
(Efter „Byggekunst“ 10 1949)

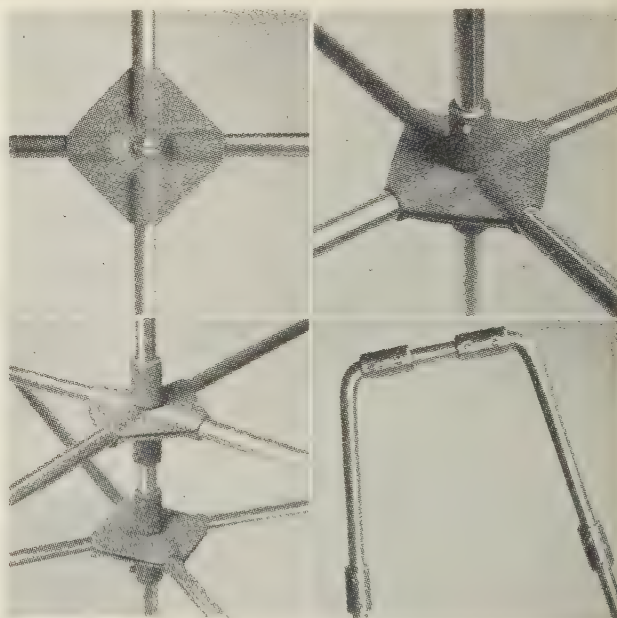
(Teksten fortsættes på omstående side)

ledes med en teoretisk oversigt over børnenes behov for bygninger i de forskellige aldersklasser. Hæftet indeholder iøvrigt gengivelser af skoler og børnehaver fra mange forskellige lande.

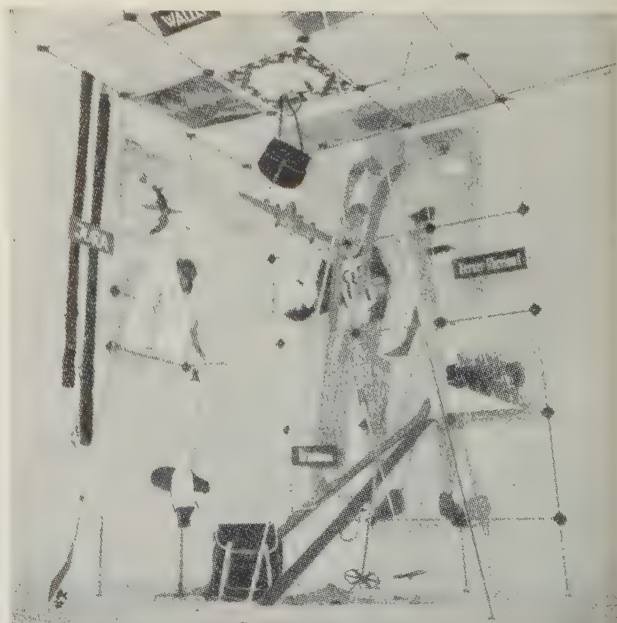
I anledning af betonens 100 års jubilæum har *Techniques et Architecture* udsendt et hæfte, som indeholder artikler om betonens pionerer f. eks. Monier, Coignet, Hennebique, Perret, Freyssinet m. fl. Hæftets hovedpart er helliget en gennemgang af Perret's arbejder og indledes med en biografi.

I *Werk* nr. 10 findes forskellige eksempler på schweiziske feriehjem og andre bygninger til sociale formål i forbindelse med ungdomsarbejdet, heriblandt opdragelseshjem.

I hæfte nr. 11 offentliggøres fotografier og planer af forskellige schweiziske turistbureauer, som viser, at Schweiz gør en stor indsats for sin propaganda og gør det på en tiltalende måde. Et specielt arrangement omtales i en særlig artikel: et udstillingsstativ af standardiserede dele, som let kan samles og adskilles og forsendes til de forskellige turistbureauer.

Enkeltheder af udstillingsarrangement

Fritz Keller: Udstillingsarrangement til det schweiziske turistbureau
(Efter Werk nr. 11 1949)

(Teksten fortsættes på omstående side)

Metron nr. 31–32 bringer som et budskab til den nylig afholdte CIAM kongres en række artikler om forskellige arkitekturproblemer.

Forum nr. 9 indeholder bl. a. en artikel om den europæiske billedhuggerudstilling i Sonsbeek.

Architectura C S R nr. 7–8 bringer en række eksempler på bygninger for sociale formål, således marketenderier ved fabriker, ungdomshjem, skoler, børnehaver og vuggestuer o. a.

Die Neue Stadt, oktober hæftet, offentliggør planer og fotografier fra Bundeshaus i Bonn. Det er det gamle pædagogiske akademi, opført i 1930, som er blevet ombygget som parlamentsbygning for den vesttyske republik. Endvidere findes forskellige forslag til genopbygningen af de gamle bydele i Frankfurt am Main. Hæftet afsluttes med en billedkronik om arkitekturen i Frankfurt siden 1945.

I *Der Aufbau*'s oktober hæfte findes bl. a. en artikel om sociologiske problemer i østrigsk byplanlægning, som illustreres med den kendte aldersstatistik, og især den grafiske fremstilling fra 1947 viser, i hvilken forfærdende grad de gamle og ældste aldersklasser har fået overvægt i Østrig som følge af de to verdenskrige.

Fra *Canada* har vi fået tilsendt et nummer af den kanadiske arkitektforenings tidsskrift, der er tilrettelagt som et specialhæfte om dansk arkitektur. Hæftet indeholder 3 artikler: Danmark og dansk arkitektur (af arkitekt M.A.A. Jens Mollerup), Dansk boligbyg-

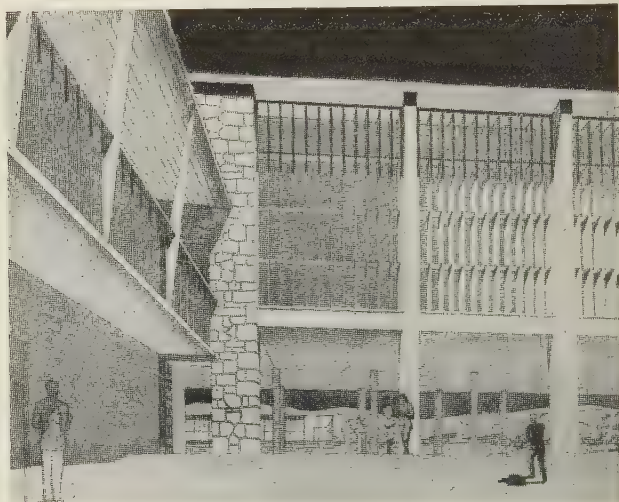

Letocha og Rohrer: Boligbyggeri i Frankfurt am Main
Façadedetail
(Efter Die Neue Stadt Oktober 1949)

(Teksten fortsættes på omstående side)

geri udvikler nye typer (af arkitekt M.A.A. Hans Erling Langkilde) og Offentligt, erhvervsmæssigt og industrielt byggeri (af arkitekt M.A.A. Gunnar Krohn) samt gengivelser af danske bygværker. Hæftet indledes med en redaktionel artikel, hvoraf vi citerer slutafsnittet:

„As one studies the quiet, orderly landscape which is apparent in many of the illustrations in this *Journal*, we cannot help remembering those other days when a different Denmark overran Great Britain, leaving its mark on the Scottish language in hundreds of words like „bairn" and „byre" and „kirk", and, equally, on hundreds of Scottish place-names. We feel confidenten prophesying that a peaceful and cultural invasion of Canada by Denmark is about to take place, and that future historians will see its origin in this issue."

Norman og Dawbarn: Forslag til et universitet i Kingston Jamaica. *Façadedetaille af hovedhallen*

Forslag til et universitet i Jamaica

Af arkitekterne Norman og Dawbarn

For at hjælpe en af de ældste kolonier i det britiske rige på fode har man som et led i The Colonial Development and Welfare Act af 1940 givet løfte om oprettelsen af et universitet i Kingston, Jamaica, West Indies. Man er klar over, at et tilbagestående land kun kan rejse sig igen ved egen indsats, selv om det må søge økonomisk, teknisk og kulturel hjælp for at starte på sin egen fremtid. I det her gengivne projekt må man derfor ikke se alene kommende generationers videnskabelige værksteder og laboratorier, men i lige så høj grad et forbillede for West Indiernes arbejde med skabelsen af deres egen arkitektur af idag. Virkeliggørelsen af projektet begyndte i begyndelsen af 1948.

Universitetet er projekteret for ca. 700 studenter, hvoraf 200 studerer medicin og resten historie, moderne sprog, nationaløkonomi, fysik, kemi, zoologi, botanik, landbrug. Så snart dette mål er nået, vil antallet af studiegrene blive udvidet og antallet af studerende vokse tilsvarende. Da det er umuligt at forudse, hvilke studiegrene, der vil blive behov for og hvor stort et antal studerende de eksisterende og nye fag vil få, har man ikke fastlagt projektets endelige udformning – heller ikke det endelige antal studerende – men ved projekteringen af de bygninger,

(Teksten fortsættes på omstående side)

AKTS.

Cupran

Imprægneringsvædsker

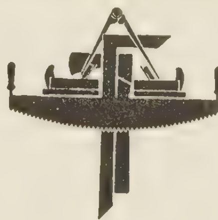
mod raad, svamp, husbukke og brand

le arter oliemalinger og træmalinger færdig til brug

ntzonsvej 47 . København F . Telf. Fasan * 45

E. S. H. KOFOD

Tømrermester & Entreprenør

Bygningsentrepriser

Nybygning

Ombygning

&

Træbrolægning

Kontor & Plads

Kongelundsvej 50 . København S . Telf.: Amager 7173 - 3771

ALSLØW TRÆVINDUER og DØRE

ELLERUP BYGNINGSSNEDKERI

erupvej 8 **Tlf. Hellerup 167 - 6208**

TØMRERMESTER

P. JUL. HANSEN

SOLSORTVEJ 49

GOTHÅB 1380

*

M. H. Jæger

AARHUS PENGESKABSFABRIK

GRUNDLAGT 1894

Fabrik for

engeskabe · Panserdøre · Boxanlæg

AJVA A/S

SYDMARKEN 22-26, SØBORG

TELEFON: SØBORG 3801

AJVA VARMTVANDSBEHOLDERE MED INDBYGGET FORVARMER

Fra 1930 til Dato leveret ca. 4000 Stk. i Størrelser fra 300-8000 Liter

CENTRALVARMEKEDLER

EVAPORATORER

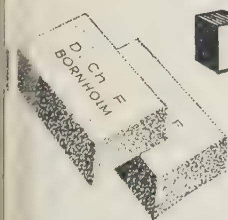
MODSTRØMSVANDVARMERE

JERNKONSTRUKTIONER

15 Stk. elektriske Svejseaggregater

Hydraulisk Presseanlæg, Kapacitet: 500 Tons

*

BORNHOLM

ildfaste STEN

/s HASLE KLINKER- & CHAMOTTESTENSFABRIK . KØBENHAVN

*

Fundament-forstærkning

med megapæle

Grundundersøgelser

med spidsbor, kandebor, fjervægtskegle etc.

Pilotering

(også indendørs, i kælderrum o. lign.).

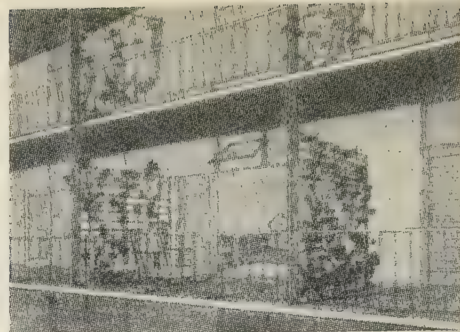
C. T. Winkel A/S

Civilingeniører og entreprenører

Hammerensgade 6, København K.

Telf. Palæ 840-480

Façadedetaille af kollegiebygning. Veranda

Situationsplan

A hovedbygning, B. videnskabelige instituter, C. studenterboliger, D. professorboliger, E. sportspladser, F. økonomiafdeling, G. undervisningshospital.

Norman og Dawbarn: Forslag til et universitet i Kingston, Jamaica

der nu opføres, taget det videst mulige hensyn til forskelligartede senere udvidelser.

Grunden ligger ca. 10 km udenfor Kingston og er mod NV begrænset af en aquaduct og et stort nyt vandreservoir og mod øst og SV af bjergene. De forskellige bygninger er samlede i grupper. Hovedbygningsgruppen (A) rummer administrationen, biblioteket, hovedhallen og afdelingerne for historie, sprog og nationaløkonomi, en anden gruppe (B) udgøres af instituterne for fysik, kemi, anatomi, mikro-biologi, biokemi, fysiologi, zoologi, botanik med tilhørende laboratorier og auditorier, studenterkollegierne (C) består af fire afdelinger hver med plads til 120 (senere udvidelse til det ti-dobbelte) samt lokaler for hjemmeboende studenter og fællesskabslokaler. Undervisningshospitalet (G) er sammen med de tilhørende sygeplejerskeboliger (H) placeret mod NØ, således at de udgør en enhed for sig selv, med direkte vej- og busforbindelse til byen. Det er projekteret for 900 patienter.

(gengivet efter „Architectural Review", 621, sept. 1948.)

A... udstiller på **Akademisk Arkitektforenings Byggeudstilling**, *Bredgade 66, Kbhvn. K. Gratis adgang*